

Bijlage 3 Reactie op zienswijzen van belanghebbenden

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Leeswijzer	3
3	Algemene context	4
3.1	Werking Methode	4
3.2	Aanmerkelijke investeringen	9
3.3	Overige zienswijzen.....	11
4	Methode tot vaststelling van de x-factor.....	14
4.1	Standaardisatie van prestaties	14
4.1.1	Redelijk rendement.....	14
4.1.2	Samengestelde output.....	19
4.2	Eindinkomsten.....	43
4.2.1	Productiviteitsverandering	43
4.2.2	Objectiveerbare regionale verschillen	50
5	Methode tot vaststelling van de q-factor	64
6	Procedure en kennelijke verschrijvingen	74
6.1	Procedure.....	74
6.1.1	Procedure – algemeen.....	74
6.1.2	Nacalculatie	84
6.2	Kennelijke verschrijvingen.....	87

1 Inleiding

1. In deze bijlage bij het besluit van 5 juni 2012 met kenmerk 104007/47 behandelt de Raad de zienswijzen die zijn ingediend door belanghebbenden op het eerste ontwerpbesluit van 12 maart 2010¹ (hierna: eerste ontwerpbesluit). Waar in deze bijlage wordt gesproken van 'het besluit', wordt daarmee bedoeld op het eerste methodebesluit NE5R van 26 augustus 2010 met kenmerk 103221_1/266.
2. Het eerste ontwerpbesluit heeft, als onderdeel van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, vanaf de aankondiging van de terinzagelegging in de Staatscourant op 12 maart 2010, nummer 3885, zes weken ter inzage gelegen. Op 15 april 2010 heeft een hoorzitting plaatsgevonden ten kantore van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: de Raad).
3. De Raad heeft mondelinge zienswijzen ontvangen van de volgende respondenten:
 - Netbeheer Nederland namens de gezamenlijke netbeheerders (hierna: Netbeheer Nederland),
 - Stedin Netbeheer B.V. (hierna: Stedin),
 - Enexis B.V. (hierna: Enexis) en
 - Liander N.V. (hierna: Liander).
4. De Raad heeft binnen de wettelijke termijn schriftelijke zienswijzen ontvangen van:
 - Netbeheer Nederland namens de gezamenlijke netbeheerders,
 - Stedin,
 - Enexis,
 - Liander,
 - DELTA Netwerkbedrijf B.V. (hierna: DNWB),
 - RENDO N.V. (hierna: RENDO),
 - Westland Infra Netbeheer B.V. (hierna: Westland),
 - Endinet Regio Eindhoven B.V. (hierna: Endinet) en
 - LTO Noord Glaskracht (hierna: LTO).

¹ Eerste ontwerpbesluit van 12 maart 2010 met kenmerk 103221_1/101, www.energiekamer.nl.

2 Leeswijzer

5. De Raad heeft de ingebrachte zienswijzen per onderwerp geclusterd, kort samengevat en genummerd. Elk cluster wordt behandeld in een separaat hoofdstuk of paragraaf van deze bijlage.
6. Er is een aantal netbeheerders dat in de zienswijzen expliciet verwijst naar de reactie die Netbeheer Nederland op het eerste ontwerpbesluit heeft gegeven namens de meeste regionale netbeheerders elektriciteit.² Ook citeren en/of resumeren enkele netbeheerders de reactie van Netbeheer Nederland. In deze bijlage is hier als volgt mee omgegaan. Voor zover de zienswijze van een individuele netbeheerder (gedeeltelijk) afwijkt van de zienswijze van Netbeheer Nederland heeft de Raad deze zienswijze separaat behandeld. Indien de zienswijze overeenkomt met de zienswijze van Netbeheer Nederland refereert de Raad alleen aan de door Netbeheer Nederland ingebrachte zienswijze.
7. Elke zienswijze is voorzien van een reactie van de Raad. Ten slotte geeft de Raad aan of een zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het besluit. Indien dit het geval is, geeft de Raad kort aan wat de aanpassing is geweest.

² De zienswijzen van Netbeheer Nederland worden onderschreven door DNWB, Endinet, Enexis, Liander, RENDO, Stedin en Westland.

3 Algemene context

8. In dit hoofdstuk behandelt de Raad de zienswijzen die relevant zijn voor de algemene context van het eerste methodebesluit NE5R en die niet op een specifiek onderdeel van de methode zien. De zienswijzen worden onderverdeeld naar zienswijzen met betrekking tot de werking van de methode (zie paragraaf 3.1), zienswijzen met betrekking tot aanmerkelijke investeringen (zie paragraaf 3.2) en overige zienswijzen (zie paragraaf 3.3).

3.1 Werking Methode

9. In deze paragraaf gaat de Raad in op de zienswijzen die zijn ingediend met betrekking tot de werking van de methode.

Zienswijze 1 “Vergoeding voor tekort aan inkomsten in vierde reguleringsperiode”

10. DNWB is van mening dat het eerste ontwerpbesluit vooral beoordeeld moet worden in het licht van de uitdagingen waar Nederlandse netbeheerders zich voor geplaatst zien, zoals de toename van investeringen, de uitrol van slimme meters en de transitie naar een duurzame huishouding. Tegelijkertijd is de financiële druk op netbeheerders sterk toegenomen. Specifiek voor DNWB geldt dat DNWB in de vierde reguleringsperiode een x -factor van 5,8% opgelegd heeft gekregen. De kosten van DNWB (en van de sector als geheel) zijn echter niet gedaald. Het huidige lage tariefniveau is volgens DNWB niet houdbaar om aan de wettelijke taken te voldoen en levensvatbaar te blijven. Er dient een tariefstijging plaats te vinden, die onder andere een vergoeding omvat voor het tekort aan inkomsten gedurende de vierde reguleringsperiode.

Reactie “Vergoeding voor tekort aan inkomsten in vierde reguleringsperiode”

11. De Raad is het niet eens met DNWB dat er een tariefstijging dient plaats te vinden om eventuele tekorten uit een vorige reguleringsperiode te compenseren. De methode werkt zo, dat een netbeheerder die de kosten meer kan verlagen dan door de Raad van tevoren was ingeschat, deze extra inkomsten mag houden. In het verleden heeft dit bij de netbeheerders geleid tot hogere inkomsten dan de daadwerkelijke kosten. De Raad heeft daarvoor geen nacalculatie toegepast. De Raad acht het niet wenselijk om, wanneer de methode een keer in het nadeel van de netbeheerders uitpakt, dan wel te corrigeren voor dit verschil. Daarnaast verwijst de Raad naar de reactie op zienswijze 53, waarbij de Raad verder toelicht waarom de Raad een vergoeding niet wenselijk en niet nodig acht.

Conclusie “Vergoeding voor tekort aan inkomsten in vierde reguleringsperiode”

12. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 2 “Verdelingsonderwerpen in samenhang beoordelen”

13. Liander constateert dat het eerste ontwerpbesluit ten opzichte van de huidige reguleringsperiode op een viertal onderwerpen (aansluitdichtheid, capaciteitstarief, regionale invoeding en q -factor) veranderingen inhoudt die invloed hebben op de sectorbrede verdeling van inkomsten. Liander acht het wenselijk dat de introductie van deze veranderingen mede wordt beoordeeld vanuit het effect dat ze gezamenlijk hebben op de toegestane inkomsten van een netbeheerder. Liander stelt voor, mede

ter voorkoming van cherry picking en grote discussiepunten op separate onderwerpen, om het voor 10 juni 2010 aangekondigde aanvullende overleg te gebruiken om de financiële impact van het besluit op individuele netbeheerders te presenteren en te komen tot een overeenkomst over de invoering van de vier verdelingsonderwerpen.

14. DNWB verzoekt de Raad na te gaan wat de impact is voor elke afzonderlijke netbeheerder van een combinatie van de wijzigingen die volgen uit de onderwerpen aansluitdichtheid, capaciteitstarief en sectortarief invoeders. Juist door deze cumulatie van elementen wordt DNWB niet in staat gesteld om een redelijk rendement op het geïnvesteerd vermogen te verdienen.

Reactie "Verdelingsonderwerpen in samenhang beoordelen"

15. De Raad is van mening dat de redelijkheid van de implementatie van genoemde onderdelen van de methode in eerste instantie per onderdeel inhoudelijk moet worden beoordeeld. Het komen tot een overeenkomst, zoals Liander voorstelt, doet niets af aan de afwegingen van de Raad om de genoemde onderwerpen in te voeren. De Raad ziet daarom beperkte toegevoegde waarde van het in kaart brengen van de effecten van de door Liander genoemde onderwerpen.
16. Meer belang hecht de Raad aan de effecten voor de financiële positie van (alle gezamenlijke) netbeheerders door het toepassen van het geheel van de methode. De Raad heeft hiertoe een financiële effectenanalyse uitgevoerd, dit onderzoek staat echter los van de methode. De Raad is van mening dat hiermee ook voldoende wordt aangesloten bij het verzoek van DNWB en benadrukt dat het al dan niet behalen van het redelijke rendement niet alleen afhangt van de drie door DNWB genoemde onderwerpen, maar ook van andere effecten van de regulering.

Conclusie "Verdelingsonderwerpen in samenhang beoordelen"

17. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 3 "Conclusie PWC-rapport dat effectiviteit maatstafconcurrentie bevestigt onjuist"

18. RENDO is van mening dat de Raad niet kan concluderen dat het PWC-rapport de effectiviteit van de maatstafconcurrentie bevestigt. Volgens RENDO kan op basis van het PWC-rapport uitsluitend geconcludeerd worden dat de reguleringssystematiek niet zodanig belemmerend is geweest, dat de investeringen of mogelijkheden van netbeheerders ernstig zijn belemmerd of onmogelijk zijn gemaakt. De conclusie zou volgens RENDO moeten zijn dat netbeheerders hun maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben genomen ondanks de maatstafconcurrentie als reguleringssystematiek, in plaats van een bevestiging van de effectiviteit van maatstafconcurrentie als reguleringinstrument.

Reactie "Conclusie PWC-rapport dat effectiviteit maatstafconcurrentie bevestigt onjuist"

19. De Raad is wel degelijk van mening dat het PWC-rapport de effectiviteit van de maatstafconcurrentie bevestigt. Namelijk: de netbeheerders zijn efficiënter gaan werken, zonder dat zij daarbij vanuit economische overwegingen noodzakelijke investeringen hebben uitgesteld. Dit is wat de Raad met zijn regulering beoogd heeft en daarmee kwalificeert de Raad de maatstafconcurrentie als effectief. Overigens maakt RENDO niet duidelijk tot welke wijzigingen in de reguleringmethode haar zienswijze zou moeten leiden.

Conclusie "Conclusie PWC-rapport dat effectiviteit maatstafconcurrentie bevestigt onjuist"

20. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 4 “PWC-rapport toont niet aan dat netbeheerders hun kosten inclusief een redelijk rendement kunnen terugverdienen”

21. RENDO onderschrijft de opmerking van de Raad dat investeerders en netbeheerders gebaat zijn bij een stabiel kader voor de vergoeding van kosten. Wel merkt RENDO op dat PWC niet heeft aangetoond dat het reguleringskader tot voldoende inkomsten voor de netbeheerders heeft geleid, waarmee de kosten inclusief redelijk rendement zijn terugverdiend. Volgens RENDO is het hierdoor mogelijk dat ratio's van netbeheerders zijn verslechterd of dividend niet (volledig) is uitgekeerd. RENDO ziet niet volledig uitkeren van dividend als impliciete kapitaalstorting door haar aandeelhouders.

Reactie “PWC-rapport toont niet aan dat netbeheerders hun kosten inclusief een redelijk rendement kunnen terugverdienen”

22. Het onderzoek van PWC was gericht op het investeringsgedrag van netbeheerders en had niet ten doel inzicht te geven in de financiële posities of rendementen van netbeheerders. Voorts merkt de Raad op dat RENDO niet duidelijk maakt tot welke wijzigingen in de reguleringsmethode haar zienswijze zou moeten leiden.

Conclusie “PWC-rapport toont niet aan dat netbeheerders hun kosten inclusief een redelijk rendement kunnen terugverdienen”

23. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 5 “Oplossing secundaire activa HS-net in commercieel traject”

24. DNWB draagt, evenals Liander, zelf de kapitaalkosten voor secundaire en tertiaire activa van het HS-net. Volgens DNWB vergoedt TenneT direct de kapitaalkosten van Enexis op basis van de GAW. Gevolg is dat alle netbeheerders via inkoopkosten transport voor deze kapitaalkosten betalen. DNWB acht dit onwenselijk. Tussen Liander, DNWB en TenneT is afgesproken dat in het commerciële traject gezocht moet worden naar een oplossing. Aanpassing van de overgedragen HS-GAW is daarom volgens DNWB voorlopig niet nodig. DNWB is van mening dat als het overleg in het commerciële traject niet tot een adequate vergoeding leidt, er een niet-acceptabele situatie ontstaat en compensatie nodig is.

Reactie “Oplossing secundaire activa HS-net in commercieel traject”

25. De Raad acht het van belang dat de netbeheerders in beginsel invulling geven aan de beheersoverdracht zoals deze voor de vierde reguleringsperiode elektriciteit is neergelegd. De situatie die door DNWB wordt beschreven komt erop neer dat de commerciële kosten mogelijk worden gedragen door een andere partij dan die de regulatorische inkomsten ontvangt. De Raad is van mening dat de regulatorische situatie hier leidend hoort te zijn. De Raad is het daarom met DNWB eens dat een oplossing primair dient te worden gevonden in het commerciële traject. Omdat de betrokken partijen op dit moment bezig zijn met het zoeken naar een oplossing in het commerciële traject, acht de Raad het niet nodig om hier in onderhavig besluit rekening mee te houden.

Conclusie “Oplossing secundaire activa HS-net in commercieel traject”

26. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 6 “Doelmatigheidsprikkels zoals in markt met concurrentie niet zomaar te projecteren in reguleringssystematiek”

27. RENDO is van mening dat de prikkel voor doelmatig handelen zoals in een markt met concurrentie niet zonder meer geprojecteerd kan worden in de reguleringssystematiek. Ten eerste wordt in een normale markt de marktprijs bepaald op basis van vraag en aanbod, in plaats van een (ongebruikelijke) costplus benadering. Ten tweede leidt de wettelijke aansluit- en transportplicht in sommige gevallen tot investeringen die bedrijfseconomisch onrendabel zijn en, vanwege het socialiseringseffect in de tarieven, tot maatschappelijk onrendabele investeringen.

Reactie “Doelmatigheidsprikkels zoals in markt met concurrentie niet zomaar te projecteren in reguleringssystematiek”

28. RENDO geeft twee voorbeelden waarbij wordt geduid op omstandigheden die zich in een markt met concurrentie zich anders zouden voordoen dan in de reguleringssystematiek van de Raad. Realiteit is echter dat afnemers met een aansluiting op een bepaald elektriciteitsnet zelf niet kunnen bepalen door welk bedrijf zij het transport willen laten verrichten. Zij zijn gebonden aan de netbeheerder die het elektriciteitsnet beheert waar zij een aansluiting op hebben. Dat een markt met concurrentie zich hierdoor niet voordoet is voor de wetgever reden geweest om met E-wet de regulering van de netbeheerders te verankeren en hiermee de netbeheerders een prikkel voor doelmatig handelen te geven. De Raad sluit aan bij de prikkel voor doelmatig handelen zoals in een markt met concurrentie zich zou voordoen voor zover dit volgt uit de wettelijke bepalingen.

29. Artikel 41 van de E-wet draagt de Raad op de methode vast te stellen met inachtneming van het belang dat door middel van marktwerking ten behoeve van afnemers de doelmatigheid van de bedrijfsvoering en de meest doelmatige kwaliteit van het transport wordt bevorderd. Op basis hiervan sluit de Raad in de methode aan bij de prikkel voor doelmatig handelen zoals die zich in een markt met concurrentie zou voordoen. Het is daarom geenszins zo dat de Raad de omstandigheden van de gereguleerde netbeheerders negeert en zonder meer marktomstandigheden als in een markt met concurrentie projecteert in de reguleringssystematiek. Zo zijn de WACC, de kostenrealisaties en de productiviteitsverandering gebaseerd op realisaties bij (representatieve) gereguleerde netbeheerders. Alle afwegingen bij het besluit zijn zorgvuldig tot stand gekomen. De reguleringssystematiek zoals neergelegd in onderhavig besluit sluit, binnen de kaders van de wettelijke bepalingen, aan bij enerzijds wetenschappelijke literatuur over regulering en anderzijds bij de praktijk van de netbeheerders. De Raad verwijst tot slot naar de uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (hierna: CBB) van 29 juni 2010, waarbij het CBB de basis van de reguleringssystematiek in stand laat. De Raad bouwt met het eerste ontwerpbesluit en onderhavig besluit voort op de basis van het methodebesluit NE4R.

30. Tot slot merkt de Raad op dat RENDO niet aangeeft wat zij in het onderhavig besluit naar aanleiding van haar zienswijze gewijzigd wil zien in de reguleringssystematiek.

31. Kortom, de Raad is van mening dat de basis van de reguleringssystematiek, inclusief de implementatie van de doelmatigheidsprikkels, voldoen aan de wettelijke bepalingen. Daarnaast acht de Raad de gemaakte keuzes redelijk en in lijn met wetenschappelijke literatuur en de praktijk van de netbeheerders.

Conclusie "Doelmatigheidsprikkels zoals in markt met concurrentie niet zomaar te projecteren in reguleringssystematiek"

32. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 7 "Belang bevordering doelmatig handelen van netgebruikers wordt niet geadresseerd"

33. RENDO merkt op dat binnen het eerste ontwerpbesluit het belang van de bevordering van doelmatig handelen van netgebruikers, zoals geformuleerd in artikel 36f, eerste lid, onderdeel d, van de E-wet niet wordt geadresseerd.

Reactie "Belang bevordering doelmatig handelen van netgebruikers wordt niet geadresseerd"

34. De Raad gaat ervan uit dat RENDO kennelijk artikel 36, eerste lid, onderdeel d, van de E-wet bedoelt in haar zienswijze. De tariefstructuren en voorwaarden, waar artikel 36, eerste lid, onderdeel d, van de E-wet op doelt, zijn opgenomen in de TarievenCode Elektriciteit. Het methodebesluit richt zich primair op de invulling van artikel 41 van de E-wet. Het gaat dan ook om twee verschillende besluiten op basis waarvan uiteindelijk de tarieven worden vastgesteld. Gelet op het doel en de positionering van artikel 36, eerste lid, onderdeel d, van de E-wet acht de Raad het niet juist om de bevordering van doelmatig handelen van afnemers binnen het methodebesluit expliciet te adresseren.

Conclusie "Belang bevordering doelmatig handelen van netgebruikers wordt niet geadresseerd"

35. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 8 "Toelichting bij kostenveroorzakingsprincipe"

36. RENDO is van mening dat het kostenveroorzakingsprincipe onderbelicht is, terwijl dit een belangrijk aspect is gelet op de wetsgeschiedenis en vanuit het oogpunt van het gelijke speelveld. RENDO wil weten wat de Raad verstaat onder het kostenveroorzakingsprincipe, mede in relatie tot het gelijke speelveld.

Reactie "Toelichting bij kostenveroorzakingsprincipe"

37. De Raad acht het volgende verband tussen het kostenveroorzakingsprincipe en het gelijke speelveld van belang. Het gelijke speelveld wordt op basis van de samengestelde output bepaald, waarbij de tarieven van de netbeheerders de weging bij de samengestelde output vormen. Dat deze tarieven kostengeoriënteerd dienen te zijn volgt uit artikel 41b, eerste lid, onderdeel a, van de E-wet, waarin is neergelegd dat een uitgangspunt bij het tarievenvoorstel van de netbeheerders is dat de kosten worden toegerekend aan de tariefdragers betreffende de diensten die deze kosten veroorzaken. Onder het kostenveroorzakingsprincipe wordt daarom verstaan dat kosten zo veel mogelijk worden neergelegd daar waar ze worden veroorzaakt. De relatie die dit met het gelijke speelveld heeft is dat voor de gelijkheid van de inkomsten van netbeheerders het van belang is dat de kosten die worden gerelateerd aan afnemers, en tot uitdrukking komen in de tarieven, ook zo veel mogelijk door deze afnemers worden veroorzaakt. De Raad is van oordeel dat, gelet op dit verband bij de bepaling van de samengestelde output, in dit methodebesluit voldoende recht wordt gedaan aan het kostenveroorzakingsprincipe.

38. Het is voor de Raad niet duidelijk welk specifiek onderdeel van de methode RENDO op basis van deze zienswijze gewijzigd zou willen zien. De Raad acht bovenstaande toelichting voldoende en is van mening dat er geen wijziging van het methodebesluit nodig is.

Conclusie "Toelichting bij kostenveroorzakingsprincipe"

39. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 9 "Toelichting criteria bij toepassing van correctiebevoegdheid"

40. RENDO acht het van belang dat duidelijk is in welke situaties de Raad wel of niet haar correctiebevoegdheid toe zal passen. Uit het oogpunt van transparantie vindt RENDO het wenselijk dat de Raad, door aan te geven welke objectieve criteria hij hanteert, een nadere uitwerking van haar correctiebevoegdheid opneemt in het methodebesluit.

Reactie "Toelichting criteria bij toepassing van correctiebevoegdheid"

41. Primair is het corrigeren van tarieven op grond van artikel 41c, tweede lid, van de E-wet gelegen in de tariefbesluiten, waarbij de Raad op grond van artikel 41c, eerste lid, van de E-wet jaarlijks tarieven vaststelt. De Raad heeft een discretionaire bevoegdheid met betrekking tot het corrigeren van de tarieven als bedoeld in artikel 41c, tweede lid, onderdelen b en c, van de E-wet. Juist vanwege de mogelijkheid dat aanvankelijk niet bekend is wat de aard van een tariefcorrectie kan zijn, acht de Raad het niet wenselijk om een limitatieve lijst van criteria op te nemen wanneer de Raad al dan niet een nacalculatie toe zal passen. De Raad houdt zich er bij tariefcorrecties uiteraard aan om correcties van tarieven goed te motiveren.

Conclusie "Toelichting criteria bij toepassing van correctiebevoegdheid"

42. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

3.2 Aanmerkelijke investeringen

43. In deze paragraaf gaat de Raad in op de zienswijzen die zijn ingediend met betrekking tot de aanmerkelijke investeringen.

Zienswijze 10 "Relatie tussen Aanmerkelijke Investeringen en maatstafconcurrentie"

44. Liander is van mening dat in het eerste ontwerpbesluit duidelijker omschreven zou moeten zijn hoe de Raad omgaat met een geaccordeerde aanmerkelijke investering. Liander geeft aan dat het instrument van aanmerkelijke investeringen op gespannen voet staat met de methode, omdat bij een aanmerkelijke investering daadwerkelijke kosten worden vergoed, terwijl de methode zelf inkomsten verdeelt op basis van prestatie. Liander vraagt derhalve verduidelijking van de relatie van de aanmerkelijke investeringen met het principe van maatstafregulering.

Reactie "Relatie tussen Aanmerkelijke Investeringen en maatstafconcurrentie"

45. De toekenning van een aanmerkelijke investering kan leiden tot extra tariefruimte gedurende de reguleringsperiode. Deze extra tariefruimte is afhankelijk van de hoogte van het investeringsbedrag en de verwachte extra inkomsten ten gevolge van de investering. Het instrument heeft geen gevolg voor het besluit, omdat de investering in een volgende periode op de gebruikelijke manier in de maatstaf belandt. De Raad merkt op dat met de inwerkingtreding van wetsvoorstel 31 904 het instrument van aanmerkelijke investeringen komt te vervallen. Hiervoor zal een ander instrument in de plaats komen dat de mogelijkheid biedt extra tariefruimte te vragen voor

uitbreidingsinvesteringen. De Raad is van mening dat het instrument van aanmerkelijke investeringen geen invloed heeft op het onderhavige besluit om redenen zoals hiervoor beschreven.

Conclusie "Relatie tussen Aanmerkelijke Investerings en maatstafconcurrentie"

46. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 11 "Gebruik van instrument AI na wetswijziging"

47. Liander stelt dat, doordat het huidige systeem van maatstafconcurrentie werkt met het doortrekken van de productiviteitsverandering uit het verleden, een verandering in het sectorbrede kostenpatroon sterk vertraagd doorwerkt. Voor dit timingissue, dat alleen relevant is bij trendbreuken, kan het instrument van de aanmerkelijke investering (hierna:AI) een adequate oplossing bieden. Volgens Liander voorziet de wet voorrang voor duurzaam in mogelijkheden de AI voor het timingsissue te gebruiken. Het tijdelijke karakter impliceert ook een tijdelijk effect, tot het moment dat de investering in de maatstaf wordt opgenomen. Liander stelt dat de AI van toepassing kan worden verklaard op uitbreidingsinvesteringen zonder uitgebreide efficiëntietoets, omdat deze volgt bij opname in de maatstaf.

Reactie "Gebruik van instrument AI na wetswijziging"

48. De Raad is van oordeel dat met de inwerkingtreding van wetsvoorstel 31 904 het instrument voor uitzonderlijke en aanmerkelijke investeringen komt te vervallen. Hiervoor in de plaats komt een instrument voor uitbreidingsinvesteringen, waarbij in het huidige wetsvoorstel niet de criteria 'uitzonderlijk' en 'aanmerkelijk' gehanteerd worden. De Raad is in overleg met de sector begonnen met het opstellen van beleidsregels voor het beoordelen van uitbreidingsinvesteringen als bedoeld in wetsvoorstel 31 904. De door Liander ingebrachte zienswijze zal in de procedure voor het opstellen van deze beleidsregel meegenomen worden.

Conclusie "Gebruik van instrument AI na wetswijziging"

49. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 12 "Aanpassing Beleidsregel Aanmerkelijke Investerings"

50. Stedin geeft in haar zienswijze op de inpassing van invoeding in de regulering aan dat de opvattingen van de Raad over het gebruik van het AI-instrument voor invoeding getuigen van een te beperkte interpretatie en toepassing van de in de artikel 41b, tweede lid, van de E-wet neergelegde wettelijke mogelijkheid van extra tariefruimte voor aanmerkelijke investeringen. Stedin ziet een samenhang tussen de tariefregulering zoals vastgelegd in de methode en de beschikbaarstelling van tariefruimte zoals volgt uit artikel 41b, tweede lid, van de E-wet. De samenhang is dat netbeheerders hun efficiënte kosten plus redelijk rendement moeten kunnen terugverdienen, wat volgens Stedin betekent dat (aanmerkelijke) investeringen die niet via het methodebesluit worden vergoed, via de AI regel moeten worden vergoed.

51. Stedin kan zich vinden in het besluit van de Raad om te onderzoeken of de AI-beleidsregel moet worden aangepast. Stedin vindt de AI een goede en noodzakelijke aanvulling op de huidige methode, zeker gezien de verwachte energietransitie.

Reactie "Aanpassing Beleidsregel Aanmerkelijke Investerings"

52. De Raad interpreteert de zienswijze van Stedin zo, dat Stedin bedoeld heeft dat alle investeringen (dus niet alleen aanmerkelijke) die niet via het besluit worden vergoed, via het instrument van aanmerkelijke investeringen moeten worden vergoed. De Raad deelt deze zienswijze van Stedin niet. De wetgever heeft expliciet bepaald dat alleen uitzonderlijke en aanmerkelijke investeringen, als bedoeld in artikel 41b, tweede lid, van de E-wet, in aanmerking komen om via dit instrument te worden vergoed. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling geweest van de wetgever om alle investeringen te vergoeden.
53. De Raad heeft onderzocht of de Beleidsregel Aanmerkelijke Investerings aanpassing behoeft. Uit dit onderzoek concludeert de Raad dat (1) met de toekomstige wetwijziging het instrument van aanmerkelijke investeringen vervalt en vervangen wordt door een instrument voor uitbreidingsinvesteringen, dat (2) het instrument van aanmerkelijke investeringen in tegenstelling tot het instrument voor uitbreidingsinvesteringen bedoeld is voor uitzonderlijke en aanmerkelijke investeringen en dat (3) de invulling van het thans geldende criterium 'uitzonderlijk en aanmerkelijk' in de Beleidsregel Aanmerkelijke Investerings in lijn is met de bedoeling van de wetgever. De Raad zal derhalve de Beleidsregel Aanmerkelijke Investerings niet aanpassen. De Raad heeft dit reeds besproken in een klankbordgroep op 16 juni 2010 in het kader van het opstellen van beleidsregels voor uitbreidingsinvesteringen als bedoeld in wetsvoorstel 31 904. Overigens merkt de Raad op dat de zienswijze niet vraagt om aanpassing van het eerste ontwerpbesluit, maar om een aanpassing van de Beleidsregel Aanmerkelijke investeringen en in zoverre niet het eerste ontwerpbesluit, maar deze beleidsregel betreft.

Conclusie "Gebruik van instrument AI na wetwijziging"

54. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

3.3 Overige zienswijzen

55. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op onderwerpen die niet direct aan een onderdeel van de methode te koppelen zijn.

Zienswijze 13 "Additionele innovatieprikkels in het reguleringssysteem"

56. Enexis betreurt het dat de Energiekamer NMa geen additionele prikkels voor innovatie in de reguleringmethode opneemt. Volgens Enexis blijkt hieruit dat de Energiekamer niet wenst te anticiperen op internationale ontwikkelingen. Enexis verwijst hierbij naar haar reactie op het Consultatiedocument over Innovatie. Enexis spreekt de hoop uit dat de visie van de Minister van Economische Zaken inzake de heroverweging van het reguleringssysteem wel de behoefte onderschrijft om expliciete innovatieprikkels in het systeem op te nemen.
57. In haar reactie op het Consultatiedocument over Innovatie geeft Enexis aan dat het huidige klimaat niet stimulerend is voor innovatie. Enexis vindt extra prikkels nodig, opdat netbeheerders zekerheid krijgen over het dekken van extra innovatiekosten. Extra prikkels zijn volgens Enexis onder meer mogelijk via aanpassing van de WACC en aanpassing van de Beleidsregel Aanmerkelijke Investerings. Overigens merkt Enexis op dat de afgelopen jaren geen sprake is geweest van noodzakelijke of zeer wenselijk geachte projecten die niet opgestart zijn vanwege eventueel te weinig

vergoeding van kosten. Daarnaast geeft Enexis aan dat in de (financiële) administratie geen onderscheid wordt gemaakt tussen innovatieve projecten en andere uitgaven.

Reactie "Additionele innovatieprikkels in het reguleringssysteem"

58. Deze zienswijze van Enexis ziet de Raad juist als bevestiging van de gemaakte keuzes. Zo leidt verhoging van de WACC tot extra tariefruimte, terwijl de Raad geen bevoegdheden heeft om ervoor te zorgen dat deze ruimte ook daadwerkelijk aan innovatie wordt besteed. Dit staat nog los van de vraag of extra tariefruimte nodig is, gezien het feit netbeheerders (waaronder Enexis) de noodzakelijk geachte projecten op dit moment toch al uitvoeren. En doordat netbeheerders de noodzakelijke innovatieve projecten uitvoeren, maken de kosten hiervoor onderdeel uit van de maatstaf, waardoor netbeheerders deze kosten reeds vergoed krijgen.

Conclusie "Additionele innovatieprikkels in het reguleringssysteem"

59. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 14 "Overwinst uit meterhuur voor bekostiging Slimme Meters is onjuist"

60. DNWB is het oneens met het standpunt dat netbeheerders overwinst kunnen halen uit meterhuur en daarmee het project Slimme Meters kunnen bekostigen. Volgens DNWB gaat dit standpunt mank, omdat DNWB haar meterpark zeer recent van DELTA N.V. heeft verworven tegen fair value waarde.

Reactie "Overwinst uit meterhuur voor bekostiging Slimme Meters is onjuist"

61. Het methodebesluit ziet op de x -factor, q -factor en rekenvolumina voor de transport- en aansluitdienst. De Raad merkt op dat het door DNWB genoemde standpunt van de Raad over de slimme meters geen onderdeel is van het eerste ontwerpbesluit danwel onderhavig besluit. De Raad acht de zienswijze van DNWB met betrekking tot meterhuur en het project Slimme Meters derhalve niet relevant voor onderhavig besluit.

Conclusie "Overwinst uit meterhuur voor bekostiging Slimme Meters is onjuist"

62. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 15 "Criteria voor financierbaarheid in methodebesluit"

63. RENDO vraagt zich af of de Raad voornemens is om voorafgaand aan het definitieve methodebesluit en de x -factoren een financeability onderzoek te gaan uitvoeren. Indien de Raad dit voornemens is, vindt RENDO het wenselijk dat de Raad in het definitieve methodebesluit criteria vastlegt op basis waarvan de Raad oordeelt of de netbeheerders financierbaar zijn.

Reactie "Criteria voor financierbaarheid in methodebesluit"

64. De Raad vat de zienswijze van RENDO als volgt op. De Raad veronderstelt dat RENDO vraagt op de Raad eenzelfde financeability onderzoek zal starten als gedurende de vierde reguleringsperiode en dat RENDO criteria voor een dergelijk onderzoek graag vastgelegd ziet worden in het onderhavige besluit. Met betrekking tot het onderzoek merkt de Raad op dat hij een onderzoek heeft uitgevoerd met als doel nader inzicht te verkrijgen in mogelijke ontwikkeling van de financiële positie van een (fictieve) efficiënte netbeheerder met betrekking tot zijn gereguleerde activiteiten gegeven de methode en rekening houdend met mogelijke uiteenlopende toekomstige (markt)ontwikkelingen. Dit onderzoek is echter niet gelijk aan het financeability onderzoek zoals de Raad dit in het verleden heeft uitgevoerd en is daarbij niet gericht op individuele netbeheerders.

Raad heeft geen aanleiding gezien een financeability onderzoek uit te voeren voor individuele netbeheerders zoals dit in 2008 is uitgevoerd. Het onderzoek heeft het karakter van een financiële impactanalyse. De Raad merkt op dat dit onderzoek geen onderdeel van het onderhavige besluit is. De uitkomsten van dit onderzoek zullen op een later moment openbaar worden gemaakt. De Raad ziet, nu het twee separate trajecten betreft, dan ook geen reden om in onderhavig besluit de criteria op te nemen. Voor criteria ter beoordeling van de financiële positie van individuele netbeheerders verwijst de Raad, wellicht ten overvloede, naar het Besluit financieel beheer netbeheerder.

Conclusie "Criteria voor financierbaarheid in methodebesluit"

65. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

4 Methode tot vaststelling van de x-factor

66. In dit onderdeel behandelt de Raad de zienswijzen die relevant zijn voor het hoofdstuk over de methode tot vaststelling van de *x*-factor. Deze zienswijzen gaan over de standaardisatie van prestaties (zie paragraaf 4.1) en de eindinkomsten (zie paragraaf 4.2).

4.1 *Standaardisatie van prestaties*

67. In deze paragraaf gaat de Raad in op de zienswijzen die zijn ingediend bij het onderdeel van de reguleringsystematiek dat ziet op de standaardisatie van prestaties (paragraaf 8.2 uit het eerste ontwerpbesluit). Daarbij heeft de Raad onderscheid gemaakt naar de zienswijzen met betrekking tot het redelijk rendement (zie paragraaf 4.1.1) en de zienswijzen met betrekking tot de samengestelde output (zie paragraaf 4.1.2).

4.1.1 Redelijk rendement

68. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op het redelijk rendement (hierna ook wel: WACC). De Raad heeft door Reckon LLP (hierna: Reckon) een "second opinion" laten uitvoeren naar de wijze van bepaling en de hoogte van de WACC. Reckon gaat tevens in op de zienswijzen van de belanghebbenden. Het rapport van Reckon zal gelijktijdig met dit besluit worden gepubliceerd.

Zienswijze 16 "De WACC dient te worden opgehoogd vanwege regulatorisch risico"

69. DNWB is van mening dat de Raad een vergoeding dient op te nemen binnen de WACC voor het afdekken van het risico van te laat vergoeden van ORV-kosten en het onterecht niet erkennen van een ORV. Dit is volgens DNWB een asymmetrisch regulatorisch risico.
70. RENDO is van mening dat de wettelijke aansluit- en transportplicht in sommige gevallen leidt tot investeringen die bedrijfseconomisch onrendabel zijn voor de netbeheerders. Het is volgens RENDO niet vanzelfsprekend dat netbeheerders hierdoor in gelijke mate worden getroffen. Hierdoor creëert de wet- en regelgeving extra risico's. Dergelijke risico's zouden tot uitdrukking moeten komen in de WACC.
71. RENDO is tevens van mening dat met een opslag voor reguleringsrisico een specifieke voorziening in het methodebesluit voor de misschatting van de productiviteitsverandering achterwege kan blijven.

Reactie "De WACC dient te worden opgehoogd vanwege regulatorisch risico"

72. De Raad constateert dat DNWB en RENDO, overigens op grond van verschillende redenen, van mening zijn dat de WACC dient te worden opgehoogd voor risico's voortvloeiend uit het regulatorische kader. De Raad is ervan overtuigd dat hij voldoende rekening heeft gehouden met de

eventuele risico's die uit regulering voortvloeien. De Raad ziet dan ook geen aanleiding om een opslag voor regulatorisch risico toe te voegen. Hieronder gaat de Raad hier nader op in.

73. De vergelijkingsgroep die wordt gebruikt voor de berekening van de bèta bestaat uit gereguleerde bedrijven. In het rapport van de Erasmus Universiteit Rotterdam en Boer en Croon³ wordt met betrekking tot de vergelijkingsgroep voor de bepaling van de WACC in het methodebesluit NG3R gesteld dat:
- “De ondernemingen binnen de vergelijkingsgroep van de Bèta zijn ook aan regulering onderhevig. De eventuele risico's die voortvloeien uit regulering zijn daarom meegenomen in de berekening van de Bèta.”*
- De Raad concludeert dat ook de bedrijven uit de vergelijkingsgroep zoals gehanteerd in onderhavig besluit worden gereguleerd. Bij de vaststelling van de WACC is daarom al rekening gehouden met reguleringsrisico. De Raad is daarom van mening dat het regulatorisch risico op deze wijze wordt geadresseerd.
74. Daarnaast wijst de Raad op het feit dat voor de vergelijkingsgroep is vastgesteld welk rendement in het economisch verkeer gebruikelijk is. Het risico van de Nederlandse netbeheerders is vergelijkbaar met dat van de vergelijkingsgroep. De WACC die Oxera (2010)⁴ heeft vastgesteld is, gegeven het risico van de Nederlandse netbeheerders, het rendement dat gebruikelijk is in het economisch verkeer. Een opslag op dit rendement is daarom ongegrond, immers er zou dan sprake zijn van een rendement dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk is. Dit is juist hetgeen dat de Raad moet voorkomen met zijn regulering.
75. De regulering waaraan de netbeheerders onderhevig zijn, is naar het oordeel van de Raad bovendien stabiel. Dit wordt onderschreven door credit rating agencies. Zo kwalificeert credit rating agency Moody's in rapporten over de credit rating van Alliander⁵ de regulering als:
- “the well-defined, transparent, but strongly cost-efficient-oriented Dutch regulatory framework”. En: “All the above-described assumptions need to be accompanied by continuation of the currently well defined and relatively benign regulatory framework that will allow the company to earn sufficient revenues and return on its regulated asset base to cover expected capital investments.”*
- Ook in het rapport van de Erasmus Universiteit Rotterdam en Boer en Croon wordt gesteld dat:
- “De Credit Rating Agencies stellen, ondanks de veranderingen in de reguleringsmethodologie, dat de regulering in Nederland volledig ontwikkeld, voorspelbaar, en stabiel is.”*
- De stabiele regulering biedt zekerheid aan investeerders. De Raad concludeert hieruit dat regulering naast mogelijke risico's ook een risicodempend effect heeft.
76. Met betrekking tot het door DNWB beschreven risico bij ORV's concludeert de Raad dat DNWB niet aannemelijk kan maken dat de regionale netbeheerders een hoger regulatorisch risico hebben dan de bedrijven in de vergelijkingsgroep. Reckon schrijft hierover:

³ Erasmus Universiteit Rotterdam en Boer en Croon, Syntheserapport validatie vermogenskostenvergoeding regionale netbeheerders gas, Rotterdam 16 april 2008.

⁴ Oxera Consulting Ltd, Updating the WACC for energy networks. Methodology paper. Prepared for Energiekamer, 2 februari 2010. Hierna: Oxera (2010).

⁵ In http://www.alliander.com/nl/sc/Images/Moody's%20March%202010_tcm299-180005.pdf en http://www.alliander.com/nl/sc/Images/Moody's%20rating%20action%202%20april%202009_tcm299-163178.pdf

"In order for this regulatory risk to justify an increased WACC in compensation, there must be evidence that the comparators used within the calculation of the WACC, for example for the calculation of the beta parameter, do indeed face a lower level of regulatory risk. To put it another way, it must be shown that an allowance for this fact has not already been made within the comparison groups used in the WACC calculation process. Delta does not establish this."

77. Voor zover DNWB stelt dat het risico met betrekking tot het niet of laat erkennen van ORV's voor netbeheerders verschilt, merkt de Raad het volgende op. Een opslag op de generieke WACC is niet het juiste middel om voor dergelijke verschillen te compenseren. Een opslag op de generieke WACC leidt immers tot hogere inkomsten (en hogere tarieven) voor alle netbeheerders en niet slechts voor een specifieke netbeheerder. Een algemene opslag op de voor alle netbeheerders geldende WACC is daarom niet gerechtvaardigd.
78. Naast de argumenten die zijn aangevoerd in randnummers 73 tot en met 75, is de Raad met betrekking tot de wettelijke aansluit- en transportplicht, van oordeel dat het eventuele risico dat de aansluitplicht veroorzaakt al wordt vergoed in de maatstaf. Sectorbreed worden immers alle kosten vergoed doordat de maatstaf uitgaat van de sectorgemiddelde kosten. De netbeheerders worden op deze manier in staat gesteld om het redelijke rendement te behalen.
79. RENDO stelt dat niet aannemelijk is dat alle netbeheerders in gelijke mate worden getroffen door de wettelijke aansluit- en transportplicht. De Raad constateert dat RENDO dit niet nader onderbouwt. Mocht het wel het geval zijn dat sommige netbeheerders meer moeten investeren als gevolg van de aansluitplicht, dan is een opslag op de generieke WACC niet het juiste middel om voor dergelijke verschillen te compenseren. Een opslag op de generieke WACC leidt immers tot hogere inkomsten (en hogere tarieven) voor alle netbeheerders en niet slechts voor de netbeheerder met hogere kosten. Om tarieven kostengeoriënteerd te houden, zou een ORV meer voor de hand liggen, mocht er inderdaad sprake zijn van een structureel objectief regionaal verschil. Een algemene opslag op de voor alle netbeheerders geldende WACC is daarom niet gerechtvaardigd.
80. Naast de argumenten die zijn aangevoerd in randnummers 73 tot en met 75, is de Raad, met betrekking tot de productiviteitsverandering, van oordeel dat het onderhevig zijn aan mee- en tegenvallers een gebruikelijk risico is voor zowel ondernemingen in het economisch verkeer, als voor de bedrijven uit de vergelijkingsgroep. RENDO maakt ook niet aannemelijk dat de regionale netbeheerders een hoger regulatorisch risico hebben dan de bedrijven in de vergelijkingsgroep. Een correctie in de WACC is om deze reden onnodig.
81. De Raad komt – gelet op de voorgaande randnummers – tot de conclusie dat er voldoende rekening is gehouden met de eventuele risico's die uit regulering voortvloeien. Hij ziet dan ook geen reden om het eerste ontwerpbesluit op dit punt te wijzigen.

Conclusie "De WACC dient te worden opgehoogd vanwege regulatorisch risico"

82. De zienswijzen hebben niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 17 “De inflatie dient geactualiseerd te worden”

83. Netbeheer Nederland is van mening dat de inflatie parameter bij omissie slechts gedeeltelijk geactualiseerd is, en dat het wenselijk zou zijn als de referentieperiodes van de risicovrije rente en de inflatie parallel zouden lopen.

Reactie “De inflatie dient geactualiseerd te worden”

84. In het rapport van Oxera (2010) is de historische inflatie bepaald aan de hand van een referentieperiode tot en met mei 2009. Voor de nominale rente is een referentieperiode tot en met december 2009 meegenomen. Naar de mening van de Raad merkt Netbeheer Nederland terecht op dat de referentieperiode van de historische inflatie en de risicovrije rente overeen horen te komen. Dit leidt tot een verlaging van de inflatie parameter, wat doorwerkt als een verhoging van de WACC.
85. Reckon gaat tevens in op de gehanteerde referentieperiode voor de historische inflatie:
“As Netbeheer Nederland points out, Oxera is using out-of-date data in table 2.5: annual figures relate to a period from June to May even though the table was prepared in or after December 2009.”
Reckon adviseert om de historische referentieperiode voor inflatie aan te passen aan de historische referentieperiode van de risicovrije rente. Uit deze wijziging komen de volgende waarden met betrekking tot de inflatieparameter voort:

	2005 actual	2006 actual	2007 actual	2008 actual	2009 actual	2010 forecast	Average
Two-year estimate				2.5	1.2	1.0	1.6
Five-year estimate	1.6	1.3	1.5	2.5	1.3	1.0	1.5

86. Kortom, de Raad wijzigt de referentieperiode van de historische inflatie voor de bepaling van de inflatieparameter.

Conclusie “De inflatie dient geactualiseerd te worden”

87. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit. Deze wijziging heeft tot gevolg dat de inflatieparameter wordt bijgesteld op een bandbreedte van 1,5% tot 1,6%. De Raad past dit aan in het besluit en bijlage 2 daarvan. De WACC bedraagt na aanpassing van de inflatie 6,2%.

Zienswijze 18 “Vaststellen WACC op middelpunt bandbreedte onjuist, WACC moet worden aangepast voor bedrijfsspecifieke risico's”

88. RENDO vraagt toelichting op de stelling van de Raad dat het aanpassen van de WACC voor (bedrijfs)specifieke risico's van de energiesector in Nederland in strijd is met de doelstellingen van de wetgever, omdat dit leidt tot hoger dan marktconforme inkomsten. RENDO acht elke waarde voor de parameters van de WACC en de WACC zelf onder de bovenkant van de bandbreedte als conform de doelstelling van de wetgever. Een WACC van 6,5% is daarmee niet onredelijk.

Reactie “Vaststellen WACC op middelpunt bandbreedte onjuist, WACC moet worden aangepast voor bedrijfsspecifieke risico's”

89. De Raad deelt de mening van RENDO dat de WACC moet worden aangepast voor bedrijfsspecifieke risico's niet. De Raad licht dit hieronder nader toe.

90. Het aanpassen van de WACC voor bedrijfsspecifieke risico's is niet nodig, omdat deze risico's door het aanhouden van een voldoende gespreide beleggingsportefeuille kunnen worden gediversifieerd. Hierdoor is het toekennen van een opslag op de WACC voor bedrijfsspecifieke risico's niet gerechtvaardigd. Aanpassing van de WACC op dit punt acht de Raad ongewenst. Het wel aanpassen van de WACC voor bedrijfsspecifieke risico's leidt tot een hoger dan marktconform rendement.
91. Daarnaast merkt de Raad op dat de WACC is bedoeld als maatstaf voor het rendement dat in het economisch verkeer gebruikelijk is. Het is derhalve een algemene norm voor het rendement voor netbeheerders; de regulering gaat uit van dit normrendement. Het is niet de bedoeling van de regulering om netbeheerders een rendement te garanderen dat exact past bij de bedrijfsspecifieke omstandigheden en risico's die voortvloeien uit managementkeuzes. Juist door een algemeen normrendement te hanteren prikkelt de Raad de netbeheerder om zijn specifieke risico's op doelmatige wijze af te dekken.
92. De Raad kiest ervoor om het midden van de bandbreedte als redelijk rendement te hanteren. Door het gebruik van bandbreedtes acht de Raad de schatting voldoende conservatief. Het vaststellen van de WACC aan de bovenkant van de bandbreedte veronderstelt dat alle opwaartse risico's met betrekking tot de individuele parameters zich tegelijk voordoen. Dat is echter minder aannemelijk dan dat opwaartse en neerwaartse risico's van de verschillende parameters elkaar deels zullen neutraliseren.
93. De Raad ziet het als ongewenst om een waarde te hanteren die hoger is dan het middelpunt van de bandbreedte van de WACC. De Raad moet immers een balans vinden tussen een WACC die enerzijds voldoende is voor de netbeheerders om de nodige investeringen in het netwerk terug te kunnen verdienen en die anderzijds afnemers niet te veel laat betalen voor de geleverde diensten.
94. RENDO stelt dat elke waarde binnen de bandbreedte van de WACC redelijk is. Reckon merkt hierover het volgende op:
"Rendo does not provide any argument against Energiekamer's choice of estimate within the range, merely pointing out that since 6.5 per cent is in the range then it could not be proven that 6.5 per cent did not constitute a market return. Whilst this is true, it does not provide any reason why 6.5 per cent is a superior estimate to Energiekamer's WACC estimate."
De Raad constateert hiermee dat RENDO ook op basis van haar eigen stelling niet kan concluderen dat het hanteren van het middelpunt van de bandbreedte voor de WACC onredelijk is.
95. Tot slot merkt de Raad op dat het vaststellen van de WACC op een punt binnen de bandbreedte reeds in het methodebesluit NG3R een onderwerp van discussie was. Het CBB heeft in zijn uitspraak van 3 november 2009 de beroepsgronden over het vaststellen van de WACC anders dan op het middelpunt van de bandbreedte van de WACC ongegrond verklaard.
96. Kortom, de Raad is van mening dat het aanpassen van de WACC voor (bedrijfs)specifieke risico's van de energiesector in Nederland in strijd is met de doelstellingen van de wetgever. De Raad acht het vaststellen van de WACC op het middelpunt van de bandbreedte voldoende gemotiveerd en redelijk.

Conclusie "Vaststellen WACC op middelpunt bandbreedte onjuist, WACC moet worden aangepast voor bedrijfsspecifieke risico's"

97. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 19 "Waarborgen redelijk rendement"

98. In randnummer 195 geeft de Raad aan het redelijk te vinden dat netbeheerders op de lange termijn gemiddeld genomen het minimaal geëiste rendement behalen. Dit lijkt RENDO een goed uitgangspunt. Wel roept deze uitspraak bij RENDO de vraag op hoe de Raad voornemens is dit te waarborgen en welke tijdshorizon de Raad in gedachten heeft om dit te toetsen. DNWB roept de Raad op om te waarborgen dat alle netbeheerders in staat worden gesteld om een redelijk rendement op het geïnvesteerde vermogen te verdienen.

Reactie "Waarborgen redelijk rendement"

99. De Raad stelt voor de mogelijkheid van netbeheerders om het redelijk rendement te behalen geen waarborgen of termijnen vast, maar richt de reguleringssystematiek zodanig in dat hieraan kan worden voldaan. Voorbeeld hiervan is de regulering van de netbeheerders op het gemiddelde van de maatstaf. Uiteindelijk is het een verantwoordelijkheid voor de netbeheerders zelf om zodanig doelmatig te zijn dat zij het minimaal geëiste rendement behalen. Indien uit winstonderzoeken blijkt dat netbeheerders het redelijke rendement structureel niet behalen, of juist structurele overwinsten kennen, zal de Raad onderzoeken of en waar binnen de reguleringssystematiek knelpunten bestaan die opgelost moeten worden. De Raad beschouwt dit echter niet als een onderdeel van onderhavig besluit.

Conclusie "Waarborgen redelijk rendement"

100. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

4.1.2 Samengestelde output

101. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op samengestelde output. De Raad maakt hierbij onderscheid naar zienswijzen over algemene punten met betrekking tot de samengestelde output (zie paragraaf 4.1.2.1), de eenmalige aansluitvergoeding (hierna: EAV) (zie paragraaf 4.1.2.2) en de decentrale invoeding (hierna: DCO) (zie paragraaf 4.1.2.3).

4.1.2.1 Samengestelde output – algemeen

102. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op de algemene punten van de samengestelde output.

Zienswijze 20 "Prestaties kunnen niet gelijk worden gesteld aan output"

103. RENDO geeft aan dat de Raad in het eerste ontwerpbesluit prestaties gelijkstelt aan output. RENDO meent dat dit niet hetzelfde is, maar dat output op zijn best een benadering is voor prestaties, met een beperkte interpretatie van prestatie.

Reactie "Prestaties kunnen niet gelijk worden gesteld aan output"

104. De Raad merkt op dat in paragraaf 8.2.3 van het eerste ontwerpbesluit duidelijk wordt uitgelegd dat de Raad de term 'samengestelde output' gebruikt 'als een eenduidige norm voor de prestaties van de netbeheerders'. RENDO geeft niet aan wat RENDO gewijzigd zou willen zien ten opzichte van het eerste ontwerpbesluit. De Raad neemt de opmerking van RENDO voor kennisgeving aan en ziet geen noodzaak, gelet op het voorgaande, om het onderhavige besluit op dit punt te wijzigen. De Raad is van mening dat de uitleg in paragraaf 8.2.3 van het eerste ontwerpbesluit afdoende is.

Conclusie "Prestaties kunnen niet gelijk worden gesteld aan output"

105. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 21 "Rekencapaciteit voor kleinverbruikers en capaciteitstarief"

106. RENDO, Liander, Stedin, Endinet en Enexis hebben opmerkingen geplaatst bij het gebruik van de rekencapaciteiten voor kleinverbruikers voor de bepaling van de samengestelde output.
107. RENDO onderschrijft het standpunt van de Raad dat capaciteit een betere kostenoriëntatie kent dan tarieven op basis van verbruik in kWh. RENDO geeft aan dat de relatie tussen capaciteit en verbruik zwakker is voor elektriciteit dan voor gas. Netbeheerders hanteren volgens RENDO voor elektriciteit redelijk uniform een ontwerpcriteria van 1 kW per woning. RENDO is van mening dat een ongecorrigeerd toepassen van het capaciteitstarief niet, of in elk geval veel minder dan bij gas, tot een onredelijke herverdeling van samengestelde output zou leiden.
108. Liander kan zich vinden in de keuze van de Raad om de samengestelde output te baseren op het capaciteitstarief. Liander is van mening dat door de invoering van het capaciteitstarief op een adequatere wijze invulling wordt gegeven aan het kostenveroorzakingsbeginsel. Op basis van een onderzoek van Kema stelt Liander dat het afgenomen kWh-volume geen goede costdriver is. Anderzijds acht Liander nuancering op zijn plaats, omdat, vooralsnog bij gemis aan individuele capaciteitsmetingen, gebruik wordt gemaakt van rekencapaciteiten. Liander voorziet dat na de invoering van de slimme meter nog verbetering/verfijning van dit systeem zal kunnen plaatsvinden. Overigens acht Liander het consistent beleid van de Raad om de vigerende tariefstructuur als uitgangspunt te nemen.
109. Stedin is het om twee redenen eens met de Raad om de samengestelde output niet langer te baseren op verbruik maar op capaciteit. Allereerst is Stedin van mening dat de Raad de verplichting heeft om de samengestelde output te baseren op capaciteit omdat uit de wet volgt dat de Raad de samengestelde output moet baseren op de tariefdragers. Daarnaast vindt Stedin dat de kosten voor het aanleggen, beheren en onderhouden van elektriciteitsnetten voornamelijk gerelateerd zijn aan de beschikbaar gestelde capaciteit en in veel mindere mate gerelateerd zijn aan verbruik.
110. Enexis meent dat de uniforme, forfaitaire rekencapaciteit van kleinverbruikers is ingevoerd ten behoeve van eenvoudige facturatie en niets zegt over de werkelijk benutte capaciteit van deze groep aangeslotenen. Wanneer de Raad deze rekencapaciteit gebruikt als maat voor de prestatie van netbeheerders, gaat de Raad geheel voorbij aan het feit dat er tussen netbeheerders verschillen (kunnen) bestaan in werkelijke benutting van capaciteit door kleinverbruikers. Deze werkelijk benutte capaciteit wordt bij kleinverbruikers niet gemeten, maar het kan empirisch worden aangetoond dat het verbruik van deze klanten een goede proxy is voor de werkelijk benutte capaciteit. Enexis heeft

het afgelopen jaar als pilot een groot aantal slimme meters geplaatst bij verschillende afnemers. Analyse van de data, welke Enexis heeft bijgevoegd als bijlage bij de zienswijze, bevestigt naar het oordeel van Enexis dat een hoger verbruik ook daadwerkelijk leidt tot een hogere maximale benutting en daarmee tot een hogere benutting van het elektriciteitsnet.

111. Enexis meent dat de Raad, bij het bepalen van de samengestelde output per netbeheerder, rekening moet houden met de verschillen in werkelijk benutte capaciteit tussen netbeheerders. Dit kan op een praktische manier, door per afnemerscategorie het verbruik per aansluiting te berekenen en de verschillen ten opzichte van het gemiddelde te verdisconteren in de rekencapaciteiten van de verschillende netbeheerders.
112. Endinet merkt op dat na de invoering van het capaciteitstarief het een logische keuze is om de samengestelde output te baseren op het capaciteitstarief. De kosten voor het aanleggen, beheren en onderhouden van elektriciteitsnetten zijn volgens Endinet voornamelijk gerelateerd aan capaciteit en in veel mindere mate gerelateerd aan verbruik.

Reactie "Rekencapaciteit voor kleinverbruikers en capaciteitstarief"

113. De Raad is van oordeel dat het uitgangspunt dat capaciteit een betere kostenoriëntatie kent dan verbruik breed gedragen wordt. Dit wordt ondersteund door het feit dat Netbeheer Nederland zelf met een voorstel is gekomen om de TarievenCode Elektriciteit te wijzigen⁶, waarin Netbeheer Nederland aangeeft dat *"een capaciteitstarief voor het gebruik van het net beter aansluit bij het kostenveroorzakingsbeginsel dan een volumeafhankelijk tarief."*
114. Voor kleinverbruikers tot en met 3*80A op LS is in de TarievenCode Elektriciteit vastgesteld welke rekencapaciteiten door de netbeheerders gebruikt moeten worden voor de verschillende afnemerscategorieën. Deze rekencapaciteiten zijn door de netbeheerders zelf voorgesteld. De Raad mag er dan ook op vertrouwen dat deze indeling voldoende representatief is om de tarieven voor kleinverbruikers tot en met 3*80A op LS op te baseren. Wanneer de indeling goed genoeg is om kostengeoriënteerde tarieven op te baseren, is deze volgens de Raad ook voldoende representatief om de prestaties van netbeheerders te meten in de samengestelde output.
115. De Raad heeft het voorstel van Enexis om niet de (forfaitaire) rekencapaciteiten te hanteren, maar (een correctie op de rekencapaciteiten op basis van) verbruikvolumes getoetst bij een onafhankelijk expert (KIWA⁷). KIWA verwacht dat de te realiseren accuraatheid ("eerlijkheid") van de samengestelde output niet wezenlijk beter wordt als niet een forfaitaire rekencapaciteit per aansluiting wordt gehanteerd, maar een van het gemiddelde verbruik afhankelijke capaciteit. Volgens KIWA zijn er vooralsnog onvoldoende aanwijzingen ter rechtvaardiging van de implementatie van de methode die Enexis voorstelt. KIWA concludeert eveneens dat er een substantiële aanvulling zowel in data als in analyse nodig is om een (mede) op verbruik gebaseerde bepalingswijze van de samengestelde output te rechtvaardigen. De Raad deelt deze conclusies van KIWA.

⁶ Voorstel van Netbeheer Nederland tot wijziging van de TarievenCode Elektriciteit en Gas van 23 juli 2008 met kenmerk N 2008-151m, *Codewijzigingsvoorstel inzake het capaciteitstarief voor kleinverbruikers elektriciteit en gas, de wijziging van de grens klein/grootverbruik gas en de termijn voor de overschrijdingsvergoeding gas*, zie www.energiekamer.nl.

⁷ KIWA, brief d.d. 20 augustus 2010, www.energiekamer.nl

116. De Raad kan zich vinden in het standpunt van Liander en de suggestie van KIWA, dat wanneer meer informatie beschikbaar komt over de capaciteit van kleinverbruikers, bijvoorbeeld door de invoering van slimme meters, bezien kan worden of er aanleiding bestaat tot een verfijning van de indeling van de rekencapaciteiten. De Raad merkt hierbij ten overvloede op dat de netbeheerders gezamenlijk met een voorstel tot wijziging van de TarievenCode Elektriciteit tot verfijning van de indeling van de rekencapaciteiten kunnen komen.
117. Zolang deze informatie niet beschikbaar is zal de Raad, in lijn met vorige reguleringsperiodes, de indeling uit de TarievenCode Elektriciteit gebruiken om de prestaties van de netbeheerders te meten.
118. Enexis stelt dat de indeling van rekencapaciteiten wellicht verfijnd kan worden, bijvoorbeeld door gebruik te maken van het gemiddelde verbruik van afnemers binnen een bepaalde afnemerscategorie. De Raad bestrijdt niet dat dit mogelijk zou kunnen zijn. Enexis toont echter niet aan dat een gemiddeld hoger of lager verbruik binnen een afnemercategorie tot hogere of lagere kosten leidt en dat deze verfijning dus nodig is om de gemeten prestatie meer kostengeoriënteerd te maken. De reden van invoering van het capaciteitstarief is nu juist dat de kosten van het netwerk grotendeels samenhangen met capaciteit en niet met verbruik (hetgeen wordt bevestigd door een aantal netbeheerders), waardoor de Raad ziet geen reden om van dit standpunt af te wijken en om een verfijning aan te brengen in de rekencapaciteiten.
119. Kortom, de Raad is van mening het hanteren van capaciteitstarieven en rekencapaciteiten leidt tot een adequate inschatting van de prestatie van de netbeheerders.

Conclusie "Rekencapaciteit voor kleinverbruikers en capaciteitstarief"

120. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 22 "Gedegen onderbouwing vereist bij een wijziging in de methode"

121. Enexis is van mening dat de Raad verplicht is om bij een wijziging in de methode, zoals prestatiemeting op basis van capaciteit in plaats van op basis van verbruik, deze wijziging gedegen te onderbouwen.

Reactie "Gedegen onderbouwing vereist bij een wijziging in de methode"

122. De Raad is het eens met Enexis dat de Raad een wijziging in de methode uitvoerig moet motiveren. De Raad merkt hierbij wel op dat het CBb in haar uitspraak van 3 november 2009 en 29 juni 2010 heeft gesteld hiervoor geen andere of zwaardere motiveringsplicht geldt dan neergelegd in de Awb. De Raad is echter van mening dat de overgang van prestatiemeting op basis van capaciteit in plaats van op verbruik geen wijziging in de methode is, maar dat alleen de tariefdragers zijn veranderd op basis waarvan de Raad de prestatie van de netbeheerders meet. Daarnaast meent de Raad dat hij voldaan heeft aan de plicht om de wijziging in het gebruik van tariefdragers toe te lichten, door in het eerste ontwerpbesluit uit te leggen waarom de Raad de prestatiemeting op basis van capaciteit doet in plaats van op basis van verbruik. Dit is in de reactie op zienswijze 21 ook nog een keer uitgebreid toegelicht.

Conclusie "Gedegen onderbouwing vereist bij een wijziging in de methode"

123. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit. Wel verduidelijkt de Raad in het besluit de motivering van zijn keuze.

Zienswijze 23 "Correctie op tariefinkomsten 2010 vanwege coulanceregeling"

124. In randnummer 147 van het eerste ontwerpbesluit geeft de Raad aan de tariefinkomsten 2010 te corrigeren voor nacalculaties uit de tariefbesluiten. In het kader van correcties op de tariefinkomsten mist RENDO nog de vermelding van de coulanceregeling (restitutie van capaciteitstarief aan afnemers die een verlaging van de aansluitwaarde hebben aangevraagd). Een correctie voor de coulanceregeling is noodzakelijk, aangezien de output van 2009 de basis is voor toekomstige rekenvolumes en eindinkomsten.
125. Tijdens de klankbordgroep van 10 juni 2010 heeft RENDO het standpunt over de impact van de coulanceregeling op de output voor het jaar 2009 nader toegelicht. RENDO geeft aan dat als op basis van het jaar 2009 als de begininkomsten worden bepaald, deze te hoog wordt vastgesteld, omdat daar nog volumes in zitten waarvoor een restitutie gedaan moeten worden indien de aansluitwaarde wordt verlaagd. RENDO concludeert dat dit goed zou gaan als er rekening wordt gehouden met de restitutie of met de verschuiving van de volumes.

Reactie "Correctie op tariefinkomsten 2010 vanwege coulanceregeling"

126. De Raad heeft in randnummer 147 van het eerste ontwerpbesluit aangegeven de tarieven voor het jaar 2010 onder andere te corrigeren voor de tariefcorrectie vanwege de coulanceregeling, om uiteindelijk tot representatieve wegingsfactoren te komen. De Raad concludeert uit de zienswijze van RENDO en uit hetgeen RENDO heeft toegelicht tijdens de klankbordgroep, dat er geen probleem is met de hoogte van de gecorrigeerde tarieven die worden gehanteerd voor de wegingsfactoren, maar dat de rekenvolumina moeten worden aangepast voor een adequate oplossing.
127. De Raad acht het wenselijk om rekening te houden met volumeverschuivingen in het kader van Artikel 5.1.2 van de TarievenCode Elektriciteit (hierna: coulancemaatregel). De zogenaamde coulancemaatregel houdt in dat klanten tegen een gereduceerd tarief hun doorlaatwaarde kunnen aanpassen, met terugwerkende kracht tot 1 januari 2009. Het is aannemelijk dat de afnemers ook in de periode 2011-2013 over de verkleinde aansluiting zullen beschikken. De Raad gaat ervan uit dat reeds een deel van de verschuiving in het kader van de coulancemaatregel is opgenomen in de gefactureerde volumina 2009. De Raad houdt er ook rekening mee dat het voor kan komen dat verschuivingen van de coulancemaatregel nog niet volledig zijn opgenomen in de gefactureerde volumina 2009. Om een zo goed mogelijke inschatting te maken van de (reken)volumina voor de jaren 2011-2013 houdt de Raad rekening met de verschuivingen die niet in de gefactureerde volumina 2009 zitten, voor zover de Raad dit ten tijde van het vaststellen van het methodebesluit kan voorzien. Daarnaast is de Raad van mening dat met het hanteren van rekenvolumina waarin de volumeverschuivingen zijn opgenomen voldoende rekening wordt gehouden met de effecten van de coulancemaatregel op de output van de netbeheerders voor de vijfde reguleringsperiode.
128. Kortom, de Raad wijzigt de vaststelling van de rekenvolumina. Hiervoor verwijst de Raad naar hoofdstuk 10 van onderhavig besluit. De Raad is van mening dat hiermee voldoende rekening wordt gehouden met de effecten van de coulancemaatregel op de output van de netbeheerders voor de vijfde reguleringsperiode en acht de gehanteerde wegingsfactoren representatief.

Conclusie "Correctie op tariefinkomsten 2010 vanwege coulanceregeling"

129. Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van dit besluit. Bij de vaststelling van de rekenvolumina houdt de Raad rekening met volumeverschuivingen in het kader van Artikel 5.1.2 van de TarievenCode Elektriciteit.

Zienswijze 24 "Begininkomsten moeten ook geschoond worden voor eventuele nacalculaties in 2011, 2012 of 2013 die betrekking hebben op 2010"

130. De Raad geeft aan dat de begininkomsten (2010) voor de berekening van de x -factoren worden geschoond voor nacalculaties die betrekking hebben op eerdere jaren. Netbeheer Nederland meent dat dit een begrijpelijke keuze is. Netbeheer Nederland wijst evenwel op de omstandigheid dat deze keuze impliceert dat een nacalculatie van de begininkomsten (2010) en de daarvan afgeleide toegestane inkomsten voor 2011-2013 óók moet plaatsvinden, indien op basis van nog (2011, 2012, 2013) uit te voeren nacalculaties die betrekking hebben op het jaar 2010 blijkt dat de begininkomsten (2010) onjuist zijn vastgesteld.

Reactie "Begininkomsten moeten ook geschoond worden voor eventuele nacalculaties in 2011, 2012 of 2013 die betrekking hebben op 2010"

131. De Raad hanteert in beginsel de huidige tarieven 2010, waarvoor wordt gecorrigeerd voor nacalculaties die betrekking hebben op eerdere jaren. De Raad kan op dit moment nog niet de omvang van correcties op tarieven in de jaren 2011 tot en met 2013 vaststellen die invloed zullen hebben op de hoogte van de tarieven voor het jaar 2010. Om deze reden schoont de Raad de tarieven niet voor correcties op tarieven in de jaren 2011 tot en met 2013. De Raad zal bij de tariefbesluiten voor de jaren 2011-2013 bezien of bij correcties van tarieven in het nacalculatiebedrag rekening dient te worden gehouden met de effecten op de begininkomsten voor het jaar 2010. Hierbij benadrukt de Raad dat prudent dient te worden omgegaan met het corrigeren van tarieven.

Conclusie "Begininkomsten moeten ook geschoond worden voor eventuele nacalculaties in 2011, 2012 of 2013 die betrekking hebben op 2010"

132. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

4.1.2.2 Samengestelde output – Aansluitvergoeding

133. In dit hoofdstuk behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op de eenmalige en periodieke aansluitvergoeding (hierna: PAV, respectievelijk EAV).

Zienswijze 25 "Waardering EAV in SO niet accuraat"

134. Netbeheer Nederland constateert dat de Raad in het eerste ontwerpbesluit aangeeft op welke wijze hij de samengestelde output voor de EAV en de PAV zal vaststellen. Netbeheer Nederland merkt daarbij op dat het verschil in tariefcategorieën voor de EAV en de PAV bij een netbeheerder en tussen de netbeheerders in het algemeen veel groter is dan bij de transportdienst. Desondanks kiest de Raad voor een grove indeling die nog minder categorieën kent dan de transportdienst. Daardoor acht Netbeheer Nederland de waardering in de samengestelde output niet accuraat. Netbeheer Nederland verzoekt de Raad het door de netbeheerders tijdens de klankbordgroep aangedragen alternatief (nogmaals) in overweging te nemen en verwijst hiervoor naar een e-mail van 12 januari

2010. Deze e-mail omvat drie alternatieven, waarbij Netbeheer Nederland bij ieder van de alternatieven voor- en nadelen weergeeft. De alternatieven betreffen:

- a) Opname op basis van de huidige indeling bij de periodieke aansluitingen (PAV);
- b) Opname op basis van een differentiatie die verder gaat dan de huidige indeling bij de periodieke aansluitingen (PAV);
- c) Geen opname in de samengestelde output.

135. RENDO vindt in aanvulling op Netbeheer Nederland de toevoeging van de EAV aan de samengestelde output onredelijk en onwenselijk. De samengestelde output voor de EAV wordt toegevoegd op basis van de sectorgemiddelde tarieven, wat leidt tot een extra onder- of overdekking bij individuele netbeheerders. RENDO geeft hierbij een rekenvoorbeeld. Daarnaast acht RENDO dit onwenselijk vanwege de grillige ontwikkeling van de samengestelde output uit de EAV in de tijd en tussen netbeheerders onderling. RENDO meent dat hierbij de gebrekkige vergelijkbaarheid een rol speelt. Zij illustreert dit met een voorbeeld waarbij RENDO voor een nieuwe aansluiting van 5,5MW aanzienlijk hogere kosten heeft dan Enexis, omdat RENDO twee (afgaande) velden van Enexis dient te verkrijgen. Het middelen van het tarief naar het sectorgemiddelde zal resulteren in een grote onderdekking voor RENDO die niets met inefficiëntie te maken heeft. RENDO pleit voor het hanteren van een statische definitie van het gelijke speelveld.

Reactie "Waardering EAV in SO niet accuraat"

136. De Raad constateert dat Netbeheer Nederland bij al haar drie geopperde alternatieven voor- en nadelen weet te noemen, waarbij zij een voorkeur heeft voor het derde alternatief. RENDO pleit met de statische definitie van het gelijke speelveld ook voor deze optie. Bij dit alternatief wordt de EAV buiten de samengestelde output gehouden. De Raad acht, zoals reeds gemotiveerd in het eerste ontwerpbesluit, het opnemen van de EAV in de samengestelde output in principe wenselijk. Het opnemen van de EAV in de samengestelde output sluit volgens de Raad beter aan bij de doelstellingen van transparante tarieven en het bevorderen van doelmatigheid bij netbeheerders. Enige grilligheid van de EAV in de tijd is naar het oordeel van de Raad onvoldoende argument om de EAV buiten de maatstaf te houden.
137. RENDO geeft aan dat de EAV in de samengestelde output wordt opgenomen op basis van sectorgemiddelde tarieven, wat leidt tot een extra onder- of overdekking bij individuele netbeheerders. De Raad is van mening dat dit niet anders is dan wat in de huidige methode ook reeds bij de transportdienst en de PAV plaatsvindt. Het om deze reden niet opnemen van de EAV in de samengestelde output kan daarom geen argument zijn. De Raad leest hierin juist een bevestiging dat opname van de EAV in de samengestelde output bijdraagt aan het behalen van de doelstelling van het bevorderen van de doelmatigheid die de wetgever beoogt.
138. Op 10 juni 2010 heeft de Raad op de klankbordgroep met belanghebbenden de vergelijkbaarheid van de categorieën voor de eenmalige aansluitvergoeding besproken. Liander stelde tijdens deze klankbordgroep voor om een hybride benadering te hanteren, waarbij alleen de goed vergelijkbare categorieën op basis van een sectorgemiddelde in de samengestelde output worden opgenomen. Volgens Liander betreffen dit de categorieën tot en met 3x80A. De Raad meent, op grond van technische aspecten van de aansluitingen en de categorieën die netbeheerders hanteren bij de tarievenvoorstellen, dat de aansluitcategorieën tot en met 630 kVA goed vergelijkbaar zijn. Boven 630 kVA zijn de verschillen tussen netbeheerders groter. Naar aanleiding van de zienswijzen van de

netbeheerders en hetgeen belanghebbenden hebben ingebracht op de klankbordgroep gaat de Raad als volgt met de EAV om. Voor de categorieën tot en met 630 kVA neemt de Raad de EAV op in de samengestelde output op basis van gemiddelde sectortarieven. De categorieën boven 630 kVA worden opgenomen in de samengestelde output op basis van de individuele tarieven van de netbeheerders. De Raad licht dit nader toe in paragraaf 8.2.3 van onderhavig besluit. De Raad is van mening dat deze benadering tegemoet komt aan de wenselijkheid om de EAV in de samengestelde output op te nemen, maar tegelijk ook voldoende rekening wordt gehouden met de verschillen tussen netbeheerders.

139. RENDO geeft aan dat haar tarieven bij grote aansluitingen niet goed vergelijkbaar zijn met de tarieven van andere netbeheerders zoals Enexis, omdat RENDO in het voorbeeld veel kosten maakt voor het verkrijgen van velden van Enexis. De Raad meent dat als gevolg van de wijziging van de methode voor het opnemen van de EAV in de samengestelde output voldoende rekening wordt gehouden met de kostenverschillen bij grote aansluitingen die RENDO noemt.
140. Kortom, de Raad is van mening dat het opnemen van de EAV in de samengestelde output bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen van transparante tarieven en het bevorderen van doelmatigheid bij netbeheerders. De Raad acht de categorieën tot en met 630 kVA van de netbeheerders goed vergelijkbaar en weegt deze op basis van sectorgemiddelde tarieven. De categorieën boven 630 kVA, gegroepeerd in de categorie 'MS en >MS', worden opgenomen in de samengestelde output op basis van de individuele tarieven van de netbeheerders. Hiermee wijzigt de Raad onderhavig besluit ten opzicht van het eerste ontwerpbesluit

Conclusie "Waardering EAV in SO niet accuraat"

141. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit. In paragraaf 8.2.3 van onderhavig besluit geeft de Raad aan hoe hij omgaat met EAV binnen de samengestelde output.

Zienswijze 26 "Onjuistheden in indeling aansluittarieven"

142. Westland constateert dat de indeling van de categorieën van de PAV onder andere wordt gebaseerd op een tariefgrens van 360 EUR voor de PAV. Westland is van mening dat een indeling op basis van een tarief van 360 EUR door de Raad niet wordt onderbouwd en niet bruikbaar is om een afgeleide indeling voor de eenmalige aansluittarieven mee te maken.
143. Westland is van mening dat er bij de indeling van (in ieder geval de) eenmalige aansluittarieven onjuist wordt omgegaan met de categorieën t/m 630kVA van sommige netbeheerders. Volgens Westland dienen deze categorieën te worden toegerekend aan de gestandaardiseerde categorie MS/LS uit het eerste ontwerpbesluit, in plaats van een indeling in de gestandaardiseerde categorie MS. Ten eerste omdat uit de omschrijving van drie van de zes netbeheerders blijkt dat dit een aansluiting betreft met levering van LS (of te wel MS/LS). Ten tweede kan op grond van de TarievenCode worden geconcludeerd dat de aansluitingen in de categorie t/m 630kVA meer de karakteristieken hebben van een (goedkopere) MS/LS aansluiting dan van een (duurdere) MS aansluiting.
144. Tot slot kan Westland zich niet vinden in de keuze van de Raad om voor de indeling van de wegingsfactoren voor de EAV dezelfde indeling te hanteren als geldt voor de PAV. De eenmalige aansluittarieven moeten volgens Westland in evident noodzakelijke gevallen los kunnen worden

behandeld van de indeling van de periodieke aansluittarieven. Het comprimeren van categorieën bij de periodieke aansluittarieven (waar in de praktijk sprake van is) moet niet beletten dat bij het bepalen van de indeling voor de gewichten bij de eenmalige aansluittarieven separate keuzes gemaakt kunnen worden.

Reactie "Onjuistheden in indeling aansluittarieven"

145. De Raad heeft in het eerste ontwerpbesluit ervoor gekozen om een indeling op basis van 360 EUR voor de PAV te hanteren, omdat deze grens (afgezien van indexatie van de hoogte) eveneens bestond in het methodebesluit voor de vierde reguleringsperiode. Op basis van de zienswijze van Westland en hetgeen netbeheerders hebben ingebracht bij de klankbordgroep van 10 juni 2010, acht de Raad het hanteren van een grens op basis van de aansluitcapaciteit (t/m 630kVA) beter dan het hanteren van de grens van 360 EUR. De Raad acht het hanteren van een indeling op basis van aansluitcapaciteit tevens in lijn met artikel 27, tweede lid, onderdeel g, van de E-wet.
146. Het hanteren van de grens op basis van de aansluitcapaciteit (t/m 630kVA) geeft tevens invulling aan hetgeen Westland opmerkt bij de indeling van categorieën onder 630kVA van netbeheerders in de (oude) MS-categorie. Deze aansluitcategorieën vallen onder de nieuwe indeling in de gestandaardiseerde categorie >3*80A t/m 630kVA.
147. De Raad is het eens met de bevinding van Westland dat netbeheerders voor de PAV een andere clustering van categorieën hanteren dan voor de EAV. Voor de categorieën die netbeheerders hanteren voor de PAV en de EAV geldt dat deze zijn gebaseerd op de aansluitcapaciteit en de categorieën geen overlap van grenzen kennen. De Raad hanteert voor de EAV, als gevolg van de bovenstaande wijziging en de wijziging volgend uit zienswijze 25, een indeling gebaseerd op aansluitcapaciteit, zonder daarbij per definitie de indeling te verbinden aan de indeling voor de PAV.
148. In onderhavig besluit heeft de Raad op grond van de zienswijze van Westland de indeling van de categorieën voor EAV en PAV herzien. Hiermee acht de Raad de bezwaren van Westland weggenomen.

Conclusie "Onjuistheden in indeling aansluittarieven"

149. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van dit besluit. In paragraaf 8.2.3 van onderhavig besluit is een andere indeling van de categorieën voor de PAV en de EAV opgenomen.

Zienswijze 27 "Verstoring aansluitdienst en transportdienst"

150. RENDO stelt dat de opname van EAV in de samengestelde output een verdere verstoring van de transportdienst tot gevolg zal hebben. Enige onder- of overdekking van inkomsten tegenover de kosten van de aansluitdienst komt via de kapitaalkosten terecht in de maatstaf voor de transportdienst. RENDO haalt randnummer 56 uit de concept TarievenCode wijziging gas⁸ aan, welke spreekt over het uitgangspunt dat de kosten en werkzaamheden aan het transportnet niet verwerkt dienen te worden in de aansluittarieven en vice versa. RENDO vraagt de Raad om een toelichting waarom de Raad dit uitgangspunt niet bij elektriciteit van toepassing vindt. RENDO geeft de consequenties van opname van de EAV in de samengestelde output aan door middel van een voorbeeld. RENDO geeft aan dat de negatieve effecten kunnen worden gemitigeerd door er voor te

⁸ Wijziging TarievenCode Gas betreffende de gasaansluitdienst, kenmerk 103133

zorgen dat de individuele EAV tarieven per netbeheerder kostendekkend zijn en door het hanteren van een statische definitie van het gelijke speelveld voor de EAV.

Reactie "Verstoring aansluitdienst en transportdienst"

151. RENDO geeft aan dat bij elektriciteit de kosten voor de transport- en de aansluitdienst op dit moment met elkaar vervlochten zijn en is van mening dat de aansluittarieven op zich de kosten voor de aansluiting zouden moeten dekken. De Raad merkt ten eerste op dat, door de wijziging van onderhavig besluit ten opzichte van het eerste ontwerpbesluit als gevolg van zienswijzen AD-A1 en AD-A3/A4, de EAV-tarieven van individuele netbeheerders worden gehanteerd bij de weging in de samengestelde output voor de EAV-categorieën >630 kVA. De extra onderdekking of overdekking bij individuele netbeheerders die RENDO onredelijk en niet wenselijk acht treedt daarom voor deze categorieën niet op.
152. De Raad merkt verder op dat reeds op dit moment de regionale netbeheerders het saldo van het resultaat op de aansluitdiensten opgeven als kosten bij de transportdienst en er derhalve al sprake is van dergelijke vervlechting. Het opnemen van de EAV in de samengestelde output leidt hiermee niet tot een substantiële verandering. Daarnaast stelt de Raad via de maatstaf en de *x*-factoren juist de toegestane inkomsten vast voor het geheel van zowel de transportdienst als de aansluitdienst. Dat de methodiek voor het bepalen van de toegestane inkomsten correct werkt blijkt ook uit het rekenvoorbeeld van RENDO. Immers volgt daaruit als resultaat dat de netbeheerder met relatief lage werkelijke kosten voor de EAV een positief resultaat zal behalen. Voor de methode in onderhavig besluit is daarom geen sprake van een onredelijke of onwenselijke situatie.
153. De Raad is het eens met RENDO dat de aansluittarieven op zich de kosten voor de aansluiting zouden moeten dekken. De Raad heeft ook als doel dit te bereiken. De Raad heeft reeds in de tariefbesluiten voor het jaar 2010 geprobeerd hier beter bij aan te sluiten. Bij het proces tot vaststelling van de tarieven voor het jaar 2010 heeft de Raad de netbeheerders de mogelijkheid gegeven de aansluittarieven aan te passen, gebaseerd op de onderliggende kosten. Geen van de netbeheerders heeft dit echter (tijdig) gedaan voor de vaststelling van de tarieven. De Raad heeft een zo goed mogelijke invulling van kostenoriëntatie van de tarieven in de tarievenbesluiten 2010 tot stand gebracht. De Raad is voornemens om hier bij de vaststelling van de tarieven voor het jaar 2011 eveneens aandacht aan te besteden verdere kostenoriëntatie. Voor onderhavig besluit leidt dit echter niet tot veranderingen.
154. Kortom, de Raad is van mening dat uit de methode zoals neergelegd in onderhavig besluit redelijke en wenselijke uitkomsten volgen. De Raad benadrukt dat de kostenoriëntatie van de tarieven in het kader van de tarievenbesluiten dient plaats te vinden.

Conclusie "Verstoring aansluitdienst en transportdienst"

155. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

4.1.2.3 Samengestelde output – DCO

156. In dit hoofdstuk behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op het meewegen van decentrale invoeding in de samengestelde output.

Zienswijze 28 "Aansluitkosten kleine windparken"

157. DNWB constateert een knelpunt met betrekking tot niet gedekte investeringen bij het aansluiten van kleine windparken. Kleine windparken zijn volgens DNWB, op basis van een uitspraak van het CBB⁹ en een besluit van de Raad¹⁰, uitgesloten van het kostenveroorzakingsprincipe uit de E-wet. De kosten voor het realiseren van de aansluiting voor het windpark waarop de uitspraak van het CBB betrekking had (Windpark Zeeland 1) bedragen 3 miljoen euro, terwijl de opbrengsten 200.000 euro bedragen. Volgens DNWB betekenen de uitspraak en het besluit dat de kostenontwikkeling uit het verleden niet maatgevend is voor de verwachte toekomstige kostenontwikkeling op dit vlak. DNWB verzoekt de Raad derhalve om bij de vaststelling van het DCO-invoedingstarief rekening te houden met verwachte toekomstige kostenstijgingen.

Reactie "Aansluitkosten kleine windparken"

158. De Raad constateert dat, indien DNWB door de uitspraak van het CBB en het besluit van de Raad niet al haar kosten voor het aansluiten van bepaalde windparken vergoed krijgt via de aansluitdienst, deze kosten onderdeel worden van de transportdienst en sectorbreed worden terugverdiend. Voor DNWB is dit in ieder geval naar rato van het aandeel in de samengestelde output. Met het opnemen van DCO in de samengestelde output zal DNWB een groter deel dan in het verleden terugverdienen van dergelijke kosten. Mocht echter alleen in bijzondere gevallen hogere kosten worden gemaakt voor het aansluiten van DCO, dan is een instrument als ORV (bij structurele regionale verschillen) of AI (bij een uitzonderlijke en aanmerkelijke investering) het aangewezen instrument.
159. Bij het bepalen van de waardering van DCO zullen kosten voor aansluitingen via de toerekening aan netvlakken in ieder geval deels worden meegenomen, omdat de waardering van DCO wordt bepaald op basis van de sectorkosten voor de verschillende netvlakken. De Raad is van mening dat het op het moment niet redelijk is om op basis van één of enkele voorbeelden van DCO-aansluitingen waarvoor relatief hoge kosten zijn gemaakt, de waardering voor DCO aan te passen. Mogelijk zal de Raad in de toekomst onderzoeken of het nodig en mogelijk is om in de methode op een andere wijze om te gaan met dergelijke kosten.

Conclusie "Aansluitkosten kleine windparken"

160. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 29 "Kosten invoeding onvolledig vergoed in 2011 en 2012"

161. DNWB merkt op dat de toekenning van een AI voor het jaar 2010 in combinatie met de geleidelijke aanpassing van de tarieven tijdens een reguleringsperiode tot gevolg heeft dat DNWB voor de jaren 2011 en 2012 de kosten voor invoeding onvolledig vergoed krijgt. DNWB concludeert hieruit, en uit de constatering dat de oplossing geen rekening houdt met de groei van invoeding (zie zienswijze 30), dat er voor 2011 nog geen structurele oplossing voor DCO is. DNWB geeft aan dat zij voor het jaar 2010 volledig gecompenseerd worden voor de kosten van de als AI aangemerkte investering, en in de opvolgende jaren slechts voor een-derde (2011, eerste jaar van de reguleringsperiode) en twee-

⁹ Uitspraak van het CBB van 22 oktober 2008, LJN: BG3834

¹⁰ Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit op bezwaar tegen het besluit van de Raad van 14 september 2005 als bedoeld in artikel 51 van de Elektriciteitswet 1998 van 13 maart 2009 met kenmerk 102073/74.

derde (2012, tweede jaar van de reguleringsperiode) van deze kosten. DNWB ziet twee mogelijke oplossingen voor deze onvolledige vergoeding in de jaren 2011 en 2012: opnieuw een AI toekennen of het zodanig verhogen van de DCO-waardering dat de kosten gedurende de vijfde reguleringsperiode volledig worden vergoed. Daartoe zouden de afnemerstarieven in het laatste jaar van de reguleringsperiode enigszins boven het huidige kostenniveau vastgesteld moeten worden. Op deze wijze kunnen netbeheerders tevens worden gecompenseerd voor de te lage vergoeding die in de vierde reguleringsperiode is ontvangen. Voor DNWB is het van groot belang dat aan de situatie dat investeringen voor DCO onvolledig vergoed worden met ingang van 2011 een einde wordt gemaakt. DNWB verzoekt de Raad duidelijkheid te verschaffen over de voornemens van de Raad op dit punt.

Reactie "Kosten invoeding onvolledig vergoed in 2011 en 2012"

162. De Raad merkt op dat door toekenning van de AI bij het tariefbesluit 2010 voor DNWB, de AI onderdeel vormt van de begininkomsten voor DNWB, wat via de geleidelijke werking van de *x*-factor ook tariefruimte creëert voor de jaren 2011 en 2012. Door de hogere begininkomsten van DNWB wordt in ieder geval een deel van de investering vergoed. DNWB neemt dit niet mee in haar zienswijze, waardoor er geen daling van inkomsten zou zijn in het door haar weergegeven jaar 1, maar een constant stijgende lijn tussen het niveau van de begininkomsten en de eindinkomsten.
163. De Raad merkt verder op dat een investering als geheel en slechts eenmaal kan worden aangemerkt als AI. De Raad merkt ten slotte op dat de wegingsfactoren voor invoeding zijn gebaseerd op kosten, zowel voor afname als voor invoeding. Als de Raad deze waardering hoger zou gaan vaststellen, dan is er geen sprake meer van kostenoriëntatie.

Conclusie "Kosten invoeding onvolledig vergoed in 2011 en 2012"

164. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 30 "Oplossing van SO-aanpassing houdt geen rekening met groei invoeding"

165. Zowel DNWB als Liander constateren dat de voorgestelde methodiek geen rekening houdt met verschillen in groei van invoedvolumes tussen netbeheerders. DNWB constateert bovendien dat de methodiek geen rekening houdt met verschillen in groei van afname en invoeding. DNWB concludeert hieruit dat er enerzijds teveel kosten aan afname en te weinig kosten aan invoeding worden toegerekend en anderzijds netbeheerders met relatief lage groei te veel inkomsten krijgen en netbeheerders met een relatief hoge groei te weinig. DNWB stelt door beide verstoringen in negatieve zin te worden geraakt. Zowel Liander als DNWB constateren dat deze verschillen in groei pas in de zesde reguleringsperiode worden hersteld. Als oplossing pleit DNWB voor een aanpassing van de wegingsfactor voor invoeding, waarbij deze wordt geïndexeerd met een verwachte groei. Zowel DNWB als Liander constateren dat het niet meenemen van verschillen in groei van invoedvolumes een gevolg is van het ontbreken van een invoedingstarief. Liander ziet dit als een relatief gering en tijdelijk knelpunt dat via het instrument van een AI kan worden opgelost.

Reactie "Oplossing van SO-aanpassing houdt geen rekening met groei invoeding"

166. De Raad benadrukt ten eerste dat kosten die gepaard gaan met de sectorbrede groei van invoedvolumes mee worden genomen in de methode. Deze groei wordt immers inbegrepen door de kosten van de netbeheerders over de jaren 2006 tot en met 2009 te hanteren voor de inschatting van de productiviteitsverandering. Via de methode wordt deze ontwikkeling doorgetrokken naar het

einde van de vijfde reguleringsperiode, waardoor in de totale sectorinkomsten rekening wordt gehouden met dezelfde mate van groei van DCO als in de meetperiode. Dit wordt niet tegengesproken door DNWB en Liander.

167. De Raad is van oordeel dat de beste schatting voor de groei van kosten gerelateerd aan DCO de historische groei is, gebaseerd op de in het recente verleden gerealiseerde kosten. De Raad acht het niet mogelijk om voor de kosten gerelateerd aan DCO op een objectieve manier tot een betere schatting te komen die gebruikt kan worden als indexatie van de verwachte groei. Daarnaast sluit het gebruik van gerealiseerde kosten aan bij de bepaling van de algemene productiviteitsverandering.
168. Voor zover de Liander en DNWB verwijzen naar verschillen in groei tussen netbeheerders merkt de Raad het volgende op. De Raad deelt de opvatting van DNWB en Liander dat verschillen in groei tussen netbeheerders en tussen afname en invoeding niet worden meegenomen in de methode. De Raad baseert zich echter, conform de algemene methode volgend uit de E-wet, op de maatstaf die de gehele sector omvat. De Raad maakt geen uitzonderingen op deze maatstaf, behoudens de objectiveerbare regionale verschillen. De Raad acht het in het kader van deze algemene systematiek niet juist om op basis van verwachtingen met mogelijke verschillen in de groei van invoedvolumes rekening te houden. Een verschillende groei per netbeheerder hanteren zou nog verder gaan, waardoor de Raad dit niet wenselijk acht.
169. De Raad deelt de mening van Liander dat verschillen in groei van invoeding via het instrument van een AI kunnen worden meegenomen, mits de investeringen aanmerkelijk en uitzonderlijk zijn. Als besproken in paragraaf 3.2 (Aanmerkelijke investeringen) wordt het instrument van AI naar verwachting vanaf 2011 vervangen door het instrument van uitbreidingsinvesteringen als bedoeld in wetsvoorstel 31 904. De Raad is van oordeel dat dit instrument, naar alle waarschijnlijkheid, ten minste enige mate van ruimte biedt om rekening te houden met verschillen in groei van invoedvolumes gedurende een reguleringsperiode. De Raad is ook reeds in overleg met de sector over het instrument van uitbreidingsinvesteringen, waarbij in dit overleg het voorgaande zal worden meegenomen.

Conclusie "Oplossing van SO-aanpassing houdt geen rekening met groei invoeding"

170. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 31 "Randnummer 169 is onjuist en overbodig"

171. DNWB, Liander en Westland zijn van mening dat de berekening van de wegingsfactoren voor regionale invoeding onjuist is. De Raad gaat volgens deze partijen één stap te ver door in randnummer 169 van het eerste ontwerpbesluit het percentage voor afname toe te passen op het afnametarief voor kW-gecontracteerd. De rekenfout kan hersteld worden door randnummer 169 geheel te laten vervallen, omdat de uitkomsten van randnummer 168 van het eerste ontwerpbesluit al de waardering per eenheid kW gecontracteerd invoedingsaldo bepalen.

Reactie "Randnummer 169 is onjuist en overbodig"

172. De Raad deelt de mening van DNWB, Liander en Westland dat door opname van randnummer 169 in het eerste ontwerpbesluit onjuist en overbodig is, aangezien de berekening van de wegingsfactoren voor invoeding reeds in randnummer 168 is afgerond. Randnummer 169 dient te komen vervallen.

Conclusie "Randnummer 169 is onjuist en overbodig"

173. De zienswijze heeft geleid tot de volgende wijziging. In randnummers 162 en 166 van het eerste ontwerpbesluit wordt de verwijzing naar de percentages (als bedoeld randnummer 169) geschrapt. Hiermee dient ook formule (18) uit Bijlage 1 bij het eerste ontwerpbesluit te vervallen. Randnummer 169 van het eerste ontwerpbesluit en formule (21) uit Bijlage 1 bij het eerste ontwerpbesluit komen te vervallen.

Zienswijze 32 "Enexis voelt t zich niet gehoord"

174. Enexis geeft aan dat zij gedurende de totstandkoming van het eerste ontwerpbesluit twee keer schriftelijk heeft gereageerd met betrekking tot het verwerken van DCO in de regulering: op 27 augustus 2009 en op 22 oktober 2009. De twee schriftelijke reacties zijn door Enexis als Bijlagen 2 en 3 toegevoegd aan haar schriftelijke zienswijze.

Reactie "Enexis voelt zich niet gehoord"

175. De Raad heeft bij het vaststellen van de methode rekening gehouden met de schriftelijke reacties van Enexis. Daarnaast heeft de Raad door middel van expertmeetings of klankbordgroepen alle belanghebbenden, dus ook Enexis, de ruimte geboden hun zienswijze naar voren te brengen. De Raad beschouwt de schriftelijke reacties als zienswijzen, nu ze tijdens de termijn van terinzagelegging als bijlage bij de schriftelijke zienswijze zijn gevoegd. De schriftelijke reacties worden derhalve behandeld in deze Bijlage.

Conclusie "Enexis voelt zich niet gehoord"

176. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 33 "Investeringsuitgaven voor invoeding verschillen sterk per decentrale opwekker"

177. Enexis, Stedin en RENDO geven aan dat investeringsuitgaven ten behoeve van DCO per geval sterk uiteen lopen. Het over één kam scheren van alle DCO-gerelateerde investeringen met als doel een 'outputwaarde' te genereren doet daarom geen recht aan de onderliggende kosten. Voor Stedin betekent dit dat de oplossing uit het methodebesluit op termijn onvoldoende robuust is. RENDO bevreemdt het dat de Raad in de belemmering die zij ziet om synergievoordelen te kwantificeren, niet ook een belemmering ziet om de output voor invoeding uniform te waarderen. Daar speelt immers dezelfde problematiek. Liander geeft aan, onder meer op basis van studies als Improgres (www.improgres.org), dat door de dynamiek in afname en invoeding, de marginale benadering ongeschikt is voor de vaststelling van kosten en dat de integrale benadering voor invoeding onontkoombaar is. Bij een dergelijke integrale benadering wordt regionale invoeding als transportprestatie onderkent en op grond daarvan in de samengestelde output verwerkt, op basis van een verdeelsleutel die afgeleid is van de verdeelsleutel voor vergelijkbare afnemers.

Reactie "Investeringsuitgaven voor invoeding verschillen sterk per decentrale opwekker"

178. De Raad is van oordeel dat het gebruik van één outputwaarde per netvlak grotendeels tegemoet komt aan het doel van het opnemen van DCO in de samengestelde output, namelijk het op een redelijke manier herverdelen van de inkomsten over de netbeheerders in het licht van kosten die gemaakt worden voor invoeding. De Raad is hierbij van oordeel dat zowel voor invoeding als voor afname geldt dat de investeringsuitgaven per geval verschillen. Indien investeringsuitgaven sterk verschillen, dan staan zowel voor invoeding als voor afname instrumenten ter beschikking voor de

dekking van individuele kosten. Indien een netbeheerder kan aantonen dat er sprake is van structurele regionale verschillen of dat het gaat om een uitzonderlijke en aanmerkelijke investering in de uitbreiding van het net, dan kan de netbeheerder in aanmerking komen voor een vergoeding in gevolge de instrumenten ORV resp. AI.

179. De Raad deelt niet de mening dat de belemmering die hij ziet om synergievoordelen te kwantificeren betekent dat hij een belemmering zou moeten zien om te komen tot een uniforme waardering voor de output van invoeding. Een substantieel deel van de synergievoordelen is immers al verdisconteerd door alleen dat deel van de invoeding in de samengestelde output te verdisconteren dat uitstijgt boven de afname op een specifiek aansluitpunt, zodat een "dubbeltelling" van de prestatie wordt vermeden. Daarboven geldt dat de mate van te realiseren synergie sterk afhankelijk is van de specifieke geografische verdeling van invoeding en afname in het netwerk alsmede de gelijktijdigheid waarmee invoeding en afname plaatsvindt. Doordat dit voor individuele netbeheerders verschilt en bovendien over tijd fluctueert, is een benadering voor een "gemiddelde" uniforme waardering het meest pragmatisch. De Raad overweegt om de komende periode verder onderzoek te doen naar invoeding en de effecten van synergie daar in mee te nemen.

Conclusie "Investeringsuitgaven voor invoeding verschillen sterk per decentrale opwekker"

180. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 34 "Afschrijvingstermijn van decentrale opwekkers is aanzienlijk korter dan van netwerkactiva"

181. Enexis en Stedin geven aan dat de afschrijvingstermijn voor opwek-installaties aanzienlijk korter is dan de afschrijvingstermijn voor de netwerkactiva. Op het moment dat opwek-installaties verdwijnen en er geen andere installaties voor invoeding of afname voor in de plaats komen, genereert infrastructuur geen output meer. Vanaf dat moment kunnen de investeringskosten niet meer worden terugverdiend.

Reactie "Afschrijvingstermijn van decentrale opwekkers is aanzienlijk korter dan van netwerkactiva"

182. De Raad beseft dat er zich situaties kunnen voordoen dat infrastructuur, door de lange afschrijfduur, op termijn niet meer (volledig) benut wordt. De Raad is van oordeel dat deze situatie zich ook, in mindere mate, voor kan doen bij afname en dat niet van tevoren gezegd kan worden wanneer dit het geval is. Het is zeer goed denkbaar dat opwek-installaties vervangen worden door andere installaties wanneer deze aan het einde van hun levensduur zijn. Ook is het goed mogelijk dat de infrastructuur op een andere manier benut wordt, bijvoorbeeld voor afname. De Raad is van oordeel dat de onzekerheid deels zorgt voor een efficiëntieprikkel, omdat infrastructuur door onzekerheid van toekomstig gebruik zo efficiënt mogelijk wordt uitgerold. De Raad deelt echter de zorg van Enexis en Stedin dat er, ondanks het efficiënt uitrollen van infrastructuur, in de toekomst (deels) onbenutte infrastructuur is. De Raad overweegt om de komende periode verder onderzoek te doen naar invoeding en door Enexis en Stedin geschetste situatie daar in mee te nemen.

Conclusie "Afschrijvingstermijn van decentrale opwekkers is aanzienlijk korter dan van netwerkactiva"

183. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 35 "Investerings voor invoeding worden naar rato van SO-marktaandeel terugverdiend"

184. Enexis geeft aan dat bij het opnemen van DCO in de samengestelde output, DCO slechts naar rato van het SO-marktaandeel terugverdiend wordt. Volgens Enexis is dit onredelijk omdat DCO-gerelateerde investeringsuitgaven van een netbeheerder nooit overeenkomen met hun SO-marktaandeel, wat ertoe leidt dat enerzijds netbeheerders minder en anderzijds netbeheerders meer terugverdienen dan zij geïnvesteerd hebben.

Reactie "Investerings voor invoeding worden naar rato van SO-marktaandeel terugverdiend"

185. De Raad is van oordeel dat door het opnemen van invoeding in de samengestelde output, de situatie voor invoeding niet anders is dan voor afname. Ook hierbij worden netbeheerders afgerekend op hun prestatie en niet op hun gemaakte (investerings)kosten. Door deze invulling van zijn regulering zorgt de Raad ervoor dat netbeheerders een prikkel krijgen om doelmatig te opereren. De Raad acht het wenselijk dat netbeheerders ook voor invoeding een prikkel hebben om een doelmatig kostenniveau te bereiken. De Raad ziet dan ook geen aanleiding om voor invoeding af te wijken van dit uitgangspunt.

Conclusie "Investerings voor invoeding worden naar rato van SO-marktaandeel terugverdiend"

186. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 36 "Invoeding is instabiel"

187. Enexis en Stedin geven aan dat de kosten die voortvloeien uit investeringen ten behoeve van DCO stabiel zijn, terwijl de invoedvolumes juist instabiel zijn. Dit trekt vervolgens een zware wissel op de keuze voor het basisjaar.

Reactie "Invoeding is instabiel"

188. De Raad is van oordeel dat de instabiliteit verminderd zou kunnen worden door een gemiddelde over meerdere jaren te nemen. In de voorbereiding van het methodebesluit is echter in overleg met de netbeheerders geconcludeerd dat de data voor de jaren 2008 en eerder niet auditabel zijn, omdat deze uit technische systemen worden herleid en niet uit facturatiesystemen¹¹. Derhalve heeft de Raad gekozen voor het basisjaar 2009, waarvoor de data wel auditabel zijn.

Conclusie "Invoeding is instabiel"

189. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 37 "De Raad laat ten onrechte synergievoordelen buiten beschouwing"

190. Enexis en RENDO stellen dat door decentrale opwekinstallaties inkoopkosten transport worden vermeden. In randnummer 164 van het eerste ontwerpbesluit geeft de Raad aan dat invoeding inderdaad "zou kunnen leiden tot uitgespaarde transportkosten". De Raad stelt vervolgens dat hiervoor een kwantitatieve onderbouwing ontbreekt. Enexis en RENDO zijn van mening dat de Raad, alvorens te besluiten om dit effect te negeren, een gedegen onderzoek naar synergievoordelen moet uitvoeren. RENDO geeft aan dat het niet meenemen van synergievoordelen leidt tot een

¹¹ Expertmeeting van 21 september 2009, zie ook voorstel van de netbeheerders met kenmerk 103081/97.B1347 van 8 december 2009.

overschatting van de waardering van de prestatie. Volgens RENDO zijn de kosten voor inkoop transport bij de hogere netbeheerder wel degelijk te kwantificeren, bijvoorbeeld door te kijken (op basis van de productiviteitsdata) naar de inkoopkosten van transport bij de hogere netbeheerder per eenheid output bij de verschillende netbeheerders en over verschillende jaren. Het is volgens RENDO ook mogelijk de synergievoordelen accuraat vast te stellen door de kW per kwartierwaarde van invoeding te elimineren van de kW per kwartierwaarde op de inkooppunten bij de hogere netbeheerder en op die manier vast te stellen wat kW_{max} en kW-gecontracteerd zouden zijn geweest zonder dat er sprake is van invoeding. Als deze volumes vervolgens vermenigvuldigd worden met de relevante tarieven, dan is goed te bepalen wat het synergievoordeel uit invoeding is geweest op de inkoop van transport bij hogere netbeheerders.

Reactie "De Raad laat ten onrechte synergievoordelen buiten beschouwing"

191. De Raad stelt voorop dat een deel van de synergievoordelen, als daarvan inderdaad sprake is, reeds is verdisconteerd door alleen dat deel van de invoeding in de samengestelde output op te nemen dat uitstijgt boven de afname op een specifiek aansluitpunt. Daarboven geldt dat de mate van te realiseren synergie sterk afhankelijk is van de specifieke geografische verdeling van invoeding en afname in het netwerk alsmede de gelijktijdigheid waarmee invoeding en afname plaatsvindt. Doordat dit voor individuele netbeheerders verschilt en bovendien over tijd fluctueert, verschilt de mate waarin er sprake is van synergie sterk tussen afzonderlijke netbeheerders en over de tijd. Op basis van de momenteel beschikbare data kan geen uitsluitsel worden gegeven over de omvang van de synergievoordelen, de verdeling tussen netbeheerders en de dynamiek hiervan over de tijd. De Raad is daarbij van oordeel dat het mogelijk is dat er, naast eventuele synergievoordelen voor netbeheerders, ook extra kosten zijn die niet expliciet in de waardering worden meegenomen. Zo kan het voor een netbeheerder nodig zijn extra investeringen te doen om teruglevering aan het hoogspanningsnet mogelijk te maken en kan decentrale opwekking leiden tot toename van energieverliezen. De Raad is dan ook van oordeel dat het op dit moment niet mogelijk is te beoordelen of een verfijning van de waardering voor invoeding zou leiden tot een opwaartse of neerwaartse aanpassing. De Raad is ook van oordeel dat het niet uit te sluiten is dat in de door RENDO voorgestelde methodes om synergievoordelen te bepalen andere effecten meegenomen worden dan die te wijten zijn aan invoeding en dat zorgvuldig onderzoek nodig is om te komen tot een verfijning van de waardering voor invoeding. De Raad overweegt om de komende reguleringsperiode te onderzoeken of en in welke mate er effecten, waaronder synergievoordelen, op kosten zijn en hoe in de methode met eventuele effecten rekening kan worden gehouden.

Conclusie "De Raad laat ten onrechte synergievoordelen buiten beschouwing"

192. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 38 "Aan kosten van TenneT voor invoeding wordt bovengemiddeld bijgedragen door netbeheerders met minder dan gemiddelde invoeding"

193. RENDO geeft aan dat als de Raad een onderzoek naar synergievoordelen had laten doen, hij zich had gerealiseerd dat netbeheerders met weinig invoeding ook geconfronteerd worden met kostenstijgingen door invoeding. Kosten voor transport elektriciteit worden toegerekend volgens het cascadebeginsel. Invoeding van lagere netvlakken naar hogere netvlakken verstoort dit cascadebeginsel. Daarnaast worden kosten van investeringen door TenneT om invoeding te kunnen inpassen verdeeld over de (afgenomen) output, waardoor netbeheerders met minder dan gemiddelde invoeding bovengemiddeld meebetalen aan deze investeringen.

Reactie "Aan kosten van TenneT voor invoeding wordt bovengemiddeld bijgedragen door netbeheerders met minder dan gemiddeld invoeding"

194. De Raad kan op dit moment niet vaststellen dat het door RENDO beschreven effect zich voordoet. Indien het effect zich voordoet, dan spelen bij het kwantificeren van dit effect, net als bij het kwantificeren van eventuele synergievoordelen, de tijd en locatie van invoeding een grote rol. De Raad wil in het voorgenomen onderzoek naar synergievoordelen, als genoemd in randnummer 191, meenemen in hoeverre invoeding kosten veroorzaakt bij TenneT en in hoeverre deze kosten verdeeld moeten worden.

Conclusie "Aan kosten van TenneT voor invoeding wordt bovengemiddeld bijgedragen door netbeheerders met minder dan gemiddeld invoeding"

195. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 39 "Overschatting wegingsfactor invoeding doordat totale kosten per netvlak alleen worden gedeeld door afnamevolumes"

196. RENDO geeft aan dat, aangezien de kosten per netvlak worden bepaald op basis van alleen afname, de waardering van prestaties overschat wordt. Door de kosten per netvlak alleen te bepalen op basis van afname, overstijgen nu de samengestelde output van afname plus de samengestelde output van invoeding de totale kosten van het netvlak. Het tarief dat als basis is gehanteerd zou eerst herrekend moeten worden op basis van het volume van afname plus het volume van invoeding.

Reactie "Overschatting wegingsfactor invoeding doordat totale kosten per netvlak alleen worden gedeeld door afnamevolumes"

197. De Raad is van oordeel dat de samengestelde output van een netbeheerder een norm is voor de prestatie, en deze indicator heeft alleen waarde in vergelijking tot de samengestelde output van een andere netbeheerder. De getallen zijn daarom niet gelijk aan geldbedragen, maar er is sprake van een eenheidsloze indicator. Door de samengestelde output per netbeheerder met elkaar te vergelijken, wordt de prestatie van de netbeheerders met elkaar vergeleken en hieruit volgt de toegestane inkomsten van elke netbeheerder. De samengestelde output zorgt voor de juiste verdeling van gelden tussen de verschillende netbeheerders in de maatstaf. De berekening van de wegingsfactor van invoeding komt wel voort uit de kosten per netvlak, maar de samengestelde output staat niet in een één op één verband met deze kosten. Dat de samengestelde output van afname en invoeding de kosten per netvlak overstijgen is daarom een feit dat geen gevolgen heeft.
198. De Raad heeft zich voor de methode ter bepaling van de waardering van invoeding aangesloten bij het voorstel van de netbeheerders. De eerste stap in de berekening is het bepalen van de totale transportafhankelijke kosten voor de gehele sector per netvlak. De Raad is van mening dat deze kosten het beste kunnen worden berekend door de kostengeoriënteerde tarieven 2010 per netbeheerder te vermenigvuldigen met de reknervolumina voor afname. RENDO stelt in de zienswijze voor om in de berekening van de kosten per netvlak ook de volumes voor invoeding mee te nemen. Volgens de Raad zou dit tot gevolg hebben dat de werkelijke kosten per netvlak overschat worden. De tarieven 2010 zijn die tarieven die alle kosten (dus ook kosten gemoeid met invoeding) omslaan op de tarieven van afname. Er geldt immers geen invoedingstarief. Door deze tarieven per netvlak voor alle netbeheerders gezamenlijk te vermenigvuldigen met bijbehorende afnamevolumes resulteert dit in de totale kosten van netbeheerders voor dat netvlak. Als deze kostengeoriënteerde

tarieven vermenigvuldigd zouden worden met de som van de volumes voor afname en invoeding, hetgeen RENDO in de zienswijze voorstelt, dan zou dit resulteren in een hoger bedrag dan de werkelijke kosten per netvlak.

Conclusie "Overschatting wegingsfactor invoeding doordat totale kosten per netvlak alleen worden gedeeld door afnamevolumes"

199. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 40 "kW-gecontracteerd in plaats van kWmax voor afname zou moeten worden gebruikt voor invoedingssaldo"

200. RENDO geeft aan dat de manier waarop het invoedingssaldo wordt bepaald niet correct is. De Raad geeft aan hiervoor kW-gecontracteerd te hanteren, wat volgens RENDO correct is. In de productiviteitsdata wordt dit echter niet uitgevraagd, maar wordt het kWmax van afname uitgevraagd. Doordat in het algemeen afnemers meer hebben gecontracteerd dan maximaal afgenomen, schat RENDO dat een overschatting van de prestatie met 5% niet onwaarschijnlijk is.

Reactie "kW-gecontracteerd in plaats van kWmax voor afname zou moeten worden gebruikt voor invoedingssaldo"

201. In het voorstel van de netbeheerders, overgenomen door de Raad, is voorgesteld de kosten van invoeding uit te drukken in de tariefdrager kW-gecontracteerd. De beste proxy voor kW-gecontracteerd van het invoedingssaldo is naar het oordeel van de Raad kWmax van invoeding minus kWmax van afname. Theoretisch leidt het gebruik van kW-gecontracteerd van afname in combinatie met kWmax van invoeding, als voorgesteld door RENDO, tot een nietszeggende uitkomst, omdat twee verschillende grootheden van elkaar worden afgetrokken. Praktisch is het zo dat, als er een realistische kW-gecontracteerd van invoeding zou zijn, het verschil hiermee met de kW-gecontracteerd van afname geacht mag worden (ongeveer) gelijk te zijn aan het verschil van kWmax van invoeding en kWmax van afname. Immers, de kWmax van invoeding zal dan ook kleiner (of gelijk) zijn aan de kW-gecontracteerd van invoeding¹². Onder de aanname dat het verschil tussen kWmax van invoeding en kW-gecontracteerd van invoeding gemiddeld gelijk zal zijn aan het verschil tussen kWmax van afname en kW-gecontracteerd van afname, is kWmax van invoeding minus kWmax van afname de beste proxy voor kW-gecontracteerd invoedingssaldo.

Conclusie "kW-gecontracteerd in plaats van kWmax voor afname zou moeten worden gebruikt voor invoedingssaldo"

202. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit, anders dan dat de Raad de formulering in randnummer 165 van het eerste ontwerpbesluit aangepast.

Zienswijze 41 "Er ontstaan pas extra kosten voor een netbeheerder als het invoedingssaldo positief is over een netvlak"

203. RENDO geeft aan dat de veronderstelling van de Raad (randnummer 160 van het eerste ontwerpbesluit) dat, wanneer een afnemer een lagere invoeding heeft dan afname, de netbeheerder geen extra kosten heeft en dat een netbeheerder wel kosten heeft als het invoedingssaldo voor een individuele afnemer groter is dan nul, niet correct is. Er ontstaan pas extra kosten voor een

¹² Indien kWmax in enig moment in een jaar groter is dan kW-gecontracteerd, dan zal voor het gehele jaar kW-gecontracteerd opgehoogd worden tot de waarde van kWmax.

netbeheerder wanneer er een invoedingssaldo overblijft nadat het volume kW-gecontracteerd van alle afnemers op deze (MS-)ring gesaldeerd is.

Reactie "Er ontstaan pas extra kosten voor een netbeheerder als het invoedingssaldo positief is over een netvlak"

204. De Raad is van oordeel dat er wel degelijk extra kosten kunnen ontstaan als er per afnemer een grotere invoeding dan afname is. De Raad sluit niet uit dat er in voorkomende gevallen pas extra kosten optreden als het invoedingssaldo berekend wordt over het gehele netvlak, maar is van oordeel dat dit sterk afhankelijk is van de locatie en de tijd waarop de invoeding plaatsvindt. De Raad is van oordeel dat de door de netbeheerders voorgestelde en door de Raad vastgestelde methode beter de kosten reflecteert dan wanneer een model wordt gekozen waarbij alleen het invoedingssaldo over een heel netvlak wordt beschouwd.

Conclusie "Er ontstaan pas extra kosten voor een netbeheerder als het invoedingssaldo positief is over een netvlak"

205. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 42 "Vaststellen kosten van invoeding"

206. Enexis en RENDO beargumenteren dat de relatie tussen kosten enerzijds en de invoedvolumes anderzijds nergens is onderbouwd. In randnummer 156 van het eerste ontwerpbesluit stelt de Raad dat de samengestelde output een indicator is voor kosten van een netbeheerder. Volgens Enexis is een gedegen kostenonderzoek dus noodzakelijk voordat DCO in de reguleringsmethode op de voorgestelde manier verwerkt kan worden. Enexis voegt daar aan toe dat ook bij het toekennen van een ORV een dergelijk onderzoek is vereist. Enexis stelt dat de DCO-expertgroep er niet in is geslaagd om de kosten per eenheid output pragmatisch en objectief vast te stellen. RENDO geeft ten slotte aan dat zij niet bekend is met de in randnummer 153 van het eerste ontwerpbesluit vermelde analyse van de verhouding tussen de kosten van invoeding en de inkomsten van een netbeheerder. RENDO is met name geïnteresseerd in hoe de Raad de kosten voor invoeding heeft kunnen vaststellen, aangezien de netbeheerders hebben aangegeven dit niet inzichtelijk te kunnen maken.

Reactie "Vaststellen kosten van invoeding"

207. Op basis van uitvoerig overleg met (het merendeel van) de netbeheerders is geconcludeerd dat de specifieke kosten van invoeding niet wezenlijk verschillen van die van afname en dat dit als basis kan dienen voor een benadering van de kosten van invoeding. Op verzoek van de Energiekamer heeft Netbeheer Nederland (hierin vertegenwoordigd door alle netbeheerders, behalve Enexis en RENDO) een voorstel opgesteld dat dit principe verder uitwerkt naar een concreet en uitvoerbaar voorstel. Dit voorstel en onderliggende aannamen zijn vervolgens door een onafhankelijk adviseur getoetst op redelijkheid. Uit dit onderzoek is gebleken dat de gekozen benadering een doelmatige en pragmatische oplossing biedt voor de verdiscontering van de kosten van DCO in de bestaande maatstafsystematiek.

208. De Raad constateert dat de volgende formulering in randnummer 153 verschillend geïnterpreteerd kan worden: "Vervolgens heeft de Raad in kaart gebracht hoe de kosten voor invoeding zich verhouden tot de inkomsten van netbeheerders.". De Raad heeft hier niet mee bedoeld dat hij de verhouding tussen de kosten van invoeding en de inkomsten van een netbeheerder heeft bepaald, maar dat hij geanalyseerd heeft of de systematiek van de huidige methode het netbeheerders structureel mogelijk maakt de kosten van DCO terug te verdienen. De resultaten van deze analyse

zijn uitvoerig met de expertgroep besproken en verdere aanleiding geweest om de voorgestelde methode voor DCO verder uit te werken.

Conclusie "Vaststellen kosten van invoeding"

209. De zienswijze heeft geleid tot de volgende wijziging. De Raad heeft de eerste zin van randnummer 153 uit het eerste ontwerpbesluit geherformuleerd.

Zienswijze 43 "Add-on'-regeling voor DCO"

210. Enexis en Stedin zijn van mening dat het bovenop de maatstaf extra vergoeden van DCO-investeringen (Enexis noemt dit de 'add-on' regeling) de enige correcte manier is om de efficiënte kosten plus een redelijk rendement die samenhangen met toekomstige investeringen op een eerlijke en correcte manier terug te verdienen. Hierbij krijgen netbeheerders bovenop hun reguliere vergoeding via de maatstaf een additionele vergoeding voor de kosten van DCO.

Reactie "Add-on'-regeling voor DCO"

211. De Raad is van oordeel dat het niet wenselijk is kosten bovenop de maatstaf te vergoeden, behalve als er sprake is van een objectiveerbaar regionaal verschil (ORV) of een uitzonderlijke en aanmerkelijke investering ter uitbreiding van het net (AI). De regeling die Enexis en Stedin voorstellen lijkt volgens de Raad het meest op het instrument voor AI's. Voor een reactie op het gebruik van het AI-instrument voor DCO, zie zienswijze 44.

Conclusie "Add-on'-regeling voor DCO"

212. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 44 "AI-instrument voor DCO"

213. Zowel Enexis als Stedin zijn van mening dat DCO ook zou kunnen vallen onder het instrument van uitzonderlijke en aanmerkelijke investeringen (hierna: AI). Stedin betwist de opvatting van de Raad dat (1) de uitzonderlijkheid van DCO twijfelachtig is en (2) veel van deze investeringen voor invoeding niet voldoen aan het criterium 'aanmerkelijk'. Stedin is van mening dat de Raad artikel 41b, tweede lid, van de E-wet ruimer moet interpreteren. Liander ziet de behandeling als AI niet als een oplossing die bijdraagt aan een efficiënte infrastructuur.

Reactie "AI-instrument voor DCO"

214. De huidige systematiek van AI biedt geen permanente oplossing voor de DCO problematiek, maar uitsluitend een tegemoetkoming in de kosten in de lopende reguleringsperiode. In de daarop volgende reguleringsperiode worden de kosten van de AI immers in de sectorbrede kosten opgenomen en op basis van de samengestelde output in de maatstaf verdeeld. Als de samengestelde output geen rekening houdt met de "output" van invoeding zal dus eenzelfde situatie ontstaan als voor de AI en zullen netbeheerders met relatief veel invoeding in principe niet kostendekkend kunnen opereren. Daarnaast is het zo dat de inkomsten uit AI bovenop de vergoeding voor kosten in de maatstaf komen, waardoor de inkomsten meer dan kostendekkend zouden zijn, hetgeen vanuit regulatorisch oogpunt ongewenst is. Daarnaast is het zo dat de meeste investeringen waarschijnlijk niet zullen voldoen aan de criteria gesteld in de Beleidsregel Aanmerkelijke Investeringen. Immers, de uitzonderlijkheid van een AI ten behoeve van invoeding is twijfelachtig, doordat de meeste netbeheerders te maken hebben of krijgen met investeringen ten behoeve van invoeding. Ook voldoen veel invoedingsinvesteringen niet aan het criterium van

aanmerkelijkheid. In sommige gevallen kan een AI namelijk weliswaar een (tijdelijke) oplossing bieden voor ondeelbare investeringen, de systematiek biedt geen oplossing voor de vele kleinschalige investeringen in capaciteitsuitbreiding voor DCO.

Conclusie "AI-instrument voor DCO"

215. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 45 "ORV-instrument voor DCO"

216. RENDO is van mening dat, omdat het bij de samengestelde output oplossing om een herverdeling van de inkomsten tussen netbeheerders gaat, verwacht mag worden dat een dergelijke herverdeling pas zal plaatsvinden als sprake is van een goed onderbouwde en objectief toetsbare methodiek. RENDO is van mening dat de oplossing van de Raad hier (nog) niet aan voldoet. Deze methodiek zal ertoe leiden dat (1) netbeheerders met veel invoeding onvoldoende compensatie ontvangen, (2) netbeheerders met gemiddelde invoeding compensatie ontvangen waar ze geen kosten tegenover hebben staan en (3) netbeheerders zonder invoeding onevenredig veel nadeel ondervinden. Daarom ziet RENDO veel meer in een oplossing via de ORV systematiek. Alleen zo kan maatwerk geleverd worden die recht doet aan de individuele situatie bij een netbeheerder.

Reactie "ORV-instrument voor DCO"

217. De Raad is van oordeel dat het belang van een herverdeling van inkomsten over netbeheerders ten gevolge van invoeding groot is. Dit wordt ook onderschreven door RENDO. De Raad is daarbij van oordeel dat hij bij het vaststellen van de herverdeling een zorgvuldige afweging heeft gemaakt tussen tijdigheid en zorgvuldigheid en dat de gekozen oplossing voor de komende reguleringsperiode voldoet. Als aangegeven in randnummers 182 en 191 overweegt de Raad om in de komende periode onderzoek te doen of het nodig is eventuele synergievoordelen en verschillen in afschrijvingstermijn van infrastructuur en productie-installaties mee te nemen in de methode.

218. De Raad ziet ORV's als factoren die voor dezelfde dienst of output verschillen in efficiënte kosten tussen netbeheerders veroorzaken. Omdat het faciliteren van invoeding een wettelijke taak is en een dienst is die geleverd wordt door netbeheerders, ziet de Raad invoeding als netbeheerderspecifieke output en niet als kostenverschil tussen netbeheerders. Vanuit die optiek is ORV dan ook niet het geëigende instrument om de kosten van DCO te verdisconteren.

Conclusie "ORV-instrument voor DCO"

219. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 46 "Aanpassen x-factor als SO-oplossing niet blijkt te voldoen"

220. Westland geeft aan dat zij door het ontbreken van de data over 2009 en het daardoor ontbreken van een ontwerp *x*-factor nog niet kan overzien of het opnemen van DCO in de output een afdoende oplossing biedt voor haar individuele situatie. Indien deze generieke methode niet voldoende oplossing biedt voor de individuele problematiek veroorzaakt door DCO, dan gaat Westland er vanuit dat er wederom ruimte blijft om een afwijkende *x*-factor vast te stellen rekening houdend met haar individuele situatie, zoals is gebeurd in de vorige reguleringsperiode.

Reactie "Aanpassen x-factor als SO-oplossing niet blijkt te voldoen"

221. De Raad ziet de SO-aanpassing als een structurele oplossing voor DCO en gaat er vanuit dat deze structurele oplossing er voor zorg draagt dat geen individuele *x*-factor aanpassingen meer nodig zijn. De Raad heeft momenteel geen aanleiding om eventuele individuele *x*-factor aanpassingen te doen.

Conclusie "Aanpassen x-factor als SO-oplossing niet blijkt te voldoen"

222. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 47 "Verdeling van kosten DCO over alle afnemers"

223. Westland geeft aan dat zij, mocht er geen producententarief komen, graag vroegtijdig met de Raad overlegt om modellen voor de zesde reguleringsperiode waarin de kosten veroorzaakt door DCO niet alleen bij de afnemers in de regio terecht komen, maar worden versleuteld over alle afnemers in Nederland. Dit geschiedt thans ook met de kosten veroorzaakt door producenten aangesloten op het landelijke hoogspanningsnet. LTO erkent dat netbeheerders met veel DCO op een bepaalde manier gecompenseerd moeten worden voor de kosten die zij maken, maar LTO is van mening dat deze kosten niet door de afnemers van netbeheerders met veel DCO betaald moeten worden, maar verdeeld moeten worden over alle netbeheerders, om ongewenste effecten voor eindgebruikers te minimaliseren.

Reactie "Verdeling van kosten DCO over alle afnemers"

224. De Raad merkt op dat de zienswijze van Westland betrekking heeft op de zesde reguleringsperiode en daarmee geen betrekking heeft op onderhavig besluit. De Raad doet in dit besluit geen uitspraken over de invulling van volgende besluiten. Uiteraard zal de Raad het besluit voor de zesde periode zorgvuldig voorbereiden, onder andere door overleg te voeren met belanghebbende partijen, waaronder Westland.

Conclusie "Verdeling van kosten DCO over alle afnemers"

225. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 48 "Methode leidt tot een extra vergoeding voor 'oude' investeringen"

226. Opname van DCO in de samengestelde output leidt volgens Enexis tot een extra vergoeding van 'oude' investeringen voor netbeheerders. Met 'oude' investeringen bedoelt Enexis investeringen in decentrale opwek (bijvoorbeeld ten behoeve van industriële WKK installaties) die vóór aanvang van de eerste reguleringsperiode geactiveerd zijn. Deze investeringen zijn vanaf het begin van de regulering in de activawaarde opgenomen. Enexis is van mening dat netbeheerders met dergelijke investeringen al voor deze investeringen gecompenseerd worden. Enexis heeft juist na het begin van de regulering veel investeringen gedaan, bijvoorbeeld door het ontsluiten van buitengebieden waar veel opwekking van elektriciteit plaatsvindt. Enexis is nooit gecompenseerd voor de effecten van aansluitdichtheid. Op deze manier ondervindt Enexis dubbel nadeel, wat volgens Enexis niet de bedoeling kan zijn.

Reactie "Methode leidt tot een extra vergoeding voor 'oude' investeringen"

227. De Raad is van oordeel dat Enexis betoogt dat netbeheerders een voordeel hebben indien de kosten voor invoeding gemaakt zijn voor het begin van de regulering ten opzichte van netbeheerders die de kosten gemaakt hebben na het begin van de regulering. De Raad is het hier niet mee eens, omdat in beide gevallen de investeringen in de GAW opgenomen worden en in beide gevallen een

netbeheerder inefficiënt lijkt indien er geen output tegenover deze investeringen staat. Voor wat betreft aansluitdichtheid verwijst de Raad naar de betreffende paragrafen daarover in deze bijlage en het besluit.

Conclusie "Methode leidt tot een extra vergoeding voor 'oude' investeringen"

228. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 49 "Methode is alleen redelijk en billijk als er convergentie kosten en opbrengsten is"

229. Endinet is van mening dat de Raad moet bewijzen dat de theoretisch vastgestelde waardering van DCO billijk en redelijk is. De waardering zou anders moeten worden vastgesteld wanneer blijkt dat deze niet redelijk en billijk is. Endinet stelt, dat bij een redelijke en billijke herverdeling de verhoudingen tussen kosten en opbrengsten voor de verschillende regionale netbeheerders dienen te convergeren. Door de verhoudingen tussen kosten en opbrengsten per netbeheerder zowel exclusief als inclusief waardering van invoedvolumes te berekenen, kan eenvoudig worden gecontroleerd of daadwerkelijk sprake is van deze gewenste convergentie.

Reactie "Methode is alleen redelijk en billijk als er convergentie kosten en opbrengsten is"

230. De Raad is van mening dat hij op een juiste wijze rekening houdt met invoeding. Voor de motivering hiervan verwijst hij naar de hoofdtekst van onderhavig besluit. De Raad deelt niet de mening van Endinet dat het voor een juiste invulling van de methode nodig is dat verhoudingen tussen de kosten en opbrengsten van de verschillende netbeheerders convergeren. Immers, de verhouding tussen de kosten en opbrengsten van een netbeheerder worden in sterke mate beïnvloed door de efficiëntie van een netbeheerder. De Raad is van mening dat het onwenselijk is dat de tariefruimte voor een individuele netbeheerder afhangt van zijn efficiëntie, dit is niet in lijn met de keuze van de Raad om te reguleren op basis van een maatstaf.

Conclusie "Methode is alleen redelijk en billijk als er convergentie kosten en opbrengsten is"

231. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 50 "Samenhang met regulering gas"

232. Volgens RENDO heeft de manier waarop de decentrale opwek plaatsvindt relevantie voor het vraagstuk van de vergoeding van kosten voor DCO. Daar waar bijvoorbeeld gebruik wordt gemaakt van gas voor de opwekking van elektriciteit is er nog een wisselwerking met de regulering van gas., omdat de afnemers die bij elektriciteit voor problemen zorgen door invoeding, bij gas juist bovengemiddelde output opleveren.

Reactie "Samenhang met regulering gas"

233. Voor de Raad zijn netbeheerders elektriciteit en netbeheerders gas verschillende netbeheerders die op basis van een eigen regulatorisch kader worden gereguleerd. De Raad kijkt voor onderhavig besluit uitsluitend naar de elektriciteitsnetten. De Raad is van mening dat er geen aanleiding is om in de reguleringsmethode voor genoemde afnemers een afwijkende weging toe te passen, omdat er geen indicaties zijn dat deze afnemers significant afwijkende (lagere) kosten aan het elektriciteitsnet zouden veroorzaken. De Raad merkt op dat RENDO dit niet betwist.

Conclusie "Samenhang met regulering gas"

234. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

4.2 Eindinkomsten

235. In deze paragraaf gaat de Raad in op de zienswijzen die zijn ingediend bij het onderdeel van de reguleringsystematiek dat ziet op de eindinkomsten (paragraaf 8.5 uit het eerste ontwerpbesluit). Daarbij heeft de Raad onderscheid gemaakt naar de zienswijzen met betrekking tot de productiviteitsverandering (zie paragraaf 4.2.1) en objectieveerbare regionale verschillen (zie paragraaf 4.2.2)

4.2.1 Productiviteitsverandering

236. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op de productiviteitsverandering.

Zienswijze 51 “Forward looking vaststellen van productiviteitsverandering voor CAPEX”

237. Enexis constateert dat in het eerste ontwerpbesluit de verwachte productiviteitsverandering wordt gebaseerd op de gezamenlijke kostenontwikkeling van zowel OPEX als CAPEX uit het verleden. Terugkijken op investeringen in het verleden en de ontwikkeling doortrekken naar de toekomst zonder met de bijzondere aard en historische achtergrond van de CAPEX rekening te houden is volgens Enexis niet de meest geschikte manier om tot een voorspelling van de productiviteitsverandering te komen.

238. RENDO zou van de Raad willen vernemen welke waarde de Raad hecht aan kwaliteit- en capaciteitsdocumenten (hierna: KCD's) indien zij de investerings- en onderhoudsplannen (hierna: I&O's) betrouwbaar acht. RENDO vraagt zich hierbij af in hoeverre de kwaliteit van de onderbouwing een relevant criterium is om I&O's te hanteren voor de productiviteitsverandering, en ziet de realisatie van I&O's en het verkrijgen van een betere schatting voor de productiviteitsverandering hieruit als relevanter criterium.

239. RENDO kan zich vinden in het besluit van de Raad om de meting van de productiviteitsverandering te baseren op het recente verleden. RENDO geeft aan veel belang te hechten aan een consistente toepassing van de reguleringsystematiek.

Reactie “Forward looking vaststellen van productiviteitsverandering voor CAPEX”

240. De Raad constateert dat Enexis aangeeft dat de CAPEX ‘forward looking’ vastgesteld zouden moeten worden, in plaats van deze voor de productiviteitsverandering te baseren op investeringen uit het verleden. De Raad beoogt een zo goed mogelijke inschatting te maken van de productiviteitsverandering in de komende periode. De productiviteitsverandering is daarmee zelf al forward looking. De vraag is echter welke data, uit het verleden of over de toekomst, het meest representatief zijn om de inschatting mee te maken.

241. Om investeringskosten op basis van data over de toekomst mee te nemen, zou de Raad over de jaren tot en met 2013 over voldoende betrouwbare informatie over investeringskosten moeten

beschikken. De Raad constateert, naar aanleiding van het onderzoek van Movares, dat netbeheerders over onvoldoende informatie beschikken om tot goed onderbouwde investeringsplannen te komen. Hiervoor verwijst de Raad naar paragraaf 6.3 van het eerste ontwerpbesluit. De Raad concludeert dat de investeringsplannen een te lage betrouwbaarheid hebben om inschattingen voor toekomstige investeringen en kosten op te baseren. Hoe de informatie uit KCD's en I&O's gebruikt zou worden indien de Raad deze wel voldoende betrouwbaar acht is voor onderhavig besluit niet relevant.

242. De Raad ziet in het recente verleden gerealiseerde kosten nog steeds als beste schatting voor kosten in de komende reguleringsperiode. Bij het schatten van de productiviteitsverandering blijft de Raad daarom uitgaan van het recente verleden. Hiermee zet de Raad dezelfde methode door die ook reeds in het methodebesluit NE4R is vastgelegd. RENDO heeft aangegeven zich hierin te kunnen vinden.
243. Kortom, de Raad acht de meest recente gerealiseerde data het meest betrouwbaar om de productiviteitsverandering op te baseren.

Conclusie "Forward looking vaststellen van productiviteitsverandering voor CAPEX"

244. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 52 "Ook inkoopkosten netverliezen zijn niet-beïnvloedbare kosten"

245. Onder niet-beïnvloedbare kosten vallen volgens Enexis, naast inkoopkosten van TenneT, ook de inkoopkosten van netverliezen. Enexis stelt dat de Raad in randnummer 159 van het ontwerp-methodebesluit voor de transporttarieven van TenneT¹³ schrijft dat TenneT geen invloed kan uitoefenen op de elektriciteitsprijzen en dat de kosten van het netverlies dus niet-beïnvloedbaar zijn. Het is Enexis dan ook een raadsel waarom de Raad van mening is dat deze kosten voor regionale netbeheerders wel beïnvloedbaar zouden zijn. Enexis is van mening dat het vaststellen van de productiviteitsverandering op basis van het recente verleden enkel juist is voor zover het om beïnvloedbare operationele kosten gaat.

Reactie "Ook inkoopkosten netverliezen zijn niet-beïnvloedbare kosten"

246. De Raad is het oneens met de conclusie die Enexis trekt op basis van randnummer 159 van het ontwerp-methodebesluit voor de transporttarieven van TenneT. In deze passage worden de inkoopkosten netverliezen nergens gekwalificeerd als niet beïnvloedbaar. De Raad stelt enkel dat er aan de inkoopkosten netverliezen aspecten ten grondslag liggen die deels buiten de invloedssfeer van TenneT liggen. De conclusie van Enexis dat de kosten van het netverlies dus niet-beïnvloedbaar zijn gaat hiermee te ver. Ten aanzien van de inkoopkosten transport en netverliezen oordeelt de Raad dat deze kosten wel degelijk in enige mate beïnvloedbaar zijn door de netbeheerders. Onderzoek door Brattle¹⁴ naar operationele kosten ondersteunt de Raad in dezen, omdat daaruit blijkt dat de kosten van netverliezen mede worden beïnvloed door de keuzes die netbeheerders maken om energie in te kopen.

¹³ Eerste ontwerpbesluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit als bedoeld in artikel 41, eerste en tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 van 12 maart 2010 met kenmerk 103096_1/141.

¹⁴ The Brattle Group, *Investigation of operational costs of Dutch distribution network operators*, 16 augustus 2010, www.energiekamer.nl

247. In het algemeen merkt de Raad op dat er in de reguleringssystematiek geen absoluut onderscheid wordt gemaakt tussen beïnvloedbare en niet-beïnvloedbare kosten. De Raad houdt reeds rekening met het feit dat op bepaalde kosten eenvoudiger een efficiëntieverbetering kan worden doorgevoerd dan op andere kosten via de meting van de productiviteitsverandering. De Raad betreft daarom zowel de inkoopkosten netverliezen als de inkoopkosten transport (zie hiervoor tevens zienswijze PV-C1) in de bepaling van de PV.

Conclusie "Ook inkoopkosten netverliezen zijn niet-beïnvloedbare kosten"

248. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 53 "Voorziening bij te hoog geschatte PV over 2007-2009 om kosten te dekken"

249. RENDO kan zich vinden in het besluit van de Raad om de PV op het verleden te baseren, omdat het automatische correctiemechanisme in de reguleringssystematiek zo haar werk kan doen. Wel vraagt RENDO aandacht voor de financieringsaspecten die samenhangen met een schattingsfout in de PV. RENDO verwacht over de periode 2007-2009 dat de geschatte PV te hoog is, waardoor het huidige inkomstenniveau onvoldoende zal zijn om de kosten te dekken.
250. Zorgpunt bij DNWB is dat de sector als geheel, bij kostenstijgingen, inkomsten tekort komt. Dit uit zich met grote vertraging in de tarieven, waardoor netbeheerders de kostenstijgingen gedurende een lange periode moeten voorfinancieren. De netto contante waarde is bij de geschetste situaties negatief. De sector komt zo niet uit de kosten, terwijl dit een belangrijk uitgangspunt is van de Raad.
251. RENDO en DNWB verzoeken de Raad om voor bovengenoemde punten een voorziening op te nemen in het besluit, omdat anders een structurele onderdekking resteert.

Reactie "Voorziening bij te hoge geschatte PV over 2007-2009 om kosten te dekken"

252. De Raad is niet van mening dat de mogelijke onderdekking van kosten of voorfinanciering die netbeheerders gedurende de vierde reguleringsperiode aangeven te ondervinden via een voorziening vergoed dient te worden. Ten eerste merkt de Raad op dat er voor netbeheerders ook situaties zijn geweest en zich kunnen voordoen waarbij sprake is van een overdekking¹⁵. De inkomsten van de netbeheerders uit de sector lagen toen boven het kostenniveau, waardoor, als de lijn van RENDO en DNWB doorgezet zou worden, de Raad deze overwinsten over die periode af had moeten romen. Dit heeft de Raad niet gedaan, wat onverlet laat dat van de netbeheerders verwacht kan worden dat zij op doelmatige wijze met deze meevaller uit de regulering omgaan. De netbeheerders hadden bijvoorbeeld een voorziening kunnen activeren of extra rendement kunnen creëren om tegenvallers in rendement in de toekomst mee op te vangen. De Raad wijst er in dit verband op dat de sector bekend was en is met de reguleringssystematiek en zeer wel in staat was en is om de consequenties daarvan te overzien. Er zijn derhalve geen maatregelen in onderhavig besluit opgenomen om enige overdekking of voordelen van het eerder beschikbaar hebben van financiële middelen af te romen. De Raad acht een (asymmetrische) voorziening voor netbeheerders niet redelijk.
253. Ten tweede merkt de Raad op dat een dergelijke voorziening niet aansluit bij de doelstelling om de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van netbeheerders te bevorderen. Het opnemen van

¹⁵ Onderzoeksrapport inzake de winsten van energiebedrijven. Kenmerk 102362/93, mei 2007. www.energiekamer.nl.

voorzieningen om kosten hoger dan inkomsten te vergoeden, dan wel om inkomsten hoger dan kosten (inclusief een redelijk rendement) af te romen, zou prikkels voor het streven naar doelmatigheid van de bedrijfsvoering van netbeheerders aanzienlijk verminderen.

254. De Raad merkt voorts op dat de gehanteerde methode een correctiemechanisme bevat voor afwijkingen van de kosten van netbeheerders ten opzichte van vastgestelde inkomsten van de netbeheerders over een reguleringsperiode. Doordat de maatstaf en de resulterende inkomsten wordt gebaseerd op de gerealiseerde kosten van de netbeheerders zelf, zullen over meerdere reguleringsperioden de afgeweken realisaties ten opzichte van de vastgestelde inkomsten worden beperkt. Dergelijk correctiemechanisme zou er niet zijn wanneer wordt uitgegaan van een externe of niet-gerealiseerde maatstaf. RENDO bevestigt de werking van dit correctiemechanisme.
255. Kortom, de Raad is van mening dat het opnemen van een dergelijke voorziening niet nodig en niet gerechtvaardigd is.

Conclusie "Voorziening bij te hoog geschatte PV over 2007-2009 om kosten te dekken"

256. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 54 "Toelichting nodig bij opmerking van de Raad over toets op representativiteit van de PV"

257. De Raad geeft aan dat hij voor het definitieve methodebesluit de productiviteitsverandering mogelijk nog toetst op representativiteit voor de voor NE5R te verwachten productiviteitsverandering. Netbeheer Nederland plaatst de volgende kanttekeningen bij deze mogelijkheid die de Raad zich voorbehoudt. Ten eerste benadrukt Netbeheer Nederland dat netbeheerders een groot belang hebben bij de continuïteit van de reguleringssystematiek. Een toetsing op representativiteit is naar de mening van Netbeheer Nederland alleen noodzakelijk indien bijzondere omstandigheden daar om vragen. Teneinde willekeur van de Raad en onzekerheid bij de netbeheerders over de verwachte productiviteitsverandering te voorkomen, verzoekt Netbeheer Nederland de Raad in het besluit een limitatieve lijst van gronden of situaties waarin de Raad meent dat een bijstelling van de productiviteitsverandering noodzakelijk is, op te nemen. Daarbij dient de Raad rekening te houden met de omstandigheid dat een te hoge schatting van de verwachte productiviteitsverandering voor een bepaalde periode in de daaropvolgende periode wordt gecorrigeerd. Netbeheer Nederland verzoekt de Raad aan te geven binnen welke bandbreedte hij de berekende productiviteitsverandering wil bijstellen. Daarnaast verzoekt Netbeheer Nederland de Raad in overeenstemming met zijn wettelijke overlegplicht de netbeheerders te betrekken bij de vormgeving van de representativiteitstoets van de productiviteitsverandering.

Reactie "Toelichting nodig bij opmerking van de Raad over toets op representativiteit van de PV"

258. De Raad heeft na publicatie van het eerste ontwerpbesluit in het kader van de representativiteitstoets voor de productiviteitsverandering het onderzoeksbureau The Brattle Group¹⁶ (hierna: Brattle) onderzoek laten doen naar de ontwikkeling van de operationele kosten van Stedin, Liander en Enexis. Uit de conclusies van Brattle over de operationele kosten leidt de Raad af dat de methode

¹⁶ Investigation of operational costs of Dutch distribution network operators, The Brattle Group, 16 augustus 2010.

waarmee de productiviteitsverandering wordt bepaald onverminderd bruikbaar is om de ontwikkeling voor de vijfde reguleringsperiode mee in te schatten.

Conclusie "Toelichting nodig bij opmerking van de Raad over toets op representativiteit van de PV"

259. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit. De Raad is van mening dat de methode waarmee de productiviteitsverandering wordt bepaald onverminderd bruikbaar is om de ontwikkeling voor de vijfde reguleringsperiode mee in te schatten. In onderhavig besluit neemt de Raad de conclusies van Brattle mee bij de motivering bij de productiviteitsverandering.

Zienswijze 55 "Het onderscheid in kostensoorten moet ook gemaakt worden in de bepaling van de PV"

260. Netbeheer Nederland merkt op dat de Raad in het eerste ontwerpbesluit onderscheid maakt tussen: (i) ORV-kosten voor lokale heffingen, (ii) inkoopkosten transport, (iii) kosten gerelateerd aan kabels en lijnen (hierna: KLGK) en (iv) overige kosten. Vervolgens maakt de Raad een schatting van de productiviteitsverandering van ieder van deze posten, waarbij het gemaakte kostenonderscheid ter zijde wordt geschoven. Mede gezien de verschillen in de samenstelling van de kosten (naar OPEX en CAPEX) bij de vier onderscheiden kostenposten vindt Netbeheer Nederland een afzonderlijke inschatting van de productiviteitsverandering zorgvuldiger en representatiever. De reële ontwikkeling van de CAPEX is bij de gekozen waarderingsgrondslag redelijk stabiel, terwijl de ontwikkeling van OPEX sterke fluctuaties laat zien. Dat betekent dat de ontwikkeling van (iii) en (iv) sterk uiteenlopend kan zijn. Na het gemaakte onderscheid ligt het voor de hand om ook de te verwachten productiviteitsverandering van deze kostenposten te baseren op de daarop betrekking hebbende historische ontwikkeling.

Reactie "Het onderscheid in kostensoorten moet ook gemaakt worden in de bepaling van de PV"

261. De Raad heeft in het eerste ontwerpbesluit een onderscheid gemaakt naar verschillende kostensoorten, waarbij (ii) samenhangt met de in het eerste ontwerpbesluit voorgenomen nacalculatie van inkoopkosten transport en het onderscheid naar punten (iii) en (iv) samenhangt met de in het eerste ontwerpbesluit voorgenomen toekenning van de ORV aansluitdichtheid. Met betrekking tot het onderscheid naar (i) kosten voor lokale heffingen verwijst de Raad naar de motivering in paragraaf 8.5.2.2 van onderhavig besluit.

262. Naar aanleiding van zienswijze 56 en hetgeen belanghebbenden hebben ingebracht bij de klankbordgroep van 10 juni 2010 heeft de Raad de voorgenomen wijze van nacalculatie van inkoopkosten transport uit het eerste ontwerpbesluit gewijzigd. Hiermee is tevens de noodzaak en wenselijkheid om de inkoopkosten transport separaat op te nemen binnen de PV komen te vervallen. Vanwege het wegvallen van aansluitdichtheid als ORV in onderhavig besluit is ook dit onderscheid niet meer nodig. De Raad verwijst hiervoor naar paragraaf 8.5.3 van onderhavig besluit. De Raad heeft daarom de randnummers waarin de productiviteitsverandering wordt beschreven, in paragraaf 8.5.2.2 van onderhavig besluit, aangepast.

263. Concluderend maakt de Raad in onderhavig besluit bij het genoemde punten van Netbeheer Nederland enkel een onderscheid naar de kostenpost voor lokale heffingen op het totaal van de kosten voor de PV. Een verdere specificatie van kostenposten, of een onderscheid naar specifieke

PV's voor kostenposten acht de Raad niet nodig. Een uitsplitsing zou geen effect hebben op het niveau van inkomsten en daarmee de methode onnodig compliceren.

Conclusie "Het onderscheid in kostensoorten moet ook gemaakt worden in de bepaling van de PV"

264. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 56 "Weglaten inkoopkosten transport in PV geen realistische efficiëntieontwikkeling"

265. Netbeheer Nederland constateert dat de Raad de inkoopkosten transport niet meeneemt bij de berekening van de productiviteitsverandering. Netbeheer Nederland stelt dat de inkoopkosten transport als niet beïnvloedbare kosten worden behandeld en nagecalculeerd. Netbeheer Nederland merkt op dat de berekening die de Raad uitvoert onjuist is. Immers, in de meetperiode 2006-2009, te weten per 1 januari 2008, heeft de overdracht van het beheer van HS-netten plaatsgevonden. Het gevolg daarvan is dat de kapitaalkosten en operationele kosten die kunnen worden toegerekend aan HS-netten aan het begin van de meetperiode bij DNWB, Liander en Enexis lagen en aan het einde daarvan bij TenneT. TenneT heeft vervolgens deze kosten als (hogere) inkoopkosten transport in rekening gebracht bij de regionale netbeheerders. Met andere woorden, de overdracht van het beheer van de HS-netten heeft op sectorniveau geleid tot een substantiële daling van de kapitaalkosten en operationele kosten, waartegenover een vergelijkbare toename van de inkoopkosten transport staat. De eenmalige daling in kapitaalkosten en operationele kosten als gevolg van de overdracht van HS-netten betreft geen efficiëntieontwikkeling.

266. Netbeheer Nederland stelt twee oplossingen voor om tot een plausibele meting voor de productiviteitsverandering te komen. De eerste houdt in dat de kosten en de afzet die kunnen worden toegerekend aan HS-netten in de jaren voor de beheeroverdracht als inkoopkosten transport worden behandeld. De tweede houdt in dat geen aanpassing op de productiviteitsverandering plaatsvindt, waardoor de inkoopkosten transport bij de productiviteitsverandering worden betrokken. Netbeheer Nederland heeft een voorkeur voor de tweede berekeningswijze, omdat de eerste berekeningswijze leidt tot arbitraire verdeelsleutels.

Reactie "Weglaten inkoopkosten transport in PV geen realistische efficiëntieontwikkeling"

267. De Raad is het in principe eens met de bevinding van Netbeheer Nederland dat de overdracht van de HS-netten tot een verstoring leidt van de gemeten PV. De Raad heeft de methode voor nacalculatie van de inkoopkosten transport zoals voorgenomen in het eerste ontwerpbesluit en de wijze van verwerking van inkoopkosten transport in de PV met de belanghebbenden besproken op de klankbordgroep van 10 juni 2010. Als gevolg hiervan is de reikwijdte van de nacalculatie van inkoopkosten transport gewijzigd, waarbij in onderhavig besluit is neergelegd dat enkel voor het effect van toegekende aanmerkelijke investeringen op de inkoopkosten transport zal worden nagecalculeerd.

268. De wijziging van de nacalculatie heeft tevens tot gevolg dat het wenselijk is om de ontwikkeling van de kosten van inkoopkosten transport te betrekken bij de bepaling van de PV. Hiermee komt de in het eerste ontwerpbesluit aangekondigde wijziging van de PV, het niet betrekking van inkoopkosten transport, te vervallen. De Raad constateert dat dit in lijn is met de tweede oplossing die Netbeheer Nederland in haar zienswijze voorstelt.

Conclusie "Weglaten inkoopkosten transport in PV geen realistische efficiëntieontwikkeling"

269. De zienswijze leidt tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit. De Raad wijzigt de methode voor de bepaling van de PV in paragraaf 8.5.2.2 van onderhavig besluit door de ontwikkeling van inkoopkosten transport te betrekken in de berekening van de PV.

Zienswijze 57 "De ontwikkeling voor inkoopkosten transport wordt door de Raad niet goed vastgesteld"

270. Netbeheer Nederland constateert dat de Raad in het eerste ontwerpbesluit het 'efficiënte' niveau inkoopkosten transport voor het jaar 2013 schat door op de gerealiseerde inkoopkosten in 2009 de cpi voor 2010 toe te passen en de productiviteitsverandering voor de periode 2011-2013. Netbeheer Nederland meent dat dit niet kan leiden tot een juiste inschatting van het efficiënte inkoopkostenniveau 2013. Allereerst betreft het grootste deel van de inkoopkosten van bovenliggende netbeheerders inkoopkosten bij TenneT, waarbij de Raad een toename in de tarieven 2010 van TenneT heeft vastgesteld die veel hoger was dan de cpi. Netbeheer Nederland verzoekt de Raad om de beschikbare informatie ter zake van de regulering van TenneT te gebruiken om een representatievere inschatting van de inkoopkosten 2013 te maken en doet hiervoor een aantal concrete suggesties voor aanpassing van de formules 26 en 29. Dat sluit volgens Netbeheer Nederland beter aan bij de doelstellingen van de wetgever en bij randnummer 88 van het ontwerp-methodebesluit van TenneT (waar gesteld wordt dat parallel lopende reguleringsperiodes zorgen voor een betere consistentie tussen de verschillende reguleringsmethodes).
271. Daarnaast merkt Netbeheer Nederland op dat het onderscheid tussen inkoopkosten transport en CAPEX en OPEX is gemaakt omdat deze geen relatie hebben. Netbeheer Nederland acht het daarom onbegrijpelijk dat de Raad de kostenontwikkeling van de CAPEX plus OPEX hanteert als schatting voor de ontwikkeling in inkoopkosten.

Reactie "De ontwikkeling voor inkoopkosten transport wordt door de Raad niet goed vastgesteld"

272. Ten eerste merkt de Raad op dat, door de wijziging van het betrekken van inkoopkosten transport bij de bepaling van de PV, de PV wordt bepaald op het totaal van kosten van de netbeheerders (behoudens kosten voor de eenmalige aansluitdienst en lokale heffingen). Het gevolg is dat de ontwikkeling op de inkoopkosten transport wordt betrokken in de PV. De Raad is van mening dat hiermee het bezwaar van Netbeheer Nederland tegen het toepassen van de kostenontwikkeling van CAPEX en OPEX op inkoopkosten transport niet langer relevant is.
273. De Raad past in onderhavig besluit de gemeten PV en de cpi toe op de kosten 2009 (waaronder inkoopkosten transport) om een inschatting te maken voor de kosten in het jaar 2010. Vervolgens past de Raad drie keer de PV toe om een inschatting van het efficiënte kostenniveau 2013 te maken. Netbeheer Nederland is van mening dat hiervoor de tariefontwikkeling over het jaar 2010 en de x-factoren van TenneT voor de periode 2011-2013 dienen te worden gehanteerd, omdat zo een betere inschatting kan worden gemaakt van de efficiënte inkoopkosten transport in het jaar 2013. De Raad acht de voorgestelde methode van Netbeheer Nederland niet redelijk. Los van het feit dat de HS-tarief over het jaar 2009 met 21% steeg in plaats van de door Netbeheer Nederland genoemde 48%, is het geenszins zo dat de inkoopkosten transport in het geheel door het HS-tarief van TenneT worden bepaald. Netbeheer Nederland miskent dat er door de regionale netbeheerders eveneens inkoop is bij TenneT op het EHS-netvlak en dat de inkoopkosten transport eveneens inkoop tarieven van regionale netbeheerders omvatten, welke over het algemeen juist gedaald zijn in het jaar 2010.

Tevens negeert Netbeheer Nederland de volume-component van de inkoopkosten transport. Een daling van inkoopvolumes kan het effect van een tariefstijging op het totaal van inkoopkosten transport mitigeren.

274. Al met al is het maken van een inschatting van de inkoopkosten transport, met name doordat niet zeker is vast te stellen wat de inkoopvolumes over het jaar 2010 zijn, meer gecompliceerd dan Netbeheer Nederland in haar zienswijze doet voorkomen. Het selectief aanpassen van één enkele factor binnen het geheel van factoren die invloed hebben op de hoogte van de inkoopkosten transport is naar mening van de Raad niet redelijk. De Raad acht wenselijk om uit te gaan van het geheel van gegevens uit het verleden die objectief en eenduidig zijn vast te stellen. De door de Raad gehanteerde methode geeft hier invulling aan.

Conclusie "De ontwikkeling voor inkoopkosten transport wordt door de Raad niet goed vastgesteld"

275. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 58 "Genuanceerd omgaan met kwalificatie inefficiëntie"

276. Netbeheer Nederland merkt op dat de Raad een verschil in kosten per output tussen netbeheerders constateert. Volgens Netbeheer Nederland betreft dit slechts een momentopname die vertekend kan zijn door diverse incidenten, zoals incidentele kosten, verschillen in ouderdom van de infrastructuur, niet als output gewaardeerde prestaties, verschillen in (nog) niet als ORV gekwalificeerde factoren en grondslagwijzigingen. De kwalificatie van die kostenverschillen als efficiëntieverschillen acht Netbeheer Nederland onjuist. Netbeheer Nederland stelt voor om genuanceerder om te gaan met de kwalificatie inefficiëntie en dit tot uitdrukking te brengen in het besluit.

Reactie "Genuanceerd omgaan met kwalificatie inefficiëntie"

277. De Raad begrijpt het standpunt van Netbeheer Nederland. De Raad merkt daarbij op dat het, gelet op de wetsgeschiedenis en de economische literatuur, goed verdedigbaar is om verschillen in kosten als verschillen in efficiëntie te benoemen. Desalniettemin formuleert de Raad in onderhavig besluit de efficiëntieverschillen als de meer waardenneutrale term kostenverschillen. De Raad benadrukt dat de strekking van het woord kostenverschillen en de betekenis hiervan niet anders is dan toen het woord efficiëntieverschillen door de Raad werd gebruikt.

Conclusie "Genuanceerd omgaan met kwalificatie inefficiëntie"

278. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit, anders dan dat daar waar in het eerste ontwerpbesluit het woord efficiëntieverschillen wordt gehanteerd de Raad dit in onderhavig besluit formuleert als kostenverschillen.

4.2.2 Objectiveerbare regionale verschillen

279. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op de ORV's. De Raad maakt hierbij onderscheid tussen zienswijzen gemaakt naar aanleiding van de onderwerpen lokale heffingen (zie paragraaf 4.2.2.1), waterkruisingen (zie paragraaf 4.2.2.2) en aansluitdichtheid (zie paragraaf 4.2.2.3).

4.2.2.1 Lokale heffingen

280. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op het ORV lokale heffingen.

Zienswijze 59 "Bij afschaffing precariobelasting blijft afgekochte precario een ORV"

281. RENDO is het niet eens met de wijze waarop de Raad bij afschaffing van precariobelasting met afgekochte precario omgaat. RENDO herhaalt haar standpunt over het voornemen van de Raad, zoals weergegeven in randnummer 233 van het eerste ontwerpbesluit, dat de afgekochte precario ook na afschaffing van precariobelasting een ORV dient te blijven.

Reactie "Bij afschaffing precariobelasting blijft afgekochte precario een ORV"

282. De Raad constateert dat deze discussie eveneens speelde bij vaststelling van de methodebesluiten NG3R en NE4R. RENDO was en is van mening dat de afgekochte precario ook na afschaffing van precariobelasting een ORV dient te blijven. De afweging van de Raad was en is dat het onredelijk is om de gemaakte kosten voor de afkoop, na afschaffing van de precariobelasting, voor rekening te laten komen van de afnemers. Het CBb heeft in haar uitspraken van 3 november 2009 en 29 juni 2010 de werkwijze van de Raad bekrachtigd. Op basis van het bovenstaand blijft het voornemen van de Raad daarom ongewijzigd.

Conclusie "Bij afschaffing precariobelasting blijft afgekochte precario een ORV"

283. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

4.2.2.2 Waterkruisingen

284. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op het ORV waterkruisingen.

Zienswijze 60 "Omissie bij significantietoets ORV waterkruisingen"

285. DNWB is het niet eens met de conclusie van de Raad dat het ORV waterkruisingen niet langer voldoet aan het significantiecriterium. DNWB is van mening dat de rekenwijze bij de significantietoets niet zorgvuldig is. De kapitaalkosten van de waterkruising, opgegeven bij Brattle als netto boekwaarde 2000, worden vergeleken met de GAW van DNWB op basis van historische boekwaarde. DNWB is van mening dat de historische boekwaarde voor de waterkruisingen uitkomt op 482.000 euro, wat 283.000 euro hoger is dan de door Brattle berekende waarde voor het jaar 2000. DNWB stelt deze omissie reeds op voorhand te hebben medegedeeld en verwacht dat dit in het definitieve besluit zal worden aangepast.

Reactie "Omissie bij significantietoets ORV waterkruisingen"

286. De Raad is het oneens met de stelling van DNWB dat de Raad verkeerde eenheden vergelijkt. In tegenstelling tot wat DNWB beweert heeft Brattle de netto boekwaarde van de waterkruisingen vergeleken met de netto boekwaarde voor het totaal van de bij DNWB aanwezige activa per ultimo 2000. Uit data aangeleverd door DNWB blijkt de netto boekwaarde van de waterkruisingen van 50 kV euro 1.920.659 en de totale netto boekwaarde euro 238.914.516 te betreffen. DNWB geeft aan dat de netto boekwaarde niet vergeleken kan worden met de geïndexeerde historische waarde die wordt

gehanteerd voor de start-GAW. De start-GAW voor DNWB per ultimo 2000 betreft euro 217.524.261. Brattle schaaft de verhouding van de netto boekwaarde van de waterkruising naar de verhouding tussen de totale netto boekwaarde en de start-GAW van DNWB. Brattle komt daarmee tot een boekwaarde van euro 1.748.700 per ultimo 2000 voor de op dat moment aanwezige (niet zijnde HS) waterkruisingen van DNWB. De Raad acht deze waarde vergelijkbaar met de in de regulering gehanteerde start-GAW voor DNWB per ultimo 2000. Van een omissie in de berekening van de significantietoets is daarom geen sprake.

287. Overigens merkt de Raad op dat voor de significantietoets, een 1%-punt afwijking in kosten van het sectorgemiddelde, relevant is wat de meerkosten voor waterkruisingen zijn in het jaar 2009. Uit de door DNWB aangeleverde gegevens is gebleken dat er geen investeringen in waterkruisingen hebben plaatsgevonden na het jaar 2000. De kapitaal(meer)kosten voor waterkruisingen van DNWB in het jaar 2009 bedragen euro 137.000. De operationele kosten direct toerekenbaar aan de waterkruisingen van DNWB in het jaar 2009 bedragen euro 265.000. Het aandeel van de totale meerkosten waterkruisingen van DNWB binnen de het totaal van efficiënte kosten van DNWB bedraagt 0,59%. De totale aan waterkruisingen toe te rekenen meerkosten bedragen 0,09% van de totale sectorkosten. Hiermee voldoen de meerkosten voor waterkruisingen van DNWB niet aan het significantiecriteria voor een ORV.
288. Kortom, de Raad is van mening dat er geen omissie bestaat in de berekening van de meerkosten van de waterkruisingen voor de significantietoets. De berekening wijst uit dat de ORV waterkruisingen niet aan het significantiecriteria voldoet.
289. Zoals hierboven is aangegeven acht de Raad het hanteren van een boekwaarde van euro 1.748.700 voor waterkruisingen per ultimo 2000 juist en staat de Raad tevens achter het hanteren van een meerkostenfactor voor de kapitaalkosten van waterkruisingen van 0,83 (zie zienswijze 61) en de gehanteerde directe operationele kosten van euro 265.000. De Raad heeft tevens het significantiecriteria getoetst wanneer zou worden uitgegaan van alle door DNWB voorgestelde parameters: de boekwaarde voor de kapitaalkosten van euro 3.187.300 per ultimo 2000, zonder toepassing van de meerkostenfactor en het toepassen van (tevens indirecte) operationele kosten voor waterkruisingen van euro 365.000. In dit geval bedragen de kosten toerekenbaar aan waterkruisingen voor het jaar 2009 euro 636.000, oftewel 0,94% van de totale kosten van DNWB. De meerkosten voor waterkruisingen op sectorniveau bedragen 0,10% van de totale sectorkosten. Concluderend kan worden gesteld dat zelfs al wordt uitgegaan van de parameters waarvan DNWB van mening is dat gehanteerd moeten worden, de factor waterkruisingen eveneens niet aan het significantiecriteria voldoet.

Conclusie "Omissie bij significantietoets ORV waterkruisingen"

290. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 61 "Factor van 0,83 niet toegepast in NE4R"

291. DNWB constateert dat de Raad een factor van 0,83 toepast op de boekwaarde van de investering om de meerkosten van waterkruisingen te herleiden. DNWB kan niet afleiden uit het methodebesluit vierde reguleringsperiode dat deze factor is toegepast. Deze kennelijke wijziging is door de Raad niet nader gemotiveerd en in strijd met het motiveringsbeginsel. Tevens is de wijziging in strijd met het

vertrouwensbeginsel, omdat DNWB er op mag vertrouwen dat de ORV op dezelfde wijze wordt berekend als in het verleden.

Reactie "Factor van 0,83 niet toegepast in NE4R"

292. DNWB geeft aan dat een factor van 0,83 niet toegepast kan worden omdat dit niet in het methodebesluit NE4R is opgenomen en een ongemotiveerde wijziging zou betreffen. In het rapport van Brattle wordt gesproken over de bepaling van de meerkosten van waterkruisingen en het hiervoor toepassen van de factor van 0,83 (hierna: meerkostenfactor). Bij de opname van de ORV waterkruisingen en het bepalen van de hoogte van de kosten van de ORV waterkruisingen in de methodebesluiten NE3R en NE4R wordt gesproken over de meerkosten van waterkruisingen, wat de kosten van waterkruisingen na toepassing van de meerkostenfactor betreft. Hiermee heeft de Raad reeds in het verleden deze factor opgenomen in de methode en is er derhalve geen sprake van een breuk met of wijziging ten opzichte van de methode zoals neergelegd in de vorige reguleringsperiodes en ook reeds daarom geen sprake van schending van het vertrouwensbeginsel.
293. Overigens merkt de Raad op dat, zelfs al zou er eerder geen sprake van het hanteren van de meerkostenfactor, het geenszins het geval is dat de Raad het motiveringsbeginsel schendt. In randnummer 236 van het eerste ontwerpbesluit heeft de Raad immers gemotiveerd waarom de meerkostenfactor wordt toegepast en verwijst de Raad naar het onderzoek van Brattle, waar uitleg over deze meerkostenfactor is terug te vinden.
294. Kortom, de Raad is van mening dat met het toepassen van een factor van 0,83 om de meerkosten van de kapitaalkosten van waterkruisingen te berekenen geen wijziging van de methode heeft plaatsgevonden. De Raad is het niet met DNWB eens dat er sprake is van strijd met motiveringsbeginsel of het vertrouwensbeginsel.

Conclusie "Factor van 0,83 niet toegepast in NE4R"

295. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

4.2.2.3 Aansluitdichtheid

296. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op het onderzoek naar aansluitdichtheid. De Raad clustert in deze paragraaf alle zienswijzen die hierop betrekking hebben.

Zienswijze 62 "Tegenstrijdige zienswijzen bij conclusies aansluitdichtheid"

297. DNWB en RENDO merken op verheugd te zijn dat de Raad aansluitdichtheid als ORV heeft aangemerkt.
298. Liander acht de onderbouwing van de kwantitatieve uitkomsten en de financiële consequenties voor de diverse netbeheerders mager. Indien de resultaten toch berekend moeten worden, dan vindt Liander dat dit met de grootste voorzichtigheid moet worden behandeld en verwerkt in de toegestane inkomsten.
299. Stedin vindt dat aansluitdichtheid slechts als ORV kan worden aangemerkt als de juistheid en betrouwbaarheid van gebruikte data, berekeningen en analyses vaststaat. Netbeheerders worden anders (mogelijk) ten onrechte met vergaande financiële gevolgen geconfronteerd. Volgens Stedin is

niet aan de door haar genoemde voorwaarden voldaan, en dus zou aansluitdichtheid niet ORV erkend moeten worden.

300. Endinet vindt dat de Raad op geforceerde wijze getracht heeft een conclusie te trekken over aansluitdichtheid als ORV. In diverse stappen van het onderzoek zijn dermate grote onzekerheden en onjuistheden geïntroduceerd dat Endinet het niet verantwoord acht om de conclusies van het onderzoek te gebruiken in de methode van regulering.

Reactie "Tegenstrijdige zienswijzen bij conclusies aansluitdichtheid"

301. De Raad heeft deze algemene zienswijzen zorgvuldig en in samenhang met de specifiekere zienswijzen bestudeerd. Mede naar aanleiding hiervan komt de Raad tot de conclusie dat het niet mogelijk is om op een betrouwbare wijze het verband tussen aansluitdichtheid en kosten vast te stellen. De Raad is het dan ook eens met de zienswijzen van Liander, Stedin en Endinet.
302. In tegenstelling tot Endinet is de Raad niet van mening dat hij op een geforceerde wijze te werk is gegaan bij het onderzoek naar aansluitdichtheid als potentiële ORV. De Raad heeft zich bij elke stap in het onderzoek afgevraagd welke inhoudelijke aanpak het meest geschikt is en wat de betrouwbaarheid van de (tussen-)uitkomsten is. Mede naar aanleiding van de ingediende zienswijzen komt de Raad tot de conclusie dat de uitgevoerde model- en regressie-analyse niet leiden tot robuuste en betrouwbare uitkomsten op basis waarvan de Raad het redelijk acht om tot een herverdeling van de gereguleerde inkomsten van elektriciteitsnetbeheerders over te gaan. De Raad licht dat op hoofdlijnen hieronder toe. Voor een nadere motivatie verwijst de Raad naar zijn reactie op de overige zienswijzen.
303. Ten aanzien van de uitgevoerde modelanalyse concludeert de Raad dat in ieder geval geen overeenstemming tussen de netbeheerders was en is over enkele cruciale aannames en uitgangspunten van deze modelanalyse. Ook kunnen deze aannames niet op basis van feiten worden ingevuld. De Raad acht het wel nodig dat aannames en uitgangspunten ofwel breed gedragen zijn ofwel op basis van feiten zijn vast te stellen. Ten aanzien van de uitgevoerde regressie-analyse, op basis waarvan aansluitdichtheid in het eerste ontwerpbesluit als ORV is aangemerkt, merkt de Energiekamer op dat sprake is van een analyse met slechts negen netbeheerders waarbij twee kleine netbeheerders (ONS en NRE) ook nog eens een grote impact op de uitkomsten hebben. De gevonden regressielijn is dan ook niet robuust in geval van eventuele meetfouten of fluctuaties. Daarbij merkt de Raad op dat deze twee netbeheerders ook nog eens zijn of worden overgenomen door grotere netbeheerders (respectievelijk Stedin en Liander) met als gevolg dat het aantal netbeheerders voor de regressie-analyse afneemt tot zeven. Door deze afname van het aantal datapunten is de uitgevoerde analyse tevens niet robuust over de tijd. De Raad acht het niet verantwoord om enkel op basis hiervan aansluitdichtheid als ORV aan te merken.

Conclusie "Tegenstrijdige zienswijzen bij conclusies aansluitdichtheid"

304. Deze algemene zienswijzen hebben, in nauwe samenhang met de specifieke zienswijzen, geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit. De Raad merkt aansluitdichtheid niet langer als ORV aan. Deze wijziging is doorgevoerd in paragraaf 8.5.3 van het besluit.

Zienswijze 63 "Besluitvorming vierde periode dient separaat plaats te vinden"

305. Netbeheer Nederland geeft aan dat het eerste ontwerpbesluit de indruk wekt dat ook de afwikkeling van aansluitdichtheid over de vierde reguleringsperiode onderdeel van onderhavig besluit is. Netbeheer Nederland vindt het noodzakelijk dat de besluitvorming over de vierde en vijfde reguleringsperiode gescheiden wordt gehouden. De besluitvorming over aansluitdichtheid over de vierde reguleringsperiode moet volgens Netbeheer Nederland afgewikkeld worden in een separaat (wijzigings)besluit, omdat dan voorkomen wordt dat eventuele beroepsprocedures tegen het methodebesluit feitelijk betrekking hebben op de vorige periode.

Reactie "Besluitvorming vierde periode dient separaat plaats te vinden"

306. De Raad is het niet eens met deze zienswijze van Netbeheer Nederland. De Raad heeft namelijk geen bevoegdheidsgrondslag om methodebesluiten te wijzigen dan wel om separaat van methodebesluiten dergelijke besluiten te nemen. De Raad heeft zo goed als mogelijk onderhavig besluit zodanig ingedeeld dat de behandelingen van de vierde en vijfde reguleringsperiode gescheiden aan de orde komen. Netbeheerders kunnen tegen beide onderdelen separate beroepsgronden indienen. Voor de volledigheid merkt de Raad op dat de inhoudelijke keuzes ten aanzien van de vierde en vijfde reguleringsperiode niet verschillen.

Conclusie "Besluitvorming vierde periode dient separaat plaats te vinden"

307. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 64 "Formules niet consistent met reikwijdte besluit"

308. Netbeheer Nederland merkt op dat de Raad heeft aangegeven dat de toets of aansluitdichtheid in de vijfde reguleringsperiode een ORV is, zal worden gebaseerd op gegevens over het jaar 2009. Netbeheer Nederland vindt het in dat licht inconsistent dat een formule voor deze toets ontbreekt, terwijl er wel een formule voor de toets met gegevens over het jaar 2006 is opgenomen (die echter uitsluitend betekenis heeft voor de vierde reguleringsperiode).

Reactie "Formules niet consistent met reikwijdte besluit"

309. De Raad is het eens met deze zienswijze van Netbeheer Nederland. Echter, aangezien de Raad de in het eerste ontwerpbesluit gehanteerde methodiek niet langer als bruikbaar ziet en mede als gevolg daarvan aansluitdichtheid niet langer als een ORV aanmerkt, is het ook niet langer nodig om formules over de ORV-toets op basis van data over 2009 in het besluit op te nemen.

Conclusie "Formules niet consistent met reikwijdte besluit"

310. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 65 "Kabel- en lijngerelateerde kosten baseren op geregelde kosten"

311. Liander vindt dat een modelbenadering op basis van eenheidsprijzen, zoals het onderzoeksbureau D-Cision deze voorstelt, in het geheel niet tot objectieve of acceptabele uitkomsten kan leiden. Liander is het daarom met de Raad eens om de kabel- en lijngerelateerde kosten alleen op de geregelde kosten te bepalen, niet op virtuele kosten via eenheidsprijzen.

Reactie "Kabel- en lijngerelateerde kosten baseren op geregelde kosten"

312. De Raad ziet de zienswijze van Liander als ondersteuning voor zijn keuze om de uitkomsten van de modelanalyse niet te gebruiken, in het algemeen en voor eventueel vervolgonderzoek. Voor een

uitgebreide reactie op deze zienswijze verwijst de Energiekamer naar zijn reactie op een andere zienswijze (zie randnummer 350 en verder).

Conclusie "Kabel- en lijngerelateerde kosten baseren op gereguleerde kosten"

313. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 66 "Berekening kabel- en lijngerelateerde kapitaal kosten onjuist"

314. Endinet is van mening dat in het onderzoek dermate grote onzekerheden en duidelijke onjuistheden zijn geïntroduceerd, dat het niet verantwoord is om de conclusies van het onderzoek te gebruiken in de reguleringsmethode. Meer specifiek is Endinet van mening dat de regressie-analyse is gebaseerd op onjuiste data. Endinet plaatst onder andere de volgende kanttekeningen bij de regressie-analyse. Ten eerste vermoedt Endinet dat sommige netbeheerders kosten voor aansluitingen onterecht onder kabel- en lijngerelateerde kosten hebben gecategoriseerd. Ten tweede is Endinet van mening dat de post afschrijvingen te hoog wordt vastgesteld doordat onterecht een gemiddelde afschrijvingstermijn wordt gehanteerd. Ten derde vindt Endinet dat netbeheerders niet op gelijke wijze invulling geven aan de assetcategorie die de Raad beschouwt als kabel- en lijngerelateerd. Zo zou Endinet hierin geen mantelbuizen opnemen, terwijl andere netbeheerders dat wel doen.

Reactie "Berekening kabel- en lijngerelateerde kapitaalkosten onjuist"

315. De Raad heeft in zijn onderzoek telkens getracht om kosten of netkenmerken waar mogelijk op basis van feiten objectief vast te stellen. Wanneer dit niet mogelijk was, heeft de Raad getracht om op basis van redelijke aannames tot een analyse te komen. De Raad is van mening dat hij hierbij zorgvuldig te werk is gegaan. De Raad is dan ook van mening dat hij ten behoeve van de uitgevoerde regressie-analyse de kabel- en lijngerelateerde kosten zo goed als mogelijk en zo volledig mogelijk heeft bepaald met inachtneming van de kwaliteitswaarborgen die hij hanteert.

316. Over de specifieke opmerkingen van Endinet merkt de Raad op dat hij zijn analyses baseert op de regulatorische kosten zoals die volgen uit de op basis van de Regulatorische Accounting Regels opgestelde kosten van netbeheerders. Deze kosten worden door netbeheerders verstrekt met een accountantsverklaring. Vervolgens worden deze gegevens door een accountant van de Raad gecontroleerd. De Raad is van mening dat hij hiermee op zorgvuldige wijze de kosten van netbeheerders vaststelt en ziet in de zienswijze van Endinet derhalve geen aanleiding om deze kosten te wijzigen.

317. Voor de volledigheid merkt de Raad nog op dat het aantal datapunten voor de regressie-analyse en de impact van twee kleine netbeheerders ongewijzigd blijft indien hij kostengegevens naar aanleiding van de zienswijze van Endinet zou wijzigen. Ook in dat geval zijn de uitkomsten van de uitgevoerde regressie-analyse niet robuust, voor nu en voor de toekomst.

Conclusie "Berekening kabel- en lijngerelateerde kapitaalkosten onjuist"

318. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 67 "Netverliezen ten onrechte niet meegenomen"

319. DNWB en Enexis geven aan dat een lage aansluitdichtheid leidt tot een langer net en meer substations, en daarmee ook tot hogere netverliezen. DNWB en Enexis zijn het niet eens met de keuze van de Raad om netverliezen niet mee te nemen bij het onderzoek naar aansluitdichtheid,

terwijl deze kosten volgens hen daadwerkelijk te bepalen zijn. Enexis noemt een indicatie en verwijst daarnaast naar een informatieverzoek van de Energiekamer. DNWB presenteert een eigen berekening. DNWB maakt daarnaast nog bezwaar tegen de keuze van de Raad om netverliezen niet te betrekken in de analyse, omdat deze niet objectief vast te stellen zijn. Dit feit ontslaat de Raad in de ogen van DNWB niet om een zo goed mogelijke inschatting te maken. Het hanteren van de waarde "nul" voor netverliezen vindt DNWB evenzeer een arbitraire keuze die niet objectief vast te stellen is.

320. Liander merkt echter op dat naast lengte van het net ook de belasting van het net van invloed is op de netverliezen. Liander is het met de Raad eens dat netverliezen niet meegenomen moeten worden, omdat geen uniforme methode bestaat voor de berekening van de omvang van de aan netwerk lengte gerelateerde netverliezen.

Reactie "Netverliezen ten onrechte niet meegenomen"

321. De Raad ziet de zienswijze van Liander als ondersteuning van zijn keuze om de kosten van netverliezen, die specifiek aan aansluitdichtheid zijn gerelateerd, niet mee te nemen als onderdeel van de kabel- en lijngerelateerde kosten. In tegenstelling tot Enexis en DNWB is de Raad namelijk van mening dat het niet mogelijk is om de omvang van netverliezen, die specifiek aan aansluitdichtheid zijn gerelateerd, op objectieve en eenduidige wijze te bepalen. Dit komt doordat netverliezen ook afhankelijk zijn van de belasting van het net en van de netconfiguratie. In het algemeen neemt de Raad alleen ontwikkelingen mee die in redelijke mate goed in te schatten zijn. Dat is hier niet het geval. De Raad betwist dan ook de opmerking van DNWB dat hier sprake is van een arbitraire keuze.
322. Voor de volledigheid merkt de Raad nog op dat het aantal datapunten voor de regressie-analyse en de impact van twee kleine netbeheerders ongewijzigd blijft indien hij netverliezen zou meenemen. Ook in dat geval zijn de uitkomsten van de uitgevoerde regressie-analyse niet robuust, voor nu en voor de toekomst.

Conclusie "Netverliezen ten onrechte niet meegenomen"

323. Deze zienswijzen hebben niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 68 "Overige bedrijfslasten ten onrechte niet meegenomen"

324. DNWB en Enexis merken op dat een lage aansluitdichtheid leidt tot een langer net, en daarmee ook tot hogere onderhouds- en storingskosten. DNWB en Enexis vinden dat deze kosten meegenomen moeten worden in de bepaling van het effect van aansluitdichtheid. Enexis merkt daarbij op dat een vast percentage van de aanschafwaarde kan worden gehanteerd.
325. Endinet is van mening dat het onderzoek naar aansluitdichtheid niet compleet is, omdat een essentieel deel van de kosten (zijnde de kabel- en leidinggerelateerde operationele kosten) buiten beschouwing is gelaten. Door alleen kapitaalkosten te beschouwen wordt ten onrechte genegeerd dat Endinet geen 20 kV- en 110 kV-netten heeft. Endinet merkt op dat zij via de inkoop van transportcapaciteit bij de bovenliggende netbeheerder echter wel betaalt voor deze netten. Voor de bovenliggende netbeheerder tellen de kosten voor deze netten wel mee in de analyse van het kosteneffect van aansluitdichtheid (want kapitaalkosten), voor Endinet als afnemer niet (want operationele kosten). Endinet vindt de vergelijking van netbeheerders daarom niet redelijk en billijk.

326. Volgens Liander zijn de huidige administraties van netbeheerders niet ingericht om leidinggerelateerde operationele kosten objectief te kunnen onderscheiden van de andere operationele kosten. Ook het gebruik van een percentage vindt Liander evenmin objectief vast te stellen. Liander deelt daarmee het standpunt van de Raad.

Reactie "Overige bedrijfslasten ten onrechte niet meegenomen"

327. De Raad is van mening dat hij ten behoeve van de uitgevoerde regressie-analyse de kabel- en lijngerelateerde kosten zo goed als mogelijk en zo volledig mogelijk heeft bepaald met inachtneming van de kwaliteitswaarborgen die hij hanteert. De Energiekamer ziet de zienswijze van Liander als ondersteuning van zijn keuze om overige bedrijfskosten daarom niet mee te nemen.
328. De Raad acht het niet realistisch om een vast percentage van de aanschafwaarde van activa te hanteren als schatting voor de overige bedrijfskosten, omdat de administraties van netbeheerders niet voorzien in specifiek aan aansluitdichtheid gerelateerde bedrijfskosten. De precieze bepaling van het percentage is niet eenduidig te maken, en zal daarom altijd leiden tot discussies tussen netbeheerders onderling en tussen netbeheerders en de Raad. De Raad acht het daarom niet mogelijk om voor overige bedrijfskosten een goede inschatting te maken.
329. Voor de volledigheid merkt de Raad nog op dat het aantal datapunten voor de regressie-analyse en de impact van twee kleine netbeheerders ongewijzigd blijft indien hij netverliezen zou meenemen. Ook in dat geval zijn de uitkomsten van de uitgevoerde regressie-analyse niet robuust, voor nu en voor de toekomst.

Conclusie "Overige bedrijfslasten ten onrechte niet meegenomen"

330. Deze zienswijzen hebben niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 69 "Kapitaalkosten van bepaalde activa ten onrechte niet meegenomen"

331. DNWB en Enexis merken op dat een lage aansluitdichtheid leidt tot een langer net, en daarmee tot meer stations, transformatoren en schakelvelden per aansluiting. Beide netbeheerders vinden dat de kapitaalkosten van deze activa ten onrechte niet zijn meegenomen in het onderzoek naar aansluitdichtheid.
332. Liander merkt op dat het aantal stations gerelateerd zou kunnen zijn aan aansluitdichtheid, maar dat daarnaast ook een relatie bestaat met de (historische) managementbeslissingen ten aanzien van de configuratie van het net. Liander deelt dan ook het standpunt van de Raad om dergelijke activa niet mee te nemen.

Reactie "Kapitaalkosten van bepaalde activa ten onrechte niet meegenomen"

333. De Raad ziet de zienswijze van Liander als ondersteuning van zijn beslissing om de kosten van bepaalde activa niet mee te nemen bij de berekening van de kabel- en lijngerelateerde kosten. De Raad is van mening dat de kosten van een afzonderlijke netbeheerder een resultante zijn van kenmerken van zijn verzorgingsgebied en van (historische) beslissingen van het management van de netbeheerder. Het is niet mogelijk om deze aspecten van elkaar te scheiden. Daar komt bij dat niet eenduidig vaststaat dat de kosten van stations, transformatoren en schakelvelden alleen bij een lage aansluitdichtheid toenemen. Indien sprake is van een hoge(re) aansluitdichtheid zou ook

sprake kunnen zijn van hogere kosten, omdat bijvoorbeeld de grond voor stations duurder is en omdat andere typen transformatoren en schakelvelden nodig zijn.

334. Voor de volledigheid merkt de Raad nog op dat het aantal datapunten voor de regressie-analyse en de impact van twee kleine netbeheerders ongewijzigd blijft indien hij netverliezen zou meenemen. Ook in dat geval zijn de uitkomsten van de uitgevoerde regressie-analyse niet robuust, voor nu en voor de toekomst.

Conclusie "Kapitaalkosten van bepaalde activa ten onrechte niet meegenomen"

335. Deze zienswijzen hebben niet tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit geleid.

Zienswijze 70 "Juistheid en volledigheid van gegevens niet vastgesteld"

336. Liander, Stedin en Endinet geven aan dat de juistheid en volledigheid van de gebruikte gegevens niet is vastgesteld. Zij verwijzen hierbij naar de opmerking van de Raad dat niet aannemelijk is dat de technische data niet bruikbaar zijn voor het onderzoek. Liander en Endinet vinden deze formulering dusdanig ruim dat de juistheid en volledigheid van gegevens zelfs betwijfeld mag worden. Endinet merkt in dit verband op dat het onzorgvuldig is dat bij enkele netbeheerders bepaalde 'tests of control' niet zijn uitgevoerd. Beide netbeheerders vinden het voorbarig dat de Raad met deze ruime formulering suggereert dat eventuele onzuiverheden in de gegevens geen consequenties op de uitkomsten hebben. Liander en Endinet verzoeken daarom om gevoeligheidsanalyses.

Reactie "Juistheid en volledigheid van gegevens niet vastgesteld"

337. De Raad is het niet eens met de zienswijze van Liander, Stedin en Endinet dat de juistheid en volledigheid van de gegevens betwijfeld mag worden. Het klopt dat in accountanttechnische zin de juistheid en volledigheid van gegevens niet is vastgesteld. Op voorhand was ook duidelijk dat dit niet mogelijk zou zijn, omdat accountants geen (goedkeurende) verklaringen kunnen afgeven bij fysieke gegevens (aantallen aansluitingen, aantal kilometer net etc.). Tijdens het onderzoek van The Brattle Group (gepubliceerd in 2006) bleek al dat accountants geen verklaringen konden afgeven. Om die reden heeft de Raad besloten om bij de uitvoering van het vervolgonderzoek naar aansluitdichtheid over te gaan tot het valideren van (fysieke) data door accountants rapporten van feitelijke bevindingen op te laten stellen. Op deze wijze hebben de accountants een beschrijving kunnen geven van de wijze waarop de fysieke data geregistreerd worden en hoe de kwaliteitswaarborging van deze registratiesystemen door afzonderlijke netbeheerders is verzorgd. De Raad heeft zich bij dit traject laten bijstaan door accountantsbureau Mazars. Uit de rapportages van Mazars blijkt dat niet is vastgesteld dat de verkregen data niet bruikbaar zijn. Het klopt dat hier sprake is van een negatieve formulering. Desalniettemin acht de Raad de kwaliteitswaarborging bij netbeheerders dusdanig dat de verkregen data voldoende goed is voor de uitvoering van het onderzoek naar aansluitdichtheid.

Conclusie "Juistheid en volledigheid van gegevens niet vastgesteld"

338. Deze zienswijzen hebben niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 71 "Keuze definitie oppervlakte ondeugdelijk gemotiveerd"

339. Liander vindt dat de keuze van de Raad om de 'medium surface definition' te gebruiken in de regressie-analyse niet zorgvuldig is onderzocht en niet deugdelijk is gemotiveerd. Dit is des te meer van belang omdat de keuze van de Raad afwijkt van het standpunt dat eerder is ingenomen in een

bijeenkomst van de klankbordgroep. Liander wijst erop dat de gekozen formulering de suggestie wekt dat de voorkeur van de meeste netbeheerders de keuze van de Raad heeft bepaald. Dit mag volgens Liander nimmer het uitgangspunt zijn, omdat voorkeuren gedreven worden door financiële belangen. Tot slot vindt Liander het niet transparant dat de uitkomsten van de analyses voor de andere definities van de oppervlakte (in casu 'small' en 'large') niet zijn gedeeld.

340. Liander vindt dat de gebruikte definitie voor de relevante oppervlakte onjuist is berekend en niet aansluit op de praktijk. Zo zou de categorie 'buitenwater' ook meegenomen moeten worden, aangezien er ook kabels in de Waddenzee en de Schelde liggen. In meer algemene zin merkt Liander op dat het uitsluiten van specifieke bodemtypes niet terecht is: indien en voor zover in een bepaald bodemtype geen kabels of lijnen liggen, wil dat niet zeggen dat er geen effecten op de (lengte van de) infrastructuur zijn. Tot slot vindt Liander het inconsistent en onzorgvuldig dat de Raad bij de regressie-analyse gebruikt maakt van de oppervlakte van de relevante bodemtypes bij MS.

Reactie "Keuze definitie oppervlakte ondeugdelijk gemotiveerd"

341. De Raad is van mening dat hij de keuze voor het gebruik van 'medium surface definition' wel degelijk op zorgvuldige wijze heeft gemaakt. Om een keuze te maken voor definitie van verzorgingsgebied heeft de Raad netbeheerders gevraagd wat volgens hen de juiste definitie is om te hanteren bij zijn onderzoek naar aansluitdichtheid. Hierbij is leidend geweest wat volgens netbeheerders de definitie is waarbij de meegewogen gebieden het beste de hoogte van de kabel- en lijnengerelateerde kosten verklaren. Op basis van zijn consultatie en de reacties daarop is de Raad van oordeel dat de 'medium surface definition' een juiste definitie is voor het onderzoek dat hij heeft uitgevoerd. De Raad heeft in zijn keuze voor 'medium surface definition' de mening van Liander meegewogen.
342. De Raad heeft er bewust voor gekozen om niet voor alle verschillende definities de data met netbeheerders te delen. Hiermee heeft de Raad voorkomen dat het voor netbeheerders mogelijk was om reacties in de consultatie te laten beïnvloeden door hun eigen financiële belangen. Als gevolg hiervan is de Raad in staat geweest om op basis van uitgangspunten een breed gedragen keuze te maken voor de definitie van oppervlaktegebied. Nu de Raad een goede keuze heeft kunnen maken voor de definitie van verzorgingsgebied ziet hij geen aanleiding om gegevens van niet relevante definities met netbeheerders te delen.
343. Voor de volledigheid merkt de Raad nog op dat het aantal datapunten voor de regressie-analyse en de impact van twee kleine netbeheerders ongewijzigd blijft indien een andere definitie voor verzorgingsgebied zou hanteren. Ook in dat geval zijn de uitkomsten van de uitgevoerde regressie-analyse niet robuust, voor nu en voor de toekomst.

Conclusie "Keuze definitie oppervlakte ondeugdelijk gemotiveerd"

344. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 73 "Uitgevoerde regressie-analyse te mager als onderbouwing"

345. Liander, Stedin en Endinet hebben een zienswijze ingediend bij de uitgevoerde regressie-analyse. Liander merkt hierover op dat de relatie tussen relevante kosten en aansluitdichtheid weliswaar significant is, maar niet robuust. Dit zou blijken uit de analyse indien netbeheerders die tot dezelfde groep (gaan) behoren (zoals Stedin en ONS enerzijds en Liander en Endinet anderzijds) als één

geheel worden meegenomen. Daarnaast geven de verschillen in resultaten bij de verschillende definities van het relevante oppervlaktegebied evenmin vertrouwen in de robuustheid van de uitkomsten.

346. Stedin geeft aan dat het gebruikte regressiemodel niet kan dienen ter onderbouwing om aansluitdichtheid als ORV aan te merken. Dit blijkt volgens Stedin uit het evaluatierapport van het regressiemodel door de Technische Universiteit Delft (hierna: TU Delft). De TU Delft plaatst onder meer de drie volgende kanttekeningen. Ten eerste is sprake van een zeer klein aantal datapunten (negen voor 2006; acht voor 2009). Hierdoor kan niet worden aangetoond dat is voldaan aan een aantal belangrijke regressievoorwaarden. Ten tweede is de invloed van twee individuele netbeheerders op de uitkomsten van de regressie onaanvaardbaar groot. Zonder deze twee netbeheerders zou er geen sprake zijn van een significant verband tussen kapitaalkosten en aansluitdichtheid. Ten derde zou het beter zijn om netbeheerders in de regressie-analyse een gewicht afhankelijk van hun aantal aansluitingen toe te kennen, in plaats van een gelijk gewicht.
347. Ook Endinet is kritisch ten aanzien van de uitgevoerde regressie-analyse. Endinet merkt op dat deze analyse kwalitatief onvoldoende is voor het trekken van statistisch correcte conclusies. Dit blijkt volgens Endinet uit het evaluatierapport van de uitgevoerde regressie-analyse door het Laboratory for Industrial Mathematics van de Technische Universiteit van Eindhoven (hierna: LIME). LIME merkt op dat het kleine aantal datapunten geen probleem hoeft te zijn, mits de juiste diagnostische toetsen zijn uitgevoerd. Dit laatste is volgens LIME echter niet het geval: een regressiemodel kan nooit een causaal verband valideren. Daarnaast vertoont het regressiemodel volgens LIME ernstige tekortkomingen vanwege de combinatie tussen de uitzonderlijke positie van twee netbeheerders in combinatie met het geringe aantal datapunten. Dit deel van de zienswijze van Endinet komt daarmee overeen met die van Stedin.

Reactie "Uitgevoerde regressie-analyse te mager als onderbouwing"

348. De Raad is het eens met de zienswijzen van Liander, Stedin en Endinet. Mede naar aanleiding van deze zienswijzen heeft de Raad de zelf uitgevoerde regressie-analyse nader bestudeerd. De Raad concludeert dat deze analyse niet tot voldoende robuuste uitkomsten leidt om, enkel en alleen op basis van deze analyse, aansluitdichtheid als ORV aan te merken. De Raad acht dit niet verantwoord, omdat sprake is van een analyse met slechts negen netbeheerders waarbij twee kleine netbeheerders (ONS en NRE) ook nog eens een grote impact op de uitkomsten hebben. De gevonden regressielijn is dan ook niet robuust in geval van eventuele meetfouten. Daarbij merkt de Raad op dat deze twee netbeheerders ook nog eens zijn of worden overgenomen door grotere netbeheerders (respectievelijk Stedin en Liander) met als gevolg dat het aantal netbeheerders voor de regressie-analyse afneemt tot zeven. Hierdoor is de in het eerste ontwerpbesluit voorgestelde methodiek ook niet robuust over de tijd.

Conclusie "Uitgevoerde regressie-analyse te mager als onderbouwing"

349. Deze zienswijzen hebben geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit. De Raad merkt aansluitdichtheid niet langer als ORV aan. Deze wijziging is doorgevoerd in paragraaf 8.5.3 van het besluit.

Zienswijze 74 “Modelanalyse niet bruikbaar voor conclusies”

350. Liander plaatst een kanttekening bij de modelanalyse van Frontier Economics en Consentec. Deze onderzoekers construeren een netwerk(lengte) per postcodegebied, en vergelijken vervolgens de totale netwerk lengtes van de netbeheerders. Uit analyses van Liander blijkt dat de berekende lengtes per postcodegebied substantieel verschillen van de werkelijke lengtes, zowel in positieve als negatieve zin. Volgens Liander komt dit door de simplistische veronderstelling van de onderzoekers dat de aansluitingen gelijk verspreid zijn over het relevante deel van het postcodegebied.

Reactie “Modelanalyse niet bruikbaar voor conclusies”

351. De Raad is het eens met de zienswijze van Liander. Mede naar aanleiding van de ingediende zienswijzen heeft de Raad de door Consentec uitgevoerde modelanalyse en de discussies over deze modelanalyse tijdens de bijeenkomsten van de klankbordgroep aansluitdichtheid nader bestudeerd. De Energiekamer concludeert dat tussen de netbeheerders geen overeenstemming bestaat over cruciale aspecten (aannames/uitgangspunten) van de uitgevoerde modelanalyse, zoals in ieder geval over: de aanname dat aansluitingen gelijk verspreid zijn over elk viercijferig postcodegebied van het verzorgingsgebied, de uit Oostenrijk overgenomen relatie tussen het aantal aansluitingen en de netlengte in kilometers, de relatieve verhouding tussen de eenheidskosten in dicht- en dunbevolkt gebied en welke kostenposten beïnvloed worden door aansluitdichtheid. Aangezien genoemde relaties niet op basis van feiten zijn vast te stellen, acht de Raad consensus onder netbeheerders wel nodig om tot een goed besluit te komen. De Raad acht een vervolg op de uitkomsten van de reeds uitgevoerde modelanalyse daarom niet zinvol en wenselijk.

Conclusie “Modelanalyse niet bruikbaar voor conclusies”

352. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit. Wel heeft de Raad in paragraaf 8.5.3 nader toegelicht waarom hij de uitgevoerde modelanalyse geen goede basis vindt voor conclusies en voor vervolgonderzoek.

Zienswijze 75 “Onterecht geen rekening gehouden met het capaciteitsstarief”

353. Liander en Endinet gaan in hun zienswijzen in op het effect van het capaciteitsstarief op de uitgevoerde analyse. Liander merkt op dat met de invoering van het capaciteitsstarief meer recht gedaan wordt aan het kostenveroorzakingsprincipe, hetgeen een significant effect op de regressie-uitkomsten kan hebben. Liander mist deze analyse in het besluit.
354. Endinet merkt op dat via het capaciteitsstarief, resulterend in een hogere samengestelde output, al rekening wordt gehouden met dikkere kabels die nodig zijn om aan een hoge capaciteitsvraag te voldoen. Deze dikkere kabels leiden tot hogere kabel- en lijngerelateerde kosten, waardoor de regressie-uitkomsten worden beïnvloed. Door aansluitdichtheid als ORV aan te merken introduceert de Raad een dubbele vergoeding voor deze dikkere kabels, aldus Endinet.

Reactie “Onterecht geen rekening gehouden met het capaciteitsstarief”

355. De Raad is het met Liander en Endinet eens dat overgang naar capaciteitsstarief een relevant gegeven is dat mogelijk meegewogen zou moeten worden in een analyse van kosten per output en aansluitdichtheid. De Raad heeft echter op basis van andere zienswijzen besloten om aansluitdichtheid niet langer als ORV aan te merken. De Raad acht het dan ook niet meer relevant om deze zienswijzen inhoudelijk te behandelen.

Conclusie "Onterecht geen rekening gehouden met het capaciteitsstarief"

356. Deze zienswijzen hebben niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 76 "Bij vaststelling ORV dienen begininkomsten te worden aangepast"

357. DNWB merkt in haar zienswijze op dat de financiële verrekening van het erkennen van aansluitdichtheid als ORV bij voorkeur plaatsvindt via een correctie van de begin- als eindinkomsten (in plaats van alleen een correctie van de eindinkomsten).

Reactie "Bij vaststelling ORV dienen begininkomsten te worden aangepast"

358. De Raad is het niet eens met de zienswijze van DNWB. De Raad merkt op dat de reguleringsmethodiek erop gericht is om aan het einde van de reguleringsperiode de efficiënte kosten van een netbeheerder te vergoeden in de gereguleerde tarieven. Hierbij is sprake van een geleidelijke verandering van het initiële tariefniveau naar het beoogde tariefniveau. In dit systeem zou het niet passen om voor één onderdeel van de efficiënte kosten een uitzondering te maken op de generieke werkwijze. Bovendien beschikt de Raad niet over de bevoegdheid om een correctie op de begininkomsten toe te passen dan wel om compensatie met terugwerkende kracht plaats te laten vinden.

Conclusie "Bij vaststelling ORV dienen begininkomsten te worden aangepast"

359. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 77 "Vaststelling ORV met terugwerkende kracht"

360. DNWB is van mening dat de uitkomsten van het onderzoek naar aansluitdichtheid met terugwerkende kracht vanaf de vierde reguleringsperiode zouden moeten gelden. DNWB merkt hierbij op dat het feit dat het onderzoek naar aansluitdichtheid veel tijd in beslag heeft genomen geen consequenties mag hebben voor de datum van inwerkingtreding van de financiële verrekening van erkende ORV's. DNWB verwijst hiervoor naar correspondentie van de Raad over te voortgang van het onderzoek.

Reactie "Vaststelling ORV met terugwerkende kracht"

361. De Raad merkt op dat hij aansluitdichtheid niet langer als ORV aanmerkt. Deze zienswijze is dan ook niet langer relevant voor onderhavig besluit. Overigens merkt het CBB in zijn uitspraak van 3 november 2009 inzake het methodebesluit NG3R op dat het een redelijke werkwijze is van de Raad om pas rekening te houden met ORV's vanaf het moment dat uit onderzoek is gebleken dat een factor als ORV aangemerkt dient te worden.

Conclusie "Vaststelling ORV met terugwerkende kracht"

362. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

5 Methode tot vaststelling van de *q*-factor

363. In dit hoofdstuk behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op de *q*-factor.

Zienswijze 78 "Uitbreiding methode voor *q*-factor heeft geen toegevoegde waarde"

364. Netbeheer Nederland verzoekt de Raad om af te zien van uitbreiding van de *q*-factor. Netbeheer Nederland vindt het evident dat efficiëntieprikkels en kwaliteit in samenhang beschouwd moeten worden om te komen tot een optimale invulling van de taken van de netbeheerders. Volgens Netbeheer Nederland is de *q*-factor hiervoor niet het meest geschikte instrument en heeft uitbreiding van deze reeds complexe methode geen toegevoegde waarde. Het onderwerp kwaliteitsregulering zou meegenomen moeten worden in de discussies over het gewenste toekomstige reguleringskader. Netbeheer Nederland geeft hierbij een zestal inhoudelijke overwegingen aan die hierna als afzonderlijke zienswijzen behandeld zullen worden.

365. Eén van de inhoudelijke overwegingen van Netbeheer Nederland is dat netbeheerders kwaliteit niet slechts sturen op basis van financiële prikkels, maar dat netbeheerders hun investeringsbeslissingen beoordelen op een breed spectrum (waaronder efficiëntie, kwaliteit, duurzaamheid, klantgerichtheid, imago, etc.). Daarnaast leggen andere regelingen (zoals de Netcode en de TarievenCode) een bodem onder de kwaliteit. De *q*-factor is derhalve slechts één van de onderdelen die de kwaliteit waarborgen en de gewekte suggestie dat kwaliteit alleen op basis van financiële prikkels gestuurd wordt is evident onjuist.

*Reactie "Uitbreiding methode voor *q*-factor heeft geen toegevoegde waarde"*

366. De Raad is van oordeel dat de constatering van Netbeheer Nederland dat de aanpassing van de methode tot vaststelling van de *q*-factor een uitbreiding is van een toch al complexe methode niet relevant is. Bovendien is de Raad van oordeel dat de aanpassing van de methode die de Raad heeft doorgevoerd juist de methode eenvoudiger en effectiever maakt.

367. De Raad is het eens met Netbeheer Nederland dat netbeheerders investeringsbeslissingen niet alleen sturen op basis van financiële prikkels en dat er ook andere instrumenten zijn om de kwaliteit te waarborgen. De *q*-factor is slechts één van de onderdelen die de kwaliteit waarborgen. De Raad is het niet eens met het voorstel van Netbeheer Nederland om daarom af te zien van aanpassing van de *q*-factor, omdat juist ook dit instrument één van de wettelijke instrumenten is die de Raad inzet om de kwaliteit te waarborgen. Daarnaast merkt de Raad op dat wensen over een toekomstig reguleringskader niet een zienswijze op dit eerste ontwerpbesluit betreffen.

368. De Raad is van mening dat de aanpassing van de *q*-factor, naast de andere instrumenten die de Raad inzet, ertoe leidt dat de netbeheerders geprikkeld worden om de optimale kwaliteit van de netten na te streven,

*Conclusie "Uitbreiding methode voor *q*-factor heeft geen toegevoegde waarde"*

369. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 79 "Compensatieregeling is beter instrument"

370. Twee inhoudelijke overwegingen die volgens Netbeheer Nederland meegenomen moeten worden in de discussies over het gewenste toekomstige reguleringskader betreffen de compensatieregeling. Netbeheer Nederland vindt allereerst dat de compensatieregeling een beter en doeltreffender instrument is omdat deze regeling de compensatie bij de getroffen en niet, zoals de *q*-factor, uitmiddelt over alle afnemers. Daarnaast is Netbeheerder Nederland van mening dat, omdat zowel de compensatieregeling als de waardering van de uitvalduur is gebaseerd op hetzelfde onderzoek van SEO, dit leidt tot een dubbele financiële prikkel voor de netbeheerder. Ad hoc verhoging van deze prikkel leidt tot nog grotere overprikkeling. Dat lokt geen doelmatig gedrag uit.

Reactie "Compensatieregeling is beter instrument"

371. De Raad deelt de mening van Netbeheer Nederland dat de compensatieregeling een doeltreffend instrument is, maar is het niet eens met de conclusie dat de *q*-factor daarnaast niet nodig is. Allereerst merkt de Raad op dat de prikkel niet afhangt van of de compensatie rechtstreeks terecht komt bij de getroffen afnemers of uitmiddelt over alle afnemers. In beide gevallen hangt de prikkel af van het bedrag dat de netbeheerder moet betalen, onafhankelijk van waar dat bedrag uiteindelijk terechtkomt. Juist de totale hoogte van dit bedrag is voor de compensatieregeling een stuk lager, omdat de compensatieregeling alleen geldt bij ernstige onderbrekingen van tenminste 4 uur, terwijl de *q*-factor alle onderbrekingen meeneemt.

372. De stelling dat de toepassing van zowel de compensatieregeling als de *q*-factor leidt tot een dubbele financiële prikkel is om twee redenen onjuist. Allereerst geldt, zoals hiervoor al is opgemerkt, de compensatieregeling slechts voor een (klein) deel van de onderbrekingen. Daarnaast is het financiële effect van de *q*-factor op de inkomsten van de netbeheerder niet gelijk aan de totale waardering van de stroomonderbrekingen in het gebied van de netbeheerder, maar is dit (slechts) de afwijking ten opzichte van de sectorgemiddelde waardering.

373. De Raad is aldus van mening dat de compensatieregeling een doeltreffend instrument is dat niet de overige instrumenten zoals de *q*-factor overbodig maakt, maar dat juist in samenhang met de *q*-factor en met andere instrumenten ingezet en gebruikt wordt om de kwaliteit van de netten te waarborgen.

374. De Raad wijst voorts op de uitspraak van het CBb¹⁷ waarin het CBb stelt dat de compensatieregeling en de *q*-factor twee verschillende regelingen zijn en dat de uitkeringen die een netbeheerder heeft gedaan vanwege de compensatieregeling niet in mindering gebracht hoeven te worden op de *q*-factor. Deze uitspraak ondersteunt de keuze van de Raad om beide instrumenten, de *q*-factor en de compensatieregeling, in te zetten om de kwaliteit van de netten te waarborgen.

Conclusie "Compensatieregeling is beter instrument"

375. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

¹⁷ Uitspraak van het CBb van 29 september 2008, LJN: BF8808, in het bijzonder overweging 6.2.3.

Zienswijze 80 “Hoogte van q -factor speelt geen rol bij investeringsbeslissingen”

376. De andere inhoudelijke overweging van Netbeheer Nederland betreft de suggestie die de Raad wekt in randnummer 60 van het eerste ontwerpbesluit dat de hoogte van de q -factor een rol speelt bij investeringsbeslissingen. Dit is onjuist omdat de q -factor enerzijds slechts een *historische* kwaliteit en anderzijds slechts het *verschil* in kwaliteit tussen netbeheerders weerspiegelt.

Reactie “Hoogte van q -factor speelt geen rol bij investeringsbeslissingen”

377. De Raad is het niet eens met de interpretatie van Netbeheer Nederland van randnummer 60, paragraaf 6.3 van het eerste ontwerpbesluit en heeft daarom in het definitieve besluit paragraaf 6.3 enigszins aangepast. De Raad sluit hierbij aan op de conclusie van het onderzoek dat is uitgevoerd door PWC¹⁸. PWC geeft aan dat geen enkele netbeheerder stelt dat de q -factor een (doorslaggevend) effect heeft op het investeringsbeleid, waarbij als voornaamste reden aangegeven wordt dat het niveau van de q -factor te laag is in vergelijking met de x -factor en de marginale kosten van een investering in kwaliteit niet opwegen tegen de marginale baten van een gunstigere q -factor. Dit is wat de Raad bedoelde te zeggen in randnummer 60 van het eerste ontwerpbesluit met de bewering dat de q -factor *bedrijfseconomisch* niet hoog genoeg is.

378. De reden die Netbeheer Nederland hier aandraagt voor het feit dat de hoogte van de q -factor geen rol speelt, komt niet overeen met de resultaten die PWC heeft gevonden op basis van de gesprekken met de netbeheerders over de q -factor. De Raad wil het volgende opmerken over deze twee genoemde redenen.

379. Allereerst over de historische kwaliteit. De Raad begrijpt niet waarom het feit dat de q -factor wordt gebaseerd op de historische kwaliteit van invloed is op de manier waarop de q -factor wordt meegewogen bij investeringsbeslissingen. De Raad is van mening dat netbeheerders wel degelijk de mogelijkheden hebben om de kwaliteit van hun netwerk op relatief korte termijn te beïnvloeden.

380. Wat betreft de opmerking van Netbeheer Nederland dat de q -factor bepaald wordt door het verschil in kwaliteit tussen de netbeheerders merkt de Raad het volgende op. De Raad is het eens met Netbeheer Nederland dat de *absolute* hoogte van de q -factor niet relevant is voor de werking van het instrument als prikkel om de kwaliteit van het netwerk te optimaliseren. Dat is ook de reden dat de Raad voor de q -factor gekozen heeft voor zero-sum (de vergelijking van de waardering van de netbeheerder met het sectorgemiddelde) en niet voor het baseren van de q -factor op de totale waardering van de prestatie van de netbeheerders, zoals de Raad ook heeft toegelicht in paragraaf 9.5 van het eerste ontwerpbesluit. Wat wel relevant is voor de prikkel, is de *marginale* werking van de q -factor: hoeveel kan een netbeheerder extra ontvangen wanneer de netbeheerder de kwaliteit verbetert? De Raad heeft deze marginale werking van de q -factor beter laten aansluiten bij de waardering van de afnemer voor een verbetering van kwaliteit en daarmee is de Raad van mening dat deze wijziging de prikkel voor het leveren van optimale kwaliteit verbetert.

¹⁸ PricewaterhouseCoopers Advisory N.V., 2009, Investerings in energienetwerken onder druk? Een beoordeling van het regulingskader, Amsterdam.

Conclusie "Hoogte van q-factor speelt geen rol bij investeringsbeslissingen"

381. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit, de Raad heeft in paragraaf 6.3 een opmerking toegevoegd over de interpretatie van de uitkomsten van het investeringsonderzoek.

Zienswijze 81 "Niet de q-factor, maar de waardering van de uitvalduur is belangrijkste onderdeel"

382. Een volgende inhoudelijke overweging van Netbeheer Nederland is dat niet de *q*-factor, maar de onderliggende waardering van uitvalduur (voorheen gemiddeld circa 22 eurocent per minuut per afnemer) een indicatie geeft van de lange termijn financiële effecten. De waardering van uitvalduur is dan ook hét onderdeel uit de *q*-factorregulering dat meegewogen wordt bij (investerings)beslissingen.

Reactie "Niet de q-factor, maar de waardering van de uitvalduur is belangrijkste onderdeel"

383. De Raad is het eens met Netbeheer Nederland dat de onderliggende waardering van onderbrekingen een belangrijk onderdeel is van de *q*-factor. Dat is ook de reden dat de Raad juist op dit punt heeft onderzocht of de methode nog voldoende aansloot bij de waardering van afnemers. Aan de ene kant heeft dit geleid tot een update van de waarderingsfunctie op basis van ontwikkelingen tot en met 2009. Aan de andere kant heeft dit ook geleid tot een onderscheid tussen frequentie en duur van onderbrekingen. Dit onderscheid heeft de Raad niet gemaakt met als doel om de methode complexer te maken. De Raad heeft dit onderscheid gemaakt om de waardering meer te laten aansluiten bij de waardering van afnemers. Uit het onderzoek van SEO¹⁹ blijkt dat afnemers frequentie en duur van onderbrekingen verschillend waarderen. De Raad vindt het daarom niet redelijk om frequentie en duur samen te voegen tot een indicator die minder goed de waardering van afnemers weerspiegelt.
384. De Raad is het niet eens met Netbeheer Nederland wanneer Netbeheer Nederland stelt dat dit de methode (veel) complexer maakt. Het (enige) verschil is dat netbeheerders nu niet meer moeten rekenen met een waardering per minuut uitvalduur per afnemer (voorheen 22 eurocent). Netbeheerders moeten nu, bij investeringsbeslissingen, berekenen wat het huidige niveau van onderbrekingsfrequentie en onderbrekingsduur is en wat een bepaalde investering aan deze twee indicatoren zal veranderen. Vervolgens kan de waardering van het huidige niveau en van dit nieuwe niveau berekend worden en kan dus bepaald worden wat het effect is van de investering op de waardering van de afnemers voor het kwaliteitsniveau. De Raad kan zich niet voorstellen dat deze kleine wijziging in de manier waarop gerekend moet worden aan de waardering van onderbrekingen de (naar de Raad aanneemt) veel complexere investeringsbeslissingen beïnvloedt.

Conclusie "Niet de q-factor, maar de waardering van de uitvalduur is belangrijkste onderdeel"

385. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

¹⁹ SEO Economisch Onderzoek, 2004, Op prijs gesteld, maar ook op kwaliteit, Amsterdam (hierna: SEO 2004), en de update van dit onderzoek in 2009: SEO Economisch Onderzoek, 2009, Waardering van stroomstoringen, Amsterdam (hierna: SEO 2009). Zie voor beide onderzoeken www.energiekamer.nl

Zienschwizje 82 "Door vele wijzigingen in methode heeft q-factor weinig impact"

386. Tot slot geeft Netbeheer Nederland de inhoudelijke overweging dat de invulling van de q -factor sinds de invoering telkens ingrijpend is veranderd. Een netbeheerder kan geen lange termijn beslissingen baseren op een instabiele reguleringsmethodiek. Dat is mede de reden dat de q -factor weinig impact heeft.

Reactie "Door vele wijzigingen in methode heeft q-factor weinig impact"

387. De Raad is het eens met Netbeheer Nederland dat de Raad zoveel mogelijk moet streven naar een stabiele reguleringsystematiek. De Raad is het niet eens met Netbeheer Nederland dat de invulling van de q -factor steeds ingrijpend veranderd is. De Raad is van oordeel dat de basis van de invulling van de q -factor niet gewijzigd is en dat aangebrachte wijzigingen steeds verbeteringen zijn geweest. Er is dus geen sprake van een instabiele reguleringsmethodiek.

Conclusie "Door vele wijzigingen in methode heeft q-factor weinig impact"

388. De zienschwizje heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienschwizje 83 "Uitkomsten van methode wanneer uitbreiding met CAIDI en SAIFI niet had plaatsgevonden"

389. Netbeheer Nederland vraagt de Raad om, indien en voor zover de Raad de uitbreiding van de kwaliteitsregulering toch doorzet, aan te geven wat de uitkomsten van de methode zouden zijn geweest indien de uitbreiding met CAIDI en SAIFI niet zou hebben plaatsgevonden, alsmede om aan te geven waarom de uitkomsten plausibel en redelijk zijn. Alleen dan kan de meerwaarde van de nieuwe methode worden aangetoond. Liander voegt hier aan toe dat zij dit graag wil weten omdat de uitkomsten van de q -factor sterk afwijken van de uitkomsten van de methode uit de vierde reguleringsperiode, wat Liander illustreert aan de hand van een aantal voorbeelden. Zo geeft Liander aan dat indien de berekende kwaliteitsprestaties voor de vijfde reguleringsperiode in euro's per minuut uitvalduur per aangesloten worden uitgedrukt (zoals in de oude methode gebruikelijk was), dit resulteert in een waardering tussen -0,26 euro en 1,27 euro. In de vorige reguleringsperiode was dit circa 0,22 euro. Daarnaast is er een netbeheerder met een gemiddelde uitvalduur die 2 minuten lager is dan het landelijke gemiddelde (in minuten) terwijl deze toch een korting krijgt. Voor zulke grote financiële effecten acht Liander een plausibele onderbouwing noodzakelijk.

Reactie "Uitkomsten van methode wanneer uitbreiding met CAIDI en SAIFI niet had plaatsgevonden"

390. De Raad licht allereerst toe waarom hij gekozen heeft voor een waardering op basis van de twee indicatoren CAIDI en SAIFI in plaats van op basis van de samengestelde indicator SAIDI. Op basis van SEO 2004 blijkt dat afnemers de frequentie en de duur van een onderbreking apart waarderen. De Raad wil bij de bepaling van de kwaliteitsprestatie van de netbeheerders zo goed mogelijk aansluiten bij de waardering van afnemers. Daarom heeft de Raad er voor gekozen om de waardering niet meer te baseren op de samengestelde indicator, maar op de twee indicatoren. Door afnemerorganisaties is in de klankbordgroep van 10 juni 2010 bevestigd dat meer recht wordt gedaan aan de waardering van afnemers wanneer apart wordt gekeken naar de frequentie en de duur van een onderbreking.

391. De Raad acht het niet zinnig om aan te geven wat de uitkomsten zouden zijn geweest indien de opsplitsing naar CAIDI en SAIFI niet zou hebben plaatsgevonden. De Raad zal wel ingaan op de

voorbeelden die Liander noemt omdat dit een goede illustratie biedt van de effecten die de Raad met de wijziging in de methode wil bereiken. In de vorige reguleringsperiode werd een gemiddelde waardering per SAIDI gebruikt, dus per minuut uitvalduur. De hoogte hiervan was inderdaad circa 0,22 euro en deze hoogte was voor iedere netbeheerder gelijk. Nu de Raad kiest voor het onderscheid tussen SAIFI en CAIDI en de kwaliteitsprestatie toch –ter vergelijking- wordt teruggerekend naar een bedrag per minuut uitvalduur, zal dit bedrag per netbeheerder verschillend zijn. Het is namelijk voorstelbaar dat twee netbeheerders een gelijke SAIDI hebben, maar een verschillende onderliggende SAIFI en CAIDI. In dat geval zal de waardering van de afnemers voor het geleverde kwaliteitsniveau (sterk) verschillen, de netbeheerder met een hogere SAIFI zal een lagere waardering hebben, ook al heeft de andere netbeheerder een hogere CAIDI. Wanneer deze waardering vervolgens wordt omgerekend naar de waardering per SAIDI voor deze twee netbeheerders, zal dit bedrag niet gelijk zijn voor deze twee netbeheerders. Dit verschil in waardering vindt de Raad een verbetering van de methode omdat hiermee beter wordt aangesloten bij de waardering van afnemers dan in de vorige reguleringsperiode waarbij dit onderscheid niet werd gemaakt.

392. Het tweede voorbeeld van Liander illustreert hetzelfde effect. Omdat de nieuwe methode de netbeheerders niet meer onderling vergelijkt op basis van de SAIDI, maar op basis van de gemiddelde waardering van de afnemers, kan het zijn dat een netbeheerder een lagere SAIDI heeft dan het gemiddelde van de sector, maar toch een korting krijgt. Dit is dan het gevolg van het feit dat deze netbeheerder gemiddeld een lagere waardering van de afnemers heeft als gevolg van een lagere combinatie van SAIFI en CAIDI. De Raad is van oordeel dat het in dat geval redelijk is dat deze netbeheerder een korting opgelegd krijgt.

Conclusie "Uitkomsten van methode wanneer uitbreiding met CAIDI en SAIFI niet had plaatsgevonden"

393. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 84 "Afschaffing van correctie voor onderliggende netbeheerders is onjuist"

394. Netbeheer Nederland is van mening dat de (juridische) structuur van verzorgingsgebieden geen invloed mag hebben op de kwaliteitsmeting. Daarom is in de vierde reguleringsperiode de correctie voor onderbrekingen bij onderliggende netbeheerders ingevoerd. Hierdoor werden de uitkomsten van de kwaliteitsmeting onafhankelijk van de wijze waarop het netbeheerder in een regio was georganiseerd. Daarnaast werd het landelijk gemiddelde bepaald zonder dubbeltellingen. Het was niet de bedoeling bij deze correctie om onderliggende netbeheerders te bestraffen voor onderbrekingen die hij niet veroorzaakt heeft, en zo werkte de correctie ook niet. Doordat de Raad de correctie wil afschaffen, keert de vroegere fout weer terug in de uitkomsten. Indien bijvoorbeeld de onderliggende netbeheerders RENDO, Cogas en Endinet toegevoegd zouden worden aan hun bovenliggende netbeheerder, wijzigen de landelijk gemiddelden en wijzigen de uitkomsten van de netbeheerders in andere regio's. Dat is een perverse consequentie.
395. DNWB voegt hier nog aan toe dat de Raad deze wijziging ondeugdelijk heeft gemotiveerd en dat de kwaliteitsprestatie van DNWB, de enige netbeheerder in Nederland die geen onder- of bovenliggende netbeheerders kent, door de afschaffing van de correctie per definitie ongunstiger zal uitvallen.

396. Liander voegt hier nog aan toe dat de Raad dit perverse resultaat ook uit haar berekeningsmodel had kunnen afleiden omdat het totaal van de berekende kwaliteitsprestaties ongelijk is aan nul euro (wat het wel zou moeten zijn bij zero-sum-beginsel).

Reactie "Afschaffing van correctie voor onderliggende netbeheerders is onjuist"

397. Naar aanleiding van de zienswijze van Netbeheer Nederland heeft in de klankbordgroep van 10 juni 2010 nader overleg met de sector plaatsgevonden over de correctie voor onderliggende netbeheerders. De uitkomst van dit overleg was dat de Raad op 9 juli 2010 per e-mail een voorstel naar de netbeheerders heeft gestuurd voor het corrigeren voor onderliggende netbeheerders. De benodigde data voor het corrigeren voor onderliggende netbeheerders was reeds op 18 juni 2010 uitgevraagd bij de netbeheerders middels een informatieverzoek ('Boven- en onderliggende netbeheerders t.b.v. Q-Factor 5e Reguleringsperiode'). Aangezien de door de netbeheerders opgeleverde data onderling inconsistent was, heeft de Raad op 9 juli 2010 een extra data-uitvraag naar de netbeheerders gestuurd ("Aanvullende vragen Boven- en onderliggende netbeheerders") met het verzoek onderling inconsistente gegevens af te stemmen en gecorrigeerde gegevens aan te leveren. Uit de reactie van Endinet (e-mail van 16 juli 2010) bleek dat aan de voorwaarde dat een fusie geen gevolgen heeft voor de kwaliteitsprestatie van andere netbeheerders niet werd voldaan. De Raad heeft daarop op 22 juli 2010 de door hem gekozen oplossing voor de correctie verstuurd aan de netbeheerders. Op de door de Raad gekozen oplossing zijn twee inhoudelijke reactie gekomen, van Liander (e-mail 26 juli 2010) en RENDO (e-mail 27 juli 2010), waaruit bleek dat door de gekozen oplossing een fusie nog wel enig effect kan hebben op andere, niet bij de fusie betrokken netbeheerders.
398. De Raad is van oordeel dat het niet wenselijk is dat een verandering in de structuur van de verzorgingsgebieden een invloed heeft op de kwaliteitsmeting of kwaliteitsprestatie van andere netbeheerders. Daarbij is de Raad van oordeel dat, om de kwaliteitsprestatie van netbeheerders onderling vergelijkbaar te maken, het noodzakelijk is een correctie aan te brengen voor onder- en bovenliggende afnemers. Immers, zonder een dergelijke correctie wordt zowel de kwaliteitsprestatie van de onderliggende als bovenliggende netbeheerder overschat door dubbelstellingen in het totaal aantal LS-afnemers die getroffen kunnen worden door een storing in het MS-netvlak. De Raad kiest hierbij voor een vergelijkbare correctie als die toegepast is in de vierde reguleringsperiode, waarbij de correctie voor de vijfde reguleringsperiode is gebaseerd op een zero-sum in de kwaliteitsmeting SAIFI voor het MS-netvlak. De Raad rekent, op basis van een analyse die ook gebruikt is in de vierde reguleringsperiode, 5% van de correctie toe aan de onderliggende netbeheerder en 95% aan de bovenliggende netbeheerder.
399. Met de door de Raad gekozen correctie worden zowel de kwaliteitsprestatie van een netbeheerder met boven- of onderliggende netbeheerders als een netbeheerder zonder boven- of onderliggende netbeheerders correct berekend. Het door DNWB geschetste nadeel is hiermee naar het oordeel van de Raad verdwenen.
400. De Raad is van oordeel dat de som van de kwaliteitsprestaties niet gelijk aan nul hoeft te zijn, zoals gesuggereerd door Liander. Immers, de kwaliteitsprestatie (volgend uit de waarderingsfunctie) is een niet-lineaire functie van de kwaliteitsmetingen SAIFI en CAIDI. De Raad is wel van oordeel dat er, per netvlak, een zero-sum in de kwaliteitsmeting SAIFI moet zijn. Met de door de Raad gebruikte correctie is dit inderdaad het geval. Ook is de Raad van oordeel dat de q -factor niet de inkomsten

van de sector als geheel mag verhogen of verlagen. Derhalve worden de kwaliteitsprestaties die gebruikt worden voor de q -factor afgezet tegen de sector-gemiddelde kwaliteitsprestatie. Hierdoor is ook sprake van een zero-sum in de kwaliteitsprestatie.

401. De door de Raad gekozen oplossing zorgt er voor dat een fusie geen invloed heeft op de kwaliteitsprestatie van andere, niet bij de fusie betrokken netbeheerders. Hiermee komt de Raad tegemoet aan (een deel van) de wens van de netbeheerders. De Raad constateert dat hiermee niet voorkomen wordt dat een fusie geen effect heeft op de q -factor, van andere, niet bij de fusie betrokken netbeheerders. De Raad is echter van oordeel dat, omdat de Raad als uitgangspunt heeft genomen dat de waardering van de eindgebruiker centraal moet staan in het vaststellen van de q -factor, dit niet te voorkomen is, omdat de waardering, en daarmee de kwaliteitsprestatie, een niet-lineaire functie van frequentie en duur is. Dit heeft tot gevolg dat in de berekening van het Q-bedrag, waarbij de sector-gemiddelde kwaliteitsprestatie wordt afgetrokken van de individuele kwaliteitsprestatie, het effect van een fusie terugkeert. Immers, de sector-gemiddelde kwaliteitsprestatie zal door de niet-lineariteit van de waarderingscurve veranderen door een fusie, en daarmee het Q-bedrag van een niet bij de fusie betrokken netbeheerder. Deze beperking zou niet optreden als de SAIFI en CAIDI voor iedere afnemer bekend zou zijn en de hieruit volgende waardering toegerekend zou kunnen worden aan een netbeheerder. Onderbrekingen worden echter niet op het niveau van individuele afnemers geregistreerd, waardoor niet de waardering van iedere individuele afnemer bekend is en als benadering de (totale) kwaliteitsmeting van een netbeheerder wordt gekozen. Een andere mogelijkheid om deze beperking op te heffen is het loslaten van de zero-sum in de q -factor. De Raad vindt dit echter niet wenselijk, omdat de q -factor dan de inkomsten van de sector als geheel zou verhogen of verlagen.

Conclusie "Afschaffing van correctie voor onderliggende netbeheerders is onjuist"

402. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit. Randnummer 314 uit het eerste ontwerpbesluit (*Geen correctie voor onderbrekingen bij onderliggende netbeheerder*) is verwijderd. In paragraaf 9.2 (Kwaliteitsmeting) zijn onder het kopje *Correctie voor onderbrekingen bij onderliggende netbeheerder* nieuwe randnummers opgenomen waarin de Raad beschrijft op welke wijze hij corrigeert voor onderbrekingen bij onderliggende netbeheerders. Ook heeft de Raad alinea's toegevoegd aan de paragrafen 9.4 (Kwaliteitsprestatie) en 9.5 (Afwijking van de gemiddelde kwaliteit). Ten slotte heeft de Raad het q -factor gedeelte van de Bijlage 1 aangepast en in lijn gebracht met de tekst van het besluit.

Zienswijze 85 "Twee uitgangspunten van het SEO-onderzoek zijn discutabel"

403. RENDO vindt een tweetal uitgangspunten van het onderzoek van SEO 2009 nogal discutabel en licht dit verder toe. Allereerst kiest SEO voor een lineair verband tussen compensatie en stroomverbruik bij bedrijven. SEO lijkt er hierbij aan voorbij te gaan dat deze bedrijven alternatieven hebben om de gevolgen van stroomonderbrekingen te beperken. Naarmate de gevolgen voor bedrijven toenemen, worden alternatieven aantrekkelijker. RENDO is van mening dat de compensatie eerder degressief afhankelijk is. Daarnaast kiest SEO voor de productie van huishoudens vrije tijd als criterium, met de ontwikkeling van het reële uurloon als variabele. Dit lijkt te suggereren dat de waarde (of het nut) van vrije tijd bij een stroomonderbreking nihil zou zijn. Dit lijkt RENDO zeer onwaarschijnlijk. RENDO vindt dat de ontwikkeling van het reële uurloon niet, of gedempt, meegenomen zou moeten worden.

Reactie "Twee uitgangspunten van het SEO-onderzoek zijn discutabel"

404. De Raad is het niet eens met de kritiek op de uitgangspunten van het SEO-onderzoek en zal dit hieronder toelichten.
405. Wat betreft het verband tussen compensatie en stroomverbruik bij bedrijven merkt de Raad het volgende op. Het feit dat bedrijven alternatieven hebben om de gevolgen van de onderbreking te beperken, komt tot uitdrukking in een afnemend ofwel degressief verband tussen de duur van een onderbreking en de gewenste compensatie (zie figuur 2.1 in het genoemde onderzoek). Voor de vergelijking waar RENDO op doelt, namelijk tussen gewenste compensatie en stroomverbruik, heeft SEO geen aanwijzingen gevonden dat de schade als gevolg van een stroomonderbreking over tijd degressief afhankelijk is van het stroomverbruik. Daarom vindt de Raad het aannemelijk dat voor deze vergelijking een lineair verband het meest passend is.
406. Wat betreft het waarderen van vrije tijd voor huishoudens merkt de Raad het volgende op. SEO stelt niet dat de waarde van de genoten vrije tijd nihil is gedurende een stroomonderbreking. Omdat het onderzoek zich alleen richt op veranderingen in waardering tussen 2003 en 2009, gebruikt SEO de meting uit 2004 als vertrekpunt. In dit vertrekpunt is de waarde van genoten vrije tijd gedurende een stroomonderbreking niet op nul gesteld. Wanneer men in Box 3.4 van het onderzoek SEO 2004 een stroomonderbreking invult van 60 minuten, is de gewenste compensatie bijvoorbeeld lager dan het reële uurloon. Om dit vertrekpunt te actualiseren naar 2009 heeft SEO de aanname gebruikt dat de compensatie voor verstoorde vrije tijd net zoveel dient te stijgen als de verandering in het reële uurloon. Deze aanname vindt de Raad aannemelijk en de Raad kan zich daarom niet vinden in de kritiek van RENDO.

Conclusie "Twee uitgangspunten van het SEO-onderzoek zijn discutabel"

407. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 86 "Daadwerkelijke realisatie van slechts eenmaal verwerken van kwaliteitsprestatie"

408. In een aanvulling op haar beroepschrift van Liander op het methodebesluit voor de vierde reguleringsperiode²⁰ heeft Liander aangegeven dat q -factor regulering ertoe leidt dat een kwaliteitsprestatie ten onrechte eeuwigdurend blijft doorwerken. De Raad heeft in het ontwerpbesluit voor de vijfde reguleringsperiode hiervoor een correctie aangebracht. De waarde van de prestatiemeting wordt niet meer gecorrigeerd bij de x -factorbepaling en de kwaliteitsprestatie wordt voor 2/3 verwerkt. Het restant (1/3) wordt als gevolg van de geleidelijke verwerking in de volgende reguleringsperiode verwerkt. Het geheel is noodzakelijk, al maakt het de q -factorberekening complex. Op zich lijkt het voormalig knelpunt te zijn opgelost. Liander zou de Raad willen vragen om bij de vaststelling van het definitieve methodebesluit en de daarop gebaseerde x - en q -factoren vast te stellen dat het beoogde doel, namelijk dat de kwaliteitsprestaties slechts eenmaal worden verwerkt in toegestane inkomsten, daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

²⁰ Onderwerp: Procedurenummer AWB 08/760 S2, kenmerk: 0050173-0000058 AMCP:348061.1, datum: 19 november 2009.

Reactie "Daadwerkelijke realisatie van slechts eenmaal verwerken van kwaliteitsprestatie"

409. De Raad is van oordeel dat de gekozen manier om rekening te houden met het effect dat de q -factor een periode later heeft, voldoende is om te waarborgen dat de kwaliteitsprestatie slechts eenmaal wordt verwerkt in de toegestane inkomsten.

Conclusie "Daadwerkelijke realisatie van slechts eenmaal verwerken van kwaliteitsprestatie"

410. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

6 Procedure en kennelijke verschrijvingen

411. In dit onderdeel behandelt de Raad de zienswijzen die zien op de gevolgde procedure en de kennelijke verschrijvingen in het eerste ontwerpbesluit.

6.1 Procedure

412. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op de procedure. De Raad maakt hierbij onderscheid naar zienswijzen met betrekking tot algemene punten (zie paragraaf 6.1.1) en zienswijze met betrekking tot de nacalculatie (zie paragraaf 6.1.2).

6.1.1 Procedure – algemeen

413. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op de procedure die de Raad heeft gehanteerd bij het opstellen van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 87 “Jaarlijks openbaar maken productiviteitsmeting”

414. Netbeheer Nederland heeft het volgende naar voren gebracht. In randnummer 94 stelt de Raad dat door maatstafconcurrentie als reguleringsinstrument te kiezen iedere netbeheerder een prikkel ondervindt om zijn bedrijfsvoering doelmatiger in te richten. Bij de toepassing van dit instrument kiest de Raad ervoor om de maatstaf te berekenen als de (gewogen) gemiddelde kosten per eenheid output. De kosten van de verschillende netbeheerders worden rekenkundig vergelijkbaar gemaakt op basis van de door de Raad vastgestelde Regulatorische Accounting Regels. Het berekende sectorbrede kostenniveau is het niveau waaraan de individuele netbeheerders zich in dit concurrentiespel moeten spiegelen. De voornoemde berekening en daarmee de ontwikkeling van de sectorproductiviteit wordt driejaarlijks, bij de vaststelling van de *x*-factorbesluiten, openbaar gemaakt. Netbeheer Nederland pleit ervoor om jaarlijks deze ontwikkeling van de sectorproductiviteit openbaar te maken. Zij stelt dat dit het door de wetgever beoogde concurrentiespel ten goede zal komen. Immers de individuele netbeheerders kunnen tijdig eventuele bijsturingacties in gang zetten.

Reactie “Jaarlijks openbaar maken productiviteitsmeting”

415. De Raad kan zich vinden in het pleidooi van Netbeheer Nederland om jaarlijks de ontwikkeling van de productiviteit openbaar te maken. De Raad zal zich hierop beraden en is voorts van mening dat zijn verdere overwegingen danwel beslissingen in dezen niet thuis horen in onderhavig besluit.

Conclusie “Jaarlijks openbaar maken productiviteitsmeting”

416. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 88 “Wachten op uitspraak CBb”

417. Netbeheer Nederland merkt op dat het eerste ontwerpbesluit in hoge mate voortbouwt op het methodebesluit voor de vierde reguleringsperiode regionale netbeheerders elektriciteit. Netbeheer Nederland heeft hiertegen beroep ingesteld. De uitspraak in deze zaak is ten tijde van het indienen

van de zienswijze nog niet bekend. Netbeheer Nederland verwacht dat de Raad het methodebesluit pas zal vaststellen na de uitspraak en met inachtneming hiervan.

Reactie "Wachten op uitspraak CBb"

418. De Raad neemt de zienswijze van Netbeheer Nederland voor kennisgeving aan. Het CBb heeft op 29 juni 2010 uitspraak gedaan in de door Netbeheer Nederland aangehaalde zaak. Vanzelfsprekend heeft de Raad het besluit vastgesteld met inachtneming van deze uitspraak.

Conclusie "Wachten op uitspraak CBb"

419. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 89 "Standpunten uit NE4R blijven staan"

420. Netbeheer Nederland stelt dat zij nog steeds achter de door haar in de bezwaar- en beroepsprocedure van de vierde reguleringsperiode regionale netbeheerders elektriciteit naar voren gebrachte bezwaren staat. Dit geldt in het bijzonder voor haar standpunt ten aanzien van de WACC en de Catch-up en de daarbij ingebrachte deskundigenrapporten van PWC en Nera.

Reactie "Standpunten uit NE4R blijven staan"

421. De Raad neemt de zienswijze van Netbeheer Nederland voor kennisgeving aan. Hij ziet, gelet op de uitspraak van het CBb van 29 juni 2010 inzake het methodebesluit NE4R, geen noodzaak hierop nogmaals inhoudelijk te reageren.

Conclusie "Standpunten uit NE4R blijven staan"

422. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 90 "Wettelijk overleg"

423. Netbeheer Nederland stelt dat de Raad in de voorbereiding op het eerste ontwerpbesluit een onjuiste invulling heeft gegeven aan het wettelijk voorgeschreven overleg in artikel 41, eerste lid, van de E-wet. Netbeheer Nederland moet concluderen dat bij de Raad gedurende de voorbereiding op het eerste ontwerpbesluit geen gemeente inzet bestond om een zo breed mogelijk draagvlak te creëren voor het methodebesluit, zoals wel zou moeten op basis van artikel 41, eerste lid, van de E-wet en de hierbij horende parlementaire geschiedenis alsmede de uitspraak van het CBb van 3 november 2009 en 29 juni 2010.
424. De Raad heeft naar de mening van Netbeheer Nederland niet voldaan aan het wettelijk voorgeschreven overleg omdat zij de netbeheerders heeft 'verrast' met een aantal onderdelen die niet gedurende de klankbordgroepen zijn besproken, bijvoorbeeld de gewijzigde productiviteitsmeting en de verwerking van aansluitdichtheid.
425. Daarnaast heeft de Raad, zo stelt Netbeheer Nederland, de klankbordgroepvergaderingen beperkt tot een inventarisatie van de onderwerpen die netbeheerders wilden bespreken. Vervolgens heeft de Raad zijn ideeën over deze onderwerpen gegeven. Tot slot heeft de Raad de standpunten van de netbeheerders aangehoord, waarbij de Raad in veel gevallen niet inhoudelijk op die standpunten reageerde. Netbeheer Nederland heeft tijdens de klankbordgroepen bijvoorbeeld gepleit voor (1) het uitsluiten van zaken met betrekking tot vierde periode, (2) terughoudendheid ten aanzien van het eventueel uitbreiden van de q -factorregulering, (3) een genuanceerde omgang ten aanzien van

extrapolatie van de gemeten historische productiviteitsverandering, in het bijzonder inkoopkosten en (4) het voorkomen van onbehandelde zaken. Het voorgaande en het feit dat de Raad niet tot een gezamenlijk vastgesteld verslag van de vergaderingen wilde komen, leidt volgens Netbeheer Nederland tot de conclusie dat de klankbordgroepvergaderingen de facto het karakter van een hoorzitting hadden.

426. Netbeheer Nederland heeft het voorgaande punt ook al naar voren gebracht in haar zienswijze op het eerste ontwerpbesluit voor de vierde reguleringsperiode regionale netbeheerders gas. Naar aanleiding hiervan hebben Netbeheer Nederland en de Raad om de tafel gezeten en zijn enkele afspraken gemaakt. Netbeheer Nederland verwacht van de Raad, naar aanleiding van het gevoerde overleg, een actievare houding en een gemeente inzet om te komen tot een breed gedragen methode.
427. Netbeheer Nederland stelt verder dat de Raad de wijze van meting van de productiviteitsverandering ingrijpend heeft gewijzigd ten opzichte van de vierde reguleringsperiode elektriciteit zonder de wijzigingen te bespreken in het klankbordgroepoverleg. Netbeheer Nederland verwijst hierbij naar het onderscheid in (a) inkoopkosten, (b) kosten aansluitdichtheid en (c) overige kosten in de productiviteitsverandering. Netbeheer Nederland verzoekt de Raad het wettelijk voorgeschreven overleg te respecteren en dit alsnog te doen.

Reactie "Wettelijk overleg"

428. De Raad kan zich niet vinden in het beeld dat door Netbeheer Nederland wordt geschetst in haar zienswijze met betrekking tot het wettelijk vooroverleg. De Raad vindt dat Netbeheer Nederland met deze zienswijze voorbij gaat aan haar verantwoordelijkheid om goed overleg te voeren, daar goed overleg immers nooit de verantwoordelijkheid van één enkele partij kan zijn. Daarnaast zijn de voorbeelden die door Netbeheer Nederland worden aangehaald, naar de mening van de Raad, willekeurig gekozen en scheppen deze een onjuist beeld van de gang van zaken.
429. De Raad is van mening dat hij wel heeft voldaan aan de wettelijke overlegplicht als bedoeld in artikel 41, eerste lid, van de E-wet. De Raad licht dit als volgt toe. De Raad is het niet eens met de stellingname van Netbeheer Nederland dat hij heeft nagelaten inhoudelijk te reageren op door de sector aangedragen punten. De Raad heeft juist alle aangedragen punten opgenomen in een issuelijst en op deze lijst geïdentificeerd waar en wanneer hij bepaalde onderwerpen zou bespreken. Deze lijst is na elke aanpassing steeds gedeeld met de sector en uiteindelijk, gedurende de diverse klankbordgroepen en klantencontactgroepen, volledig behandeld. Met betrekking tot het punt van het gezamenlijk vaststellen van een verslag merkt de Raad op dat hij elke keer het verslag aan partijen heeft toegezonden en de mogelijkheid heeft gegeven hierop te reageren. De Raad heeft in nagenoeg alle gevallen de opmerkingen die naar aanleiding van deze toezending zijn gemaakt opgenomen in het verslag. De Raad merkt op dat hij hierbij niet heeft afgeweken van de procedure zoals deze is gevoerd ten behoeve van de vierde reguleringsperiode.
430. Met betrekking tot de onderdelen waarmee de Raad de netbeheerders zou hebben verrast, merkt de Raad op dat hij zijn keuzes uitvoerig gemotiveerd heeft in het eerste ontwerpbesluit om eventuele misverstanden te voorkomen en voorzover de Raad dit naar mening van de netbeheerders niet heeft gedaan zal de Raad bij de behandeling van de zienswijzen hierop ingaan. De Raad heeft onder meer om deze reden de uniforme voorbereidingsprocedure van toepassing verklaart.

431. Ook heeft de Raad ten tijde van de bijeenkomst van de klankbordgroep op 24 november 2009 belanghebbende nogmaals de gelegenheid geboden om punten aan te dragen waar naar hun mening nog over gesproken diende te worden in het kader van de voorbereiding van het eerste ontwerpbesluit. De Raad heeft hiermee beoogd zeker te stellen dat eenieder ruim voldoende gelegenheid kreeg om voor hem of haar belangrijke punten naar voren te brengen. De Raad heeft zeer zeker de positie die de sector inneemt in acht genomen en daar juist naar gehandeld.
432. Over de inhoudelijke voorbeelden die Netbeheer Nederland noemt in randnummer 425, merkt de Raad aanvullend op dat een oproep tot terughoudendheid niet kan betekenen dat de Raad geen invulling meer zou kunnen geven aan zijn verantwoordelijkheid om tot een goed en zorgvuldig genomen besluit te komen. Ook merkt de Raad nogmaals op via genoemde issuelijst en slotbijeenkomst er nauwlettend voor te hebben gezorgd dat er geen onderwerpen onterecht onbesproken zouden blijven. De pleidooien van de netbeheerders zijn wel degelijk gehoord door de Raad, hetgeen naar de mening van de Raad niet per se betekent dat de Raad het eens is met die pleidooien en daarnaar zou moeten handelen.
433. De Raad moet dan ook concluderen dat in tegenstelling tot hetgeen Netbeheer Nederland beweert hij een gemeente inzet en een actieve houding heeft getoond om tot een breed gedragen besluit te komen.
434. Ondanks dat de Raad van mening is dat hij ruimschoots voldaan heeft aan het wettelijk voorgeschreven overleg, wilde hij de zienswijze, evenals de overeenkomstige zienswijze van Netbeheer Nederland op het eerste ontwerpbesluit voor de vierde reguleringsperiode regionale netbeheerders gas niet zomaar naast zich neerleggen. De Raad heeft daarom op 31 maart 2010 overleg gevoerd met Netbeheer Nederland over deze specifieke zienswijze. De Raad en Netbeheer Nederland hebben in overeenstemming een verslag van dit gesprek gemaakt en dit gepubliceerd op de internetpagina van de Energiekamer (www.energiekamer.nl).
435. Met betrekking tot de door Netbeheer Nederland aangehaalde wijziging van productiviteitsmeting merkt de Raad het volgende op. Met betrekking tot (a) inkoopkosten heeft de Raad op 27 oktober 2009 de productiviteitsverandering uitgebreid besproken en bediscussieerd in de klankbordgroep. Hierbij zijn ook de inkoopkosten transport besproken, waarbij netbeheerders pleitten voor het onderscheid maken naar onderdelen van de PV. De Raad heeft op 10 juni 2010 nogmaals de productiviteitsverandering besproken met de belanghebbenden hierbij is in het bijzonder aandacht besteed aan de inkoopkosten transport. Met betrekking tot (b) kosten aansluitdichtheid merkt de Raad op dat dit punt niet relevant meer is nu aansluitdichtheid niet meer als ORV gekenmerkt wordt door de Raad. Met betrekking tot onderdeel (c) overige kosten in de productiviteitsverandering merkt dat dit onderscheid reeds is komen te vervallen. De Raad verwijst hiervoor naar zijn reactie op zienswijze 55.

Conclusie "Wettelijk overleg"

436. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 91 "Wijzigingen wetgeving"

437. Netbeheer Nederland merkt op dat de Raad in randnummer 3 van zijn eerste ontwerpbesluit de beleidslijn kiest om niet vooruit te lopen op toekomstige wetswijzigingen. De wetswijziging 'Voorrang voor duurzaam' is echter al door de Tweede Kamer aangenomen en ligt nu voor bij de Eerste Kamer. Netbeheer Nederland is van mening dat een nieuwe of aanvullende voorbereidingsprocedure gestart moet worden zodra het wetsvoorstel door de Eerste Kamer is aangenomen en daarmee kracht van wet krijgt. Tijdens dit overleg zouden de consequenties van deze inwerkingtreding besproken moeten worden.
438. Daarnaast merkt Netbeheer Nederland op dat in randnummer 233 van het eerste ontwerpbesluit de Raad wel vooruitloopt op een eventuele wetswijziging betrekking hebbend op het verbod van precarioheffing.

Reactie "Wijzigingen wetgeving"

439. De Raad merkt met betrekking tot de zienswijze van Netbeheer Nederland op dat hij blijft bij zijn beleidslijn om niet vooruit te lopen op toekomstige wetswijzigingen. Indien het wetsvoorstel, genoemd door Netbeheer Nederland, kracht van wet krijgt voor 1 januari 2011 zal de Raad op dat moment beoordelen welke maatregelen hiervoor genomen moeten worden. De Raad merkt hierbij op dat hij de wetsvoorstellen die aan beide kamers van de Staten-Generaal zijn voorgelegd, nauwlettend volgt.
440. Met betrekking tot hetgeen Netbeheer Nederland opmerkt omtrent het verbod op precarioheffing merkt de Raad op dat de Raad in dezen niet vooruitloopt op wetgeving, maar slechts beoogt aan te geven dat ALS er zich een bepaalde omstandigheid voordoet, hij daar (DAN) als volgt mee om zal gaan. Indien de ALS-conditie zich niet realiseert, realiseert de DAN-conditie zich ook niet. Dat is iets anders dan vooruitlopend op eventuele realisatie van de ALS-conditie alvast de DAN-conditie uitvoeren. De Raad beoogt in dezen slechts duidelijkheid te verschaffen omdat hij in dezen eenvoudig in staat is om dat te doen.

Conclusie "Wijzigingen wetgeving"

441. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 92 "Afwikkeling aansluitdichtheid vierde periode"

442. Netbeheer Nederland stelt dat de Raad het besluitvormingsproces met betrekking tot de afwikkeling van aansluitdichtheid over de vierde reguleringsperiode enerzijds en met betrekking tot de vijfde reguleringsperiode anderzijds gescheiden moet houden. Netbeheer Nederland is van mening dat een separaat (wijzigings)besluit met betrekking tot het onderwerp aansluitdichtheid over de vierde reguleringsperiode genomen zal moeten worden. Op deze wijze wordt voorkomen dat eventuele beroepsprocedures tegen het onderhavige besluit feitelijk betrekking hebben op de vorige periode.

Reactie "Afwikkeling aansluitdichtheid vierde periode"

443. De Raad merkt met betrekking tot de zienswijze van Netbeheer Nederland op dat nu uit het aanvullend onderzoek blijkt dat aansluitdichtheid niet als ORV dient te worden aangemerkt er ook geen afwikkeling over de vierde periode zal zijn. De zienswijze is daarmee niet relevant meer voor onderhavig besluit.

Conclusie "Afwikkeling aansluitdichtheid vierde periode"

444. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 93 "Toelichting HS-overdracht"

445. Netbeheer Nederland stelt dat de verwerking van de overdracht van de HS-netten in de berekening van de productiviteitsverandering niet triviaal is. Netbeheer Nederland vraagt de Raad de wijze waarop dit gebeurt, expliciet toe te lichten in het methodebesluit.

Reactie "Toelichting HS-overdracht"

446. De Raad beschrijft in onderhavig besluit wat de generieke methode is voor de berekening van de productiviteitsverandering. De Raad berekent de gerealiseerde sectorbrede productiviteitsverandering op basis van de kostendata en de samengestelde output van netbeheerders over de jaren 2006, 2007, 2008 en 2009. Als gevolg van de beheersoverdracht zal in beginsel zowel een daling van de output (overdracht van klanten direct aangesloten op HS-netten) als een daling van de kosten (kosten gepaard met de overgedragen HS-netten) plaatsvinden.

447. De Raad acht de overdracht van kosten en output van de (overgedragen) HS-netten representatief voor het totaal van kosten per eenheid output. Bij de algemene methode van het vergelijkbaar maken van netbeheerders en netvlakken hanteert de Raad de samengestelde output als eenduidige norm voor de prestaties van de netbeheerders. Deze samengestelde output wordt, zoals in paragraaf 8.2.3 van onderhavig besluit wordt beschreven, gebaseerd op de gewogen (kostengeoriënteerde) sectortarieven als wegingsfactor. Uit deze methode volgt dat de kosten en de output samenhang vertonen. Overigens is het representatief beschouwen van de (overgedragen) HS-netten, waardoor er geen aanpassing van de methode benodigd is, besproken met de belanghebbenden op de klankbordgroep van 30 september 2009.

448. Kortom, de Raad acht de samengestelde output en kosten van de overgedragen HS-netten als representatief voor het geheel van kosten en output van de netbeheerders. Omdat dit derhalve geen wijziging van de methode tot gevolg heeft, is de Raad van mening dat dit niet in de methode van de bepaling van de productiviteitsverandering meegenomen hoeft te worden. Wel is de Raad van mening dat met deze reactie op de zienswijze voldoende expliciet is toegelicht hoe de Raad omgaat met de HS-overdracht in de methode voor de bepaling van de productiviteitsverandering.

Conclusie "Toelichting HS-overdracht"

449. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 94 "Ondeugdelijke motivering"

450. Netbeheer Nederland stelt dat de Raad een aantal van zijn stellingen ondeugdelijk heeft gemotiveerd. In het bijzonder ontbreekt een gedegen onderzoek voor bepaalde stellingnames van de Raad. Nu dit naar de mening van Netbeheer Nederland kan leiden tot een eenzijdige en onjuist beeldvorming, verzoekt zij de Raad om dergelijke stellingen niet op te nemen in het methodebesluit, dan wel alleen stellingen op te nemen die objectief zijn onderbouwd op basis van gedegen onderzoek.

451. Netbeheer Nederland noemt hierbij de volgende voorbeelden. Allereerst verwijst zij naar randnummer 65 van het eerste ontwerpbesluit waarin staat: "*Mede als gevolg hiervan kunnen*

netbeheerders niet goed inschatten wat voor de (nabije) toekomst benodigde niveaus zijn voor onderhoud en investeringsplannen". Netbeheer Nederland merkt op dat deze stelling is gebaseerd op een conclusie van Movares ter zake van de kwaliteit- en capaciteitsdocumenten (hierna: KCD's). Echter, KCD's hebben bij vaststelling betrekking op een periode van zeven jaar (dus in 2009 een blik op 2010-2016), waarbij het duidelijk is dat de onzekerheden ten aanzien van activiteiten (en de financiële gevolgen ervan) groter worden naarmate zij verder in de toekomst liggen, met name door onzekerheden bij klantgedreven activiteiten. Voor het (ontwerp-)besluit gaat het echter om een kortere periode (maximaal drie jaar) die ook nog eens dichterbij ligt (2011-2013). Netbeheerders hebben ten tijde van de vaststelling van het methodebesluit en het x-factorbesluit (2010) wel degelijk een betrouwbaar overzicht van het afgesloten boekjaar (2009), het lopende boekjaar (2010), het budget voor het nieuwe boekjaar (2011) en de prognoses voor de twee latere jaren (2012 en 2013). De stelling in randnummer 65 van het eerste ontwerpbesluit wekt ten onrechte de suggestie dat netbeheerders hun 'zaakjes' niet op orde hebben.

452. In randnummer 76 wordt gesteld: "*Het reguleringskader heeft de netbeheerders tot nu toe geprikkeld om te innoveren*". Netbeheer Nederland merkt op dat gelet op de uitkomsten van de consultatie met betrekking tot innovatie slechts kan worden geconcludeerd dat het reguleringskader de regionale netbeheerders tot nu toe niet heeft belemmerd in het doen van de noodzakelijke uitgaven voor innovatie.
453. Randnummer 208 van het eerste ontwerpbesluit stelt: "*... omdat het verleden de beste schatter is voor de toekomst*". Netbeheer Nederland is van mening dat deze stelling evenmin wordt onderbouwd. Immers, er heeft geen vergelijking plaatsgevonden tussen de kwaliteit van voorspellingen op basis van extrapolatie van het verleden en voorspellingen op basis van een alternatief, zoals bijvoorbeeld de verwachtingen van netbeheerders.
454. Netbeheer Nederland merkt op dat de Raad in randnummer 210 stelt: "*De Raad acht de productiviteitsverandering gebaseerd op de transportdienst en de periodieke aansluitvergoeding representatief voor de eenmalige aansluitvergoeding*". Ook bij deze stelling ontbreekt naar mening van Netbeheer Nederland onderzoek, al is het maar naar de verschillen in de kostenstructuur tussen aansluiting en transport.
455. In randnummer 212 van het eerste ontwerpbesluit is geschreven: "*Omdat deze methode minder gevoelig is voor de timing van productiviteitsveranderingen (vroeg of laat in een reguleringsperiode), is de methode robuust en leidt deze tot evenwichtige uitkomsten*". Ook bij deze stelling ontbreekt naar mening van Netbeheer Nederland een toetsing of onderbouwing op basis van gegevens en/of uitkomsten van onderzoek.
456. Tot slot verwijst Netbeheer Nederland naar randnummer 217: "*Dit is het geval wanneer in de meetperiode meer dan 50% van de efficiëntieverschillen zijn weggewerkt*". Naar mening van Netbeheer Nederland lijkt deze stelling gebaseerd op een onderzoek van Oxera naar catch-up effecten ten behoeve van het methodebesluit voor de vierde reguleringsperiode elektriciteit. De daarin genoemde percentages zijn evenwel gebaseerd op arbitraire veronderstellingen van Oxera. Netbeheer Nederland bestrijdt de veronderstelling dat een catch-up correctie gerechtvaardigd is wanneer in de meetperiode meer dan 50% van de efficiëntieverschillen is weggewerkt.

457. Liander is aansluitend van mening dat de Raad bij verbeteringen op detailpunten van de regulering een adequatere motivering kan geven.

Reactie "Ondeugdelijke motivering"

458. De Raad is van oordeel dat onderhavig besluit gebaseerd is op deugdelijk onderzoek en adequaat is gemotiveerd. Dit geldt eveneens voor de door Netbeheer Nederland aangehaalde passages. De Raad zal in onderstaande de passages die Netbeheer Nederland aanhaalt nader toelichten.
459. De door Netbeheer Nederland aangehaalde passage uit randnummer 65 van het eerste ontwerpbesluit heeft betrekking op de conclusies die de Raad heeft getrokken op basis van de KCD's van netbeheerders. Dit is een algemene conclusie, op basis waarvan de Raad van mening is dat de KCD's niet van voldoende kwaliteit zijn om een schatting van de productiviteitsverandering op te baseren. De door Netbeheer Nederland genoemde gegevens over het jaar 2009 zijn dat naar de mening van de Raad wel. De Raad hanteert het jaar 2009 in onderhavig besluit dan ook als uitgangspunt voor de berekening van de x -factoren voor de vijfde reguleringsperiode.
460. Netbeheer Nederland stelt dat niet kan worden geconcludeerd dat het reguleringskader netbeheerders heeft geprikkeld om te innoveren. Netbeheer Nederland stelt dat het beter zou zijn om te spreken van 'niet hebben belemmerd'. Los van de discussie over de verwoording van de mate waarin het reguleringskader bijdraagt aan innovatie, constateert de Raad dat in ieder geval kan worden geconstateerd dat netbeheerders binnen het huidige reguleringskader de benodigde innovaties kunnen uitvoeren en dat ook doen. Dit is de relevante conclusie waarop de Raad zijn keuze in onderhavig besluit baseert.
461. Netbeheer Nederland merkt met betrekking tot randnummer 208 van het eerste ontwerpbesluit op dat de Raad geen onderbouwing geeft bij de stelling dat het verleden de beste schatter is. De Raad baseert deze stelling op een analyse van de opties. Een voor de hand liggende optie is een berekening op van de KCD's van netbeheerders. Op basis van het onderzoek van Movares concludeert de Raad dat netbeheerders over onvoldoende informatie beschikken om tot goed onderbouwde investeringsplannen te komen. Deze optie valt dus weg. Ook heeft de Raad geen andere bruikbare toekomstgerichte opties voorhanden. Een schatting op basis van het verleden, ten slotte, is uitvoerbaar en de Raad is van mening dat deze een bruikbare schatting voor de toekomst oplevert.
462. Daarnaast verwijst de Raad naar de uitspraak van het CBb van 29 juni 2010²¹, waarin tevens het baseren van de productiviteitsverandering op het verleden als methode is geaccepteerd. Stedin erkende overigens ook zelf dat de door haar bij de zitting aangevoerde inschatting van de verwachte productiviteitsverandering voor discussie vatbaar is. Al met al concludeert de Raad daarom dat op dit moment dat het verleden de beste schatter is en acht het niet onredelijk het verleden als inschatting voor de productiviteitsverandering te hanteren.
463. Netbeheer Nederland merkt met betrekking tot randnummer 210 van het eerste ontwerpbesluit op dat de Raad geen onderzoek heeft gedaan naar de representativiteit van de productiviteitsverandering (gemeten op basis van de transportdienst en periodieke aansluitdienst)

²¹ In het bijzonder overweging 12.5.2.

voor de eenmalige aansluitdienst. Zoals de Raad aangeeft in het aangehaalde randnummer ontbreken volumes voor de aantallen gerealiseerde aansluitingen over de jaren 2006 en 2007. Omdat de meetperiode de jaren 2006 tot en met 2009 omvat acht de Raad het niet wenselijk om de eenmalige aansluitvergoeding op te nemen in de productiviteitsverandering. Als gevolg hiervan kijkt de Raad naar een alternatief om de productiviteitsverandering voor de eenmalige aansluitdienst op te baseren, waarbij de meting van de productiviteitsverandering op basis van de transportdienst en periodieke aansluitdienst de Raad een logisch, bruikbaar en redelijk alternatief lijkt. Daarnaast merkt de Raad op dat ook gedurende de vierde reguleringsperiode bij vaststelling van de tarieven de *x*-factor, met onderliggende de productiviteitsverandering op basis van de transportdienst en periodieke aansluitdienst, werd toegepast op het tarief voor de eenmalige aansluitdienst.

464. Netbeheer Nederland merkt met betrekking tot randnummer 212 van het eerste ontwerpbesluit op dat de Raad geen onderbouwing heeft bij de stelling dat de methode minder gevoelig is voor de timing van productiviteitsveranderingen, vroeg of laat in een reguleringsperiode. De Raad heeft dit reeds in het methodebesluit NE4R onderzocht, naar aanleiding van een destijds ingediende zienswijze.²² De Raad verwijst als onderbouwing van haar stelling naar de reactie bij die zienswijze.
465. Netbeheer Nederland is, in relatie tot randnummer 217 van het eerste ontwerpbesluit, van mening dat de stelling de Raad over de catch-up onjuist is, omdat deze gebaseerd zou zijn op onjuiste aannames in het onderzoek van Oxera. De Raad is het oneens met Netbeheer Nederland en staat achter het onderzoeksrapport van Oxera. De Raad acht de aannames bij het rapport redelijk. Het CBb is in haar uitspraak van 29 juni 2010 uitgebreid ingegaan op de behandeling van de catch-up en stelt het volgende:
- "Hetgeen Netbeheer [Nederland] heeft aangevoerd omtrent de theoretische onderbouwing van de benaderingswijze van verweerder, die is gegeven in het Oxera-rapport, noopt het College evenmin tot de conclusie dat verweerder het bestreden besluit onvoldoende heeft onderbouwd."*²³
466. Op grond van het bovenstaande concludeert de Raad dat ook het CBb het Oxera-rapport als gedegen onderbouwing ziet en daarmee de aannames bij dit rapport niet als onredelijk of onjuist ziet.

Conclusie "Ondeugdelijke motivering"

467. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 95 "Gebruik data 2008"

468. Netbeheer Nederland stelt dat de Raad een aantal van zijn keuzes baseert op gegevens uit het jaar 2008. De Raad heeft evenwel aangegeven dat de data van 2008 nog niet zijn gevalideerd en dus een voorbehoud maakt. Netbeheer Nederland is dan ook van mening dat de getrokken conclusies niet anders dan voorlopig kunnen zijn.

Reactie "Gebruik data 2008"

469. De Raad neemt de zienswijze van Netbeheer Nederland voor kennisgeving aan. Immers, in het onderhavige besluit heeft de Raad gebruik gemaakt van gevalideerde gegevens. De Raad heeft zijn definitieve conclusies dan ook gebaseerd op deze gegevens.

²² Zienswijze 49 van Bijlage 5 van het methodebesluit NE4R.

²³ Overweging 12.5.1.

Conclusie "Gebruik data 2008"

470. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 96 "Sector consul teren bij wijziging in regulering door beheeroverdracht"

471. Stedin constateert dat de Raad geen wijzigingen aanbrengt in de reguleringssystematiek als gevolg van de beheeroverdracht van de HS netten. Mocht de Raad alsnog besluiten wijzigingen aan te brengen in de systematiek, dan moet hij daarover volgens Stedin de sector consulteren (als onderdeel van een zorgvuldige procedure) en de aanpassing deugdelijk onderbouwen.

Reactie "Sector consulteren bij wijziging in regulering door beheersoverdracht"

472. De Raad neemt de oproep van Stedin voor kennisgeving aan. De Raad zal, indien sprake is van een majeure wijziging van de reguleringssystematiek de sector nogmaals consulteren. De Raad heeft een dergelijk voornemen ook uitgesproken op de klankbordgroep van 10 juni 2010.

Conclusie "Sector consulteren bij wijziging in regulering door beheersoverdracht"

473. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 97 "Goede beoordel ing van methode pas mogel ijk als financiële consequenties inzichtel ijk zijn"

474. DNWB geeft aan dat zij op dit moment nog niet kan beoordelen in hoeverre het ontwerpmethodebesluit voorziet in een tariefstijging, omdat de benodigde gegevens om de x -factor te bepalen niet beschikbaar zijn. DNWB acht een tariefstijging nodig om haar wettelijke taken te kunnen blijven vervullen en levensvatbaar te blijven. DNWB is van mening pas een goede beoordeling van de voorgestelde methode van regulering te kunnen maken als financiële consequenties inzichtelijk zijn. DNWB verwelkomt het aangekondigde onderzoek naar de financiële positie van de netbeheerders en behoudt zich het recht voor om met een aanvullende zienswijze op de methode te komen als de verwachte gevolgen voor de financiële positie van DNWB bekend zijn.

Reactie "Goede beoordeling van methode pas mogelijk als financiële consequenties inzichtelijk zijn"

475. De Raad is van mening dat hij niet verplicht is x -factoren bekend te maken bij het nemen van een (ontwerp-)besluit, hetgeen wordt bevestigd in de uitspraak van het CBb van 29 juni 2010.²⁴ Immers, in de systematiek van de E-wet stelt de Raad eerst de methode tot vaststelling van de x -factor, de q -factor en de rekenvolumina vast, en neemt vervolgens per netbeheerder x -factor-, de q -factor- en rekenvolumina- besluiten.

476. Overigens heeft de Raad voor publicatie van het definitieve methodebesluit, indicatieve berekeningen van de individuele x -factoren voor een controle op de juistheid van data en berekeningen aan de netbeheerders voorgelegd. Met betrekking tot het onderzoek verwijst de Raad naar zienswijze 15.

Conclusie "Goede beoordeling van methode pas mogelijk als financiële consequenties inzichtelijk zijn"

477. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

²⁴ In het bijzonder overweging 12.13.

6.1.2 Nacalculatie

478. In deze paragraaf behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op de nacalculatie.

Zienswijze 98 “Rekening houden met onderliggende netbeheerder bij inkoopkosten transport bij TenneT”

479. De Raad geeft in het eerste ontwerpbesluit aan dat hij voornemens is om de inkoopkosten transport te gaan nacalculeren. Netbeheer Nederland benadrukt hierbij dat inkoopkosten TenneT bij alle netbeheerders doorwerken, ook bij de netbeheerders die niet direct bij TenneT zijn aangesloten. Endinet is, in aanvulling op hetgeen Netbeheer Nederland stelt, van mening dat bij de nacalculatie van inkoopkosten transport ook voor de vierde reguleringsperiode rekening moet worden gehouden met het effect hiervan op netbeheerders die niet direct bij TenneT zijn aangesloten.

Reactie “Rekening houden met onderliggende netbeheerder bij inkoopkosten transport bij TenneT”

480. De Raad is het eens met Netbeheer Nederland en Endinet dat een wijziging in de inkoopkosten transport bij TenneT, op termijn, tevens doorwerkt bij onderliggende regionale netbeheerders die niet direct zijn aangesloten bij TenneT. Zowel in het eerste ontwerpbesluit als in onderhavig besluit, met de wijziging van de voorgenomen manier van nacalculatie, houdt de Raad rekening met dit indirecte effect van de inkoopkosten transport. De Raad verwijst voor de gewijzigde opzet van de nacalculatie inkoopkosten transport naar paragraaf 11.4 van onderhavig besluit.

481. Bij de nacalculatie van inkoopkosten transport is de Raad voornemens om van zijn bevoegdheid tot nacalculatie gebruik te maken indien de inkoopkosten transport van een netbeheerder zijn gestegen als gevolg van een tariefverhoging die het gevolg is van een AI, als bedoeld in artikel 41b, tweede lid, van de E-wet. De Raad calculeert effect van een toegekende AI op de inkoopkosten transport na, waarbij het nacalculatiebedrag van een aan TenneT toegekende AI wordt verdeeld op basis van de samengestelde output voor het jaar 2009 en een aan een regionale netbeheerder toegekende AI naar rato van de inkoopkosten transport van de inkoopende netbeheerders. De Raad is van mening dat hiermee een redelijke verdeling van de nacalculatie tot stand komt, waarbij tevens recht wordt gedaan aan doorwerkende inkoopkosten transport van niet direct aangesloten netbeheerders.

482. De Raad merkt op dat voor zover de zienswijze betrekking heeft op de vierde reguleringsperiode dit geen onderdeel is van onderhavig besluit. De nacalculatie van inkoopkosten transport voor de vierde reguleringsperiode is vastgelegd in het methodebesluit NE4R en vindt uitvoering in tarievenbesluiten. Derhalve is dit methodisch geen onderdeel van dit methodebesluit.

483. Kortom, de Raad is van mening dat in onderhavig besluit voldoende rekening wordt gehouden met het doorwerken van inkoopkosten transport bij TenneT naar onderliggende regionale netbeheerders.

Conclusie “Rekening houden met onderliggende netbeheerder bij inkoopkosten transport bij TenneT”

484. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit.

Zienswijze 99 "Nadelige effecten bij nacalculatie van inkoopkosten transport na reguleringsperiode"

485. De Raad geeft in het eerste ontwerpbesluit aan de nacalculatie inkoopkosten transport na afloop van NE5R uit te voeren. Netbeheer Nederland acht dat niet wenselijk en onacceptabel. Het gedurende drie jaar cumuleren van nacalculatie-effecten zou kunnen leiden tot dermate grote nacalculatiebedragen dat het noodzakelijk is om de nacalculatiebedragen uit te smeren over een langere periode teneinde grote tariefschommelingen te voorkomen. De nacalculatie wordt dan wellicht pas na zes jaar in de tarieven verwerkt. Daarnaast leidt uitstel tot (voor)financieringseffecten die de door de wetgever vastgestelde financiële ratio's (ten onrechte) beïnvloeden. Voorts biedt deze nacalculatie geen zekerheid dat de gerealiseerde inkoopkosten daadwerkelijk gedekt worden. Netbeheer Nederland verzoekt de Raad om de nacalculatie na afloop van ieder jaar te doen en de voorcalculatie mede te baseren op de door de Raad voor TenneT vastgestelde tariefontwikkeling. De nacalculatie moet er op gericht zijn om het moment van de kosten en het moment van de kostendekking (via tarieven) dicht bij elkaar te laten komen. Het voornemen van de Raad bewerkstelligt het tegenovergestelde.

Reactie "Nadelige effecten bij nacalculatie van inkoopkosten transport na reguleringsperiode"

486. De Raad is het eens met Netbeheer Nederland dat de nacalculatie van inkoopkosten transport zoals voorgenomen in het eerste ontwerpbesluit, ondanks dat een nacalculatie aan het einde van de reguleringsperiode tot een zeer nauwkeurige nacalculatie leidt, dit ervoor zorgt dat de nacalculatie mogelijk pas na zes jaar in de tarieven wordt verwerkt. De Raad acht tevens de tijdigheid van een nacalculatie van belang. Om deze reden wordt de methode voor de nacalculatie van de inkoopkosten transport bij onderhavig besluit herzien.
487. De Raad heeft de nacalculatie van de inkoopkosten transport en de opname van inkoopkosten transport in de productiviteitsverandering, mede naar aanleiding van zienswijzen van de belanghebbenden, besproken op de klankbordgroep van 10 juni 2010. De optie van het opnemen van de inkoopkosten transport binnen de productiviteitsverandering en het nacalculeren van de effecten van aanmerkelijke investeringen op de inkoopkosten transport genoot de voorkeur. Liander, de zienswijze van Netbeheer Nederland toelichtend, geeft aan dat bij deze optie de vertraging van de nacalculatie beperkt kan worden.
488. De in onderhavig besluit gewijzigde nacalculatie van inkoopkosten transport, corrigeert de Raad de tarieven voor het effect van toegekende AI's op inkoopkosten transport. De Raad is voornemens de nacalculatie op te nemen in de eerstvolgende tariefbesluiten waarin dit mogelijk is. De Raad verwacht dat met deze invulling de nacalculatie spoediger is verwerkt dan met de methode zoals weergegeven in het eerste ontwerpbesluit. De Raad verwijst voor de gewijzigde opzet van de nacalculatie inkoopkosten transport naar paragraaf 11.4 van onderhavig besluit.
489. Netbeheer Nederland stelt dat de methode voor de nacalculatie uit het ontwerp-methodebesluit geen zekerheid biedt dat de gerealiseerde inkoopkosten transport daadwerkelijk worden gedekt. De Raad merkt hierbij op dat Netbeheer Nederland niet onderbouwt waarom de nacalculatie de kosten niet zou dekken. De Raad is in ieder geval van mening dat met de methode voor de nacalculatie zoals neergelegd in onderhavig besluit het nacalculatiebedrag op een juiste manier is te bepalen,

waarbij de netbeheerders een redelijke vergoeding krijgen voor het effect van AI's op inkoopkosten transport.

490. Netbeheer Nederland pleit tevens voor een voorcalculatie gebaseerd op de tariefsontwikkeling van TenneT. De Raad is van mening dat er geen wettelijke grondslag bestaat voor een voorcalculatie van inkoopkosten transport. De Raad is evenwel van mening dat het opnemen van inkoopkosten transport in de productiviteitsverandering ervoor zorgt dat in de toegestane inkomsten gedurende de vijfde reguleringsperiode rekening wordt gehouden met eenzelfde ontwikkeling van inkoopkosten transport als gemeten over de jaren 2006 tot en met 2009. Hiervoor verwijst de Raad tevens naar zijn reactie op zienswijze 57.
491. Kortom, de Raad acht naast de nauwkeurigheid ook de tijdigheid van een nacalculatie van belang. Om deze reden past de Raad de methode voor de nacalculatie inkoopkosten transport aan, omdat met deze invulling de nacalculatie van de inkoopkosten transport spoediger kan worden verwerkt, zonder dat dit de nauwkeurigheid schaadt.

Conclusie "Nadelige effecten bij nacalculatie van inkoopkosten transport na reguleringsperiode"

492. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit. In paragraaf 11.4 is de methode voor de nacalculatie van inkoopkosten transport aangepast.

Zienswijze 100 "Uitsluitel nacalculatie inkoopkosten transport"

493. Netbeheer Nederland stelt dat de Raad aangeeft dat nacalculatie van de inkoopkosten transport slechts een voornemen is, waarmee de Raad open laat of, dan wel onder welke omstandigheden, hij wel of niet zal nacalculeren. Netbeheer Nederland acht deze onzekerheid onwenselijk en verzoekt de Raad dan ook in het methodebesluit alle onzekerheid ten aanzien van de nacalculatie weg te nemen, oftewel aan te geven dat de Raad de inkoopkosten zal nacalculeren. Dat verhoogt ook de consistentie met andere onderdelen uit het besluit, waarbij juist keuzes zijn gemaakt op basis van de nacalculatie van inkoopkosten.

Reactie "Uitsluitel nacalculatie inkoopkosten transport"

494. Met betrekking tot deze zienswijze verwijst de Raad ten eerste naar zienswijze 56 en naar paragraaf 11.4 van onderhavig besluit, waar de wijziging van de nacalculatie inkoopkosten transport nader wordt gemotiveerd.
495. De Raad is het met Netbeheer Nederland eens dat, indien uitsluitel kan worden geboden, het wenselijk is om dit ook daadwerkelijk te doen. Zoals in paragraaf 11.4 van onderhavig besluit staat weergegeven geeft de Raad aan onder welke omstandigheden een nacalculatie voor het effect van aanmerkelijke investeringen op inkoopkosten transport zal plaatsvinden. Voor deze nacalculatie zal dit gebeuren wanneer TenneT of een regionale netbeheerder een AI krijgt toegekend en dit een effect heeft op de inkoopkosten transport. De Raad zal bij de tarievenbesluiten bezien wanneer het mogelijk is de nacalculatie in de tarieven te verwerken. Naar mening van de Raad is hiermee voldoende duidelijkheid geboden over de nacalculatie inkoopkosten transport.

Conclusie "Uitsluitel nacalculatie inkoopkosten transport"

496. De zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit. In paragraaf 11.4 is de methode voor de nacalculatie van inkoopkosten transport aangepast.

6.2 Kennelijke verschrijvingen

497. In dit hoofdstuk behandelt de Raad de zienswijzen die betrekking hebben op kennelijke verschrijvingen in het eerste ontwerpbesluit

Zienswijze 101 "Aantal onderzoeken"

498. Netbeheer Nederland merkt op dat de Raad in randnummer 48 van het eerste ontwerpbesluit naar vier onderzoeken verwijst, maar er volgens slechts drie noemt. Netbeheer Nederland verneemt graag wat het vierde onderzoek is.

Reactie "Aantal onderzoeken"

499. De Raad merkt op dat het hier gaat om een verschrijving in het eerste ontwerpbesluit en dat bedoeld was naar drie onderzoeken te verwijzen. De Raad heeft randnummer 48 van het eerste ontwerpbesluit dienovereenkomstig aangepast.

Conclusie "Aantal onderzoeken"

500. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het eerste ontwerpbesluit, anders dan dat de Raad in onderhavig besluit de verschrijving aanpast.

Zienswijze 102 "Conversie minuten naar uren"

501. Netbeheer Nederland merkt op dat in de formules 49 tot en met 54 van Bijlage 1 conversie van minuten naar uren plaatsvindt door vermenigvuldiging met 60. Netbeheer Nederland meent dat de conversie dient plaats te vinden door te delen door 60.

Reactie "Conversie minuten naar uren"

502. De Raad is het eens met hetgeen door Netbeheer Nederland is aangevoerd en zal daarom de formules in Bijlage 1 dienovereenkomstig wijzigen.

Conclusie "Conversie minuten naar uren"

503. De zienswijze heeft geleid tot de volgende wijziging. De Raad heeft de formules 49 tot en met 54 van Bijlage 1 van het eerste ontwerpbesluit aangepast zodat deze in overeenstemming met de zienswijze van Netbeheer Nederland.